

41
89.59

Ι. Γ. ΗΛΙΑΚΗ

Η ΝΕΟΛΑΙΑ
Στή Νεολαία
Γιά τή Νεολαία

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ
«ΠΥΡΣΟΣ» Α.Ε.
1937

Ι. Γ. ΗΛΙΑΚΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
Αύξ. αριθ. 1371
Χρονολ. Εισαγ. 21. 8. 1954
Ειδικότης Φιλολογία
Αριθ. 889.59 / 61

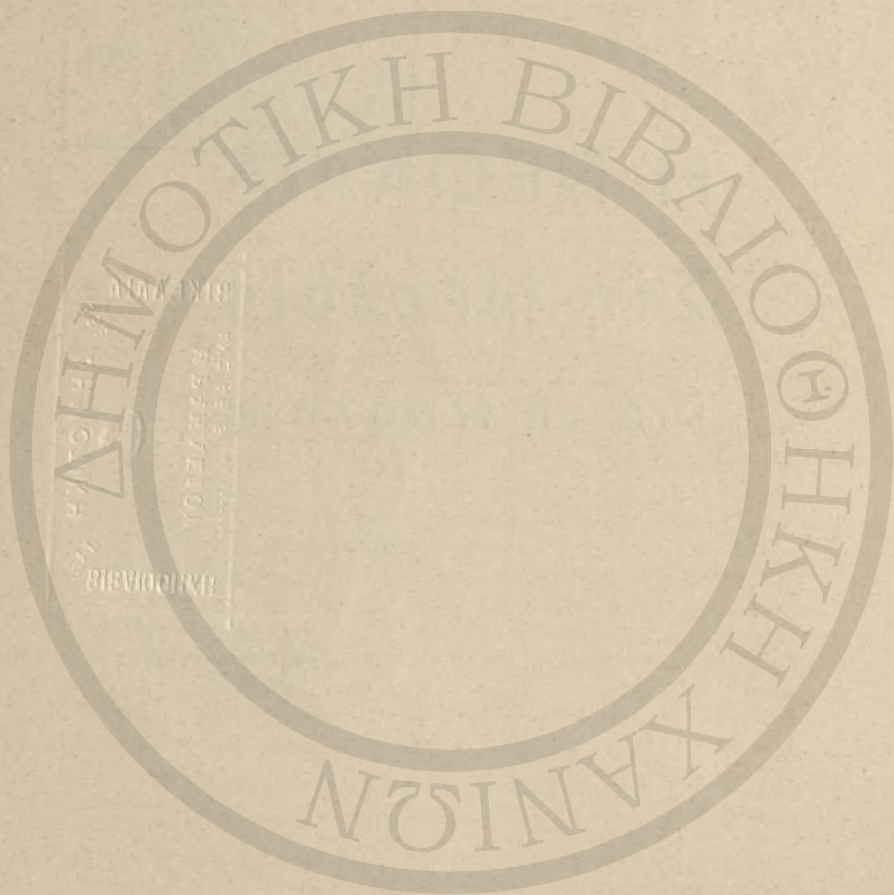
Η ΝΕΟΛΑΙΑ

Στή Νεολαία

Γιά τή Νεολαία

„ΒΙΚΕΛΛΙΑ“
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
1237

ΑΘΗΝΑΙ
«ΠΥΡΣΟΣ» Α.Ε.
1937

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ προσπάθεια τοῦ σημερινοῦ Κυβερνήτου νὰ ὀργανώσῃ καὶ ἐμψυχώσῃ τὴν νέαν γενεάν ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ ἔργου του. Καὶ ἔχομεν καθήκον ὅλοι νὰ τὸν ὑποστηρίξωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Καὶ ἐπειδὴ βέβαια ὁ σημερινὸς Κυβερνήτης δὲν εἶνε ἄφθαρτος οὐδὲ ἀθάνατος, πρέπει ὅλοι νὰ τὸν βοηθήσωμεν, γιὰ νὰ στερεωθῇ τὸ ἔργον του τοῦτο, γιὰ νὰ συνεχισθῇ καί, ὅταν ὕστερα ἀπὸ χρόνια, πολλὰ ἢ ὀλίγα, δὲν θὰ μπορῇ ἐκεῖνος νὰ διευθύνῃ τὴν μεγάλην προσπάθειαν.

*
**

Ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἀληθῶς μ' ἐνθουσιάζει. Καὶ νομίζω μάλιστα πῶς ἀπὸ τῆς μαθητικῆς μου ἡλικίας στὸ ζήτημα τοῦτο εἶχα κάποιαν ἀποστολήν. Καὶ εἰργάσθηκα διὰ τοῦτο καὶ πρὶν μῶ στὴν πολιτικὴ σκηνὴ καὶ ὅταν εὐρισκόμενη εἰς αὐτήν, καὶ μὲ πολλὰς θυσίας καὶ κόπους ἐργάζομαι καὶ σήμερον πού κατ' ἀνάγκην ὡς ἐκ τοῦ παθήματός μου εὐρίσκομαι μακρὰν τοῦ περιθωρίου κάθε πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως. Καί, μολοντί ἔχω ἀποσυρθῆ ἀπὸ κάθε δράσιν, μὲ τίς προσπάθειες πού καταβάλλω σήμερον γιὰ τὴν ἐμψύχωσιν τῆς νέας γενεᾶς ὁ κόσμος μὲ νομίζει πῶς θρίσκομαι μέσα στὴ δράσι.

*
**

Ἄλλ' ἢ μεγαλύτερη καὶ ἀποτελεσματικώτερη προσπάθειά μου ἔγινε ὅτε ἤμουν Γεν. Διοικητῆς τῆς Δυτ. Μακεδονίας πού ἦτον, πρὸ πάντων τότε, τὸ κρισιμώτερον σημεῖον τοῦ ὅλου κράτους, γιατί, ἐνῶ εὐρίσκεται στὰ

σύνορα, ἦτον ψυχικῶς ἀφρούρητος. Καὶ κατέβαλα κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ τὴν ὀχυρώσω ψυχικῶς μ' αὐτὰ ποῦ ἔκανα, γιὰ νὰ ζυμώσω τὴν ψυχὴν τῆς νέας γενεᾶς ποῦ ἀπετελεῖτο ἀπὸ διάφορα φυράματα. Ὑλικὰ μέσα δὲν εἶχα ἀρκετά. Ἀλλὰ χρησιμοποιῶν τὰς ἀποδοχὰς μου καὶ μεταχειριζόμενος διάφορες ριζοσπαστικὲς μεθόδους κατάρθωσα νὰ ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν μου ὅσα μέσα μου ἐχρειάζοντο γιὰ τὰ πρῶτα μου βήματα (*). Καὶ δὲν εἶχα μὲν ἀρκετὸν ἔμψυχον ὕλικόν, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσω ὡς στελέχη, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀεικινήσιάν μου τὸ ἀνεπλήρωσα καὶ αὐτὸ κατὰ μέγιστον μέρος. Καὶ μπορῶ νὰ πῶ πῶς μέσα σὲ δυὸ χρόνια, μὲ χίλιους δυὸ τρόπους, κατάρθωσα νὰ ξυπνήσω τὴν ψυχὴ τῆς νέας γενεᾶς καὶ ἤμην βέβαιος, πῶς, ἂν ἐξακολουθοῦσε ἡ ἐργασία αὐτή, ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ ἐστεφανώνετο ἀπὸ μεγάλην ἐπιτυχίαν. Καὶ τίποτε δὲν μ' ἔθλιβε περισσότερο παρὰ ὅτι μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν μου ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν ἐσταμάτησε κάθε σχετικὴ κίνησις, γιὰτὶ ὅλοι ριχθῆκανε στὴ μικροπολιτικὴ. Καὶ τίποτε δὲν ὑπῆρξε ἐγκληματικώτερον ἀπὸ τὸ σταμάτημα αὐτό, ὡς μποροῦν νὰ τὸ ὁμολογήσουν ὅλοι ποῦ ζοῦν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἀνεξαρτήτως τῶν πρὸς με αἰσθημάτων των.

Καὶ ὅτε κατὰ τὸ 1926, ποῦ εὕρισκόμην σὲ μιὰ γωνιὰ παράμερα, μοῦ ἐπροτάθη νὰ ἡγηθῶ τῶν Ἑλλήνων προσκόπων, δὲν ἐδίστασα νὰ δεχθῶ, μολοντί ἐκαταλάβαινα πῶς δὲν εἶχα τὰς ἀναγκαῖας ψυχικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις, ἀφοῦ ἤμην ὑποχρεωμένος νὰ ἐργάζωμαι γιὰ τὸν ἐπιούσιον.

Καὶ ἀπομακρύνθηκα μὲν τοῦ σώματος τῶν Ἑλλήνων προσκόπων, ὅτε εἶδα πῶς δὲν ἤμποροῦσα νὰ φέρω τ' ἀποτελέσματα ποῦ ἐπεδίωκα, ἀλλὰ μιὰ ἀκαταμά-

---

(*) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤμποροῦσα νὰ κάμω θαύματα, ἂν εἶχα πρὸ πάντων τὰ ἀναγκαῖα στελέχη μὲ τὸν ἀναγκαῖον ἐνθουσιασμόν.

χητος δύναμις δὲν μὲ ἄφινε ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸν κόσμον ποῦ ἀπὸ τοῦ παιδικοῦ μου λίκνου ὠνειροπόλησα. Καὶ ἐσκέφθηκα τότε νὰ θέσω εἰς ἐφαρμογὴν τὴν ἔμπνευσιν ποῦ εἶχα κατὰ τὸ 1897, ὅτε συνησπισμένοι οἱ στόλοι τῶν ἑξ Μεγάλων Δυνάμεων καὶ τῆς Τουρκίας μᾶς ἐβομβάρδισαν ἐπὶ τῶν ἱερῶν βράχων τοῦ Ἀκρωτηρίου, διότι ἠγωνιζόμεθα ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος μας, ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς μας ἀπὸ τὸν ξενικὸν ζυγόν. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1926, ὠθούμενος ἀπὸ τὸ ἔνστικτόν μου, εἶπα μιὰ μέρα εἰς τὸν καθηγητὴν τοῦ Πολυτεχνείου Θωμόπουλον νὰ μοῦ κάμῃ μιὰν παράστασιν ποῦ νὰ παριστάνῃ τὴν Ἐλευθερίαν νὰ ἐκπηδᾷ ἀπὸ μιὰν ἐκρηγνυομένην ὀβίδα, διότι ἀπὸ μιὰ τέτοια ὀβίδα μοῦ ἐφάνη πὼς ἐξεπήδα κατὰ τὸ 1897 ἢ Ἐλευθερία μας. Καὶ ἐσκέφθηκα τότε, ὅτι εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἔπρεπε νὰ στηθῇ μιὰ μέρα ἡ ἀγαπημένη μου Θεὰ ὡς τὴν ἐφαντάσθηκα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀγῶνός της. Καὶ ἔπρεπε ν' ἀποτελέσῃ τὸ ἄγαλμα τοῦτο τὸν ἀκατάλυτον φάρον, ποῦ θὰ ἐφώτιζε τὰς μελλούσας γενεάς, διὰ νὰ τῶν μεταδίδῃ τὸ πῦρ τῆς ἠρωϊκῆς ἐκείνης ἐποχῆς, ὡς σύμβολον τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς αὐτοπεποιθήσεως καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν αὐταπαρνήσεως, ποῦ ὑπῆρξαν τὰ ἀκαταμάχητα μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐθραύσαμεν τῆς δουλείας τὰ σίδηρα.

Καὶ ὅτε ὁ Θωμόπουλος κατεσκεύασε τὴν παράστασιν ποῦ τοῦ παρήγγειλα, ἔκαμα ὅ,τι εἶνε δυνατόν διὰ νὰ πραγματοποιήσω τὴν ἰδέαν μου. Καὶ μολονότι πολλοὶ μὲ εἰρωνεύθησαν, γιατί φαίνομαι πὼς παραγνῶρίζω τὴν σημερινὴν ὕλιστικὴν πραγματικότητα, ἐγὼ περιφρονῶν τὰς εἰρωνείας καὶ τὰ σκώμματα, ἔφθασα σήμερον εἰς τὸν σκοπὸν μου (*). Ἔτσι τὸ ἄγαλμα

(*) Ἐκ τῶν κατὰ καιροῦς Γεν. Διοικητῶν τῆς Κρήτης μόνον οἱ Ἀποσκήτης, Μπακόπουλος καὶ Σφακιανάκης ἐκατάλαβαν τὴν σημασίαν τοῦ ἀγάλματος καὶ μὲ ἐνθουσιασμόν ἐνεκοιλώθησαν τὴν ἰδέαν μου. Ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἶχεν ἀποπερατωθῆ ἀκόμη τὸ ἄγαλμα.

τῆς λατρευτῆς μου Θεᾶς εἶνε ἤδη σχεδὸν ἔτοιμον διὰ
νὰ γίνουιν τ' ἀποκαλυπτῆριά του μετὰ δύο μῆνας.

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο εἶνε ἀφιερωμένο στὴ νέα γε-
νεὰ καὶ εἰς τὰς μελλούσας γενεάς. Καὶ θεωρῶ ὡς
καλὸν οἰωνόν, ὅτι ἡ ἀποπεράτωσις του συμπίπτει με-
τὴν ἐθνικὴν προσπάθειαν ποῦ γίνεται σήμερον διὰ τὴν
ὀργάνωσιν τῆς νεολαίας. Καὶ φρονῶ διὰ τοῦτο, ὅτι
εἶνε χρήσιμον νὰ παραδώσω εἰς αὐτὴν τὰς ἀπὸ τοῦ
1897 προσπαθείας μου εἰς ἰδιαιτέρον τομίδιον. Ἴσως
τῆς μεταδώσω ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς ἐποποιίας ἐκείνης, ποῦ
ἄσβεστον μένει στὴ καρδιά μου.

Ἀλλὰ θεωρῶ καθῆκον μου ἐπίσης νὰ ἐνθαρρύνω
τὸν σημερινὸν Κυβερνήτην εἰς τὸ δυσχερὲς ἔργον ποῦ
ἀνέλαβε. Θὰ συναντήσῃ βέβαια δυσχερείας μεγάλας,
ἀλλὰ μετὰ τὴν αἰσιοδοξίαν του καὶ μετὰ τὸ ὀργανωτικὸν
πνεῦμα ποῦ τὸν διακρίνει εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἐπι-
τύχῃ, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο χρόνον,
ποῦ δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ εἶνε μικρός. Τοῦ τὸ εὐχομαί
μετὰ τὴν καρδιά μου, γιατί αὐτὸ εἶνε τὸ συμφέρον τοῦ
τόπου μας, ποῦ εἶνε καὶ τὸ συμφέρον τοῦ καθενὸς χω-
ριστὰ καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ τοῦ προσφέρω καὶ
ἐγὼ τὰς ἀζητήτους ὑπηρεσίας μου, ἀφιερῶντων ὥρας
τινάς ἀπὸ ἐκείνας ποῦ μοῦ χρειάζονται διὰ τὰς βιω-
τικὰς μου ἀνάγκας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Κ Ρ Η Τ Η

Α΄. ΗΡΩΪΚΗ ΕΠΟΧΗ

α΄.

Γιὰ νὰ δείξω τὴν συνέχειαν τῶν προσπαθειῶν μου διὰ τὴν ἐμφύχωσιν τῆς νεολαίας θὰ ἀρχίσω ἀπὸ τὸ 1897 καὶ θὰ κατατάξω τὴν ὕλην μου κατὰ τόπον καὶ χρόνον καὶ περιεχόμενον.

Διὰ νὰ ἐπικοινωνῶ μὲ τὴν κατὰ τὸ 1897 (*) δρωσαν γενεάν, τῆς ὠμιλοῦσα μὲ στίχους πού, ὅσον ἀκαλαίσθητοι καὶ ἂν εἶνε, ἔχουν ἱστορικὴν σημασίαν. Γιατὶ ὅλα τὰ ποιήματά μου ἀπηγγέλθησαν, ὅτε εἶχε καταλάβει τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν ἀποθάρρυνσις λόγῳ τῆς ἥττης μας κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897. Ἡ ἀποθάρρυνσις αὐτὴ μετεδόθη τότε καὶ στὴν Κρήτην καὶ περάσαμε ἀληθῶς ἀγωνιώδεις στιγμές.

(*) Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εὐρέθην εἰς Προφήτην Ἡλία. Εἶχα ἡλικίαν 19 ἐτῶν. Ἄνῆκα τούτέστιν εἰς τὴν νεολαίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καί, καθὼς μοῦ ἔλεγαν, ἀντιπροσώπευα μόνος ἐγὼ τὴν γενεάν μου καὶ διὰ τοῦτο ἐθάστασα καὶ πολλὰ θάρη.

Καὶ ὅμως, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ὑποβιθασθῆ ἡ σημαία τῆς Ἐνώσεως, διὰ νὰ ὑψωθῆ ἡ σημαία τῆς αὐτονομίας, ἐκαθόμην μελαγχολικὸς ἐπὶ τῶν ἱερῶν θράξων τοῦ Ἀκρωτηρίου μετὰ τοῦ Ἰταλοῦ ταγματάρχου τῶν Γαριβαλδινῶν Tito di Colaldo.

Ἦτον οὗτος ὁ ἐγκυκλοπαιδικώτερος ἄνθρωπος ποὺ ἐγνώρισα στὴ ζωὴ μου. Ἦτον καὶ μηχανικὸς καὶ ζωγράφος καὶ γνώστης τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ὅσον ὀλίγοι Ἕλληνες. Τοῦ εἶπα τότε τὴν ἰδέαν μου νὰ μοῦ ζωγραφίσῃ τὴν σημαίαν τῆς αὐτονομίας κατὰ τέτοιον τρόπον, ποὺ ἐνῶ θὰ φαίνεται, ὅτι ὑποχωροῦμεν πρὸ τῆς βίας τῶν ἰσχυρῶν ἀπὸ τὸ ἐνωτικὸν πρόγραμμα, ν' ἀφήσωμεν τὴν ἰδέαν ὡς σύμβολον. Πρὸς τοῦτο τοῦ εἶπα, ὅτι ἡ νέα σημαία θὰ ἔπρεπε νὰ συμβολίζῃ τὸ πένθος μας, καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε ἡ νέα σημαία ν' ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μαῦρον σταυρόν, εἰς δὲ τὸ ἄνω τετράγωνον νὰ εὐρίσκεται ἡ Ἑλληνικὴ σημαία. Ἔτσι, ἐνῶ ἡ σημαία δὲν θὰ ἦτον ἡ σημαία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, θὰ ἦτον ὑπερενωτικὴ. Τὴν σημαίαν ταύτην ἔδωσα εἰς τοὺς ἀναχωροῦντας πληρεξουσίου τῆς ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως, ἡ ὁποία θὰ συνεκροτεῖτο εἰς τὸ Μελιδόνι, καὶ ἐδέχθησαν, ὅπως αὐτὴ ἡ σημαία ἀντικαταστήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν, ἡ ὁποία θὰ ὑπεστέλλετο. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Κατὰ τὴν ὑψωσιν τῆς σημαίας ταύτης εἰς τὸν Προφήτην Ἥλιαν ἀπήγγειλα ἓνα ποίημα. Ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ 1897 πολλοὶ ξένοι προσεπάθουν νὰ μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸ ἔθνικὸν πρόγραμμα λέγοντες, ὅτι εἴμεθα Κρῆτες καὶ ὄχι Ἕλληνες.

Καὶ τὰ σχετικὰ ποιήματά μου εἶχαν σκοπὸν νὰ διδου θάρρος εἰς τοὺς συναγωνιστάς μου καὶ ἀφ'

Ἡ ὑπερευωτική σημαία τῆς αὐτονομίας (1897). Ὁ Ἡλιάκης ἐν μέσῳ δύο Γάλλων.

έτέρου διηρμήνευον τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκεί-
νης. Παραθέτω ἐκ τούτων μερικοὺς στίχους.

“Ἐλληνες εἴμεθα, κανεῖς ἀλλοιῶς νὰ μὴ μιλήσῃ
Ἐδῶ οἱ πέτρες, τὰ βουνὰ, τὰ ἔντομα, τὸ χῶμα
Τὸ ξέρουν κι’ ὅποιος ἀπορεῖ ἄς ἔρθῃ νὰ ρωτήσῃ
Κι’ ἄς πάψῃ πῶ νὰ φλυαρῇ τοῦ κάθε λάλου στόμα
Κι’ ἄς μάθῃ, ὅτι μόνοι μας ἔθνος δὲν κάνομ’ ἄλλο
Καὶ πῶς θὰ μεγαλώσωμε τὸ ἔθνος τὸ μεγάλο.

Τὰ ὄπλα ποῦ μᾶς ἔδωκε τῆς Κρήτης ἡ μητέρα
Καλὰ τῆς τὰ τιμήσαμε καὶ τὴν εὐγνωμονοῦμε
Κι’ ἐλπίζομεν εἰς τὸ Θεὸ πῶς θάρρῃ μιὰν ἡμέρα
Νὰ γίνουνε οἱ πόθοι μας· μ’ αὐτὴ νὰ ἐνωθοῦμε.
Πῶς ἐνικήθῃ μιὰ φορὰ ὁ “Ἕλληγ δὲ νικᾶται
Μόνο δυνάμεις ἀνακτᾶ, μόνον ἀναγεννᾶται.

“Ἄν πάλιν μᾶς ἐδέσανε γιὰ νὰ μὴν ἐνωθοῦμε
“Ὅμως θεὸ νάρρῃ νὰς καιρὸς ποῦ τοῦ Προφήτ’ Ἡλία
Ἐδῶ θὰ ἐορτάζωμε ἐδῶ θὰ τραγουδοῦμε
Τοῦ Ἐθνους τὴν Ἀνάστασι κι’ μ’ εὐθυμῃ καρδιά
Ὅλοχρυσὰ στὸν ἅγιο θὰ πλέκωμε στεφάνια
ποῦ τῆ ζωὴ μας ἔσωσε ἐδῶ μὲ περιφάνεια.

“Ἄχ, ἂν ἐμαζευότανε τῶν Κρητικῶ τὸ αἷμα
ποῦ τόσα χρόνια χύνουνε γιὰ νὰ λευθερωθοῦνε
“Ἐνα ποτάμι θάκανε μ’ ἕνα μεγάλο ρέμμα
Κι’ οἱ ἰσχυροὶ θὰ τρέχανε ἐδῶ νὰ ξεδιψοῦνε.
Γιὰ τοῦτο δὲν αἰσθάνονται καρδιᾶς κανένα πόνος
Τέτοια φριχτὰ θεάματα σ’ αὐτοὺς ἀρέσουν μόνο.

(Εἶνε κομμάτια ἀπὸ διάφορα
ἐκφωνηθέντα ποιήματά μου).

β'.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς πατρίδος μας, τὴν ἐποχὴν ποὺ ἤρχισε νὰ θαμβοῦται ὁ Κρητικὸς ὀρίζων, ἀπέθανε κατὰ τὸ 1901 ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεστέρους Κρητικοὺς ἀρχηγούς καὶ τοῦ ἐγένετο μεγαλοπρεπεστάτη κηδεῖα, ὁ καπετὰν Μαθιὸς ὁ Μυλωνογιάννης. Τοῦ ἐξεφώνησα τὸν ἐπιτάφιον. Μεταξὺ ἄλλων τοῦ ἔλεγα :

Φεύγεις, γενναῖε ἀρχηγέ, καὶ ἡ ψυχὴ σου σήμερα χαρούμενη πετᾷ, γιὰτ' εἶδες νὰ ἐκπληρωθῇ κατὰ μεγάλο μέρος αὐτὸ ποὺ ὠνειρεύθηκες, κ' αὐτὸ ποὺ νειρευτήκανε οἱ πρόγονοὶ μας οἱ ἀθάνατοι.

Φεύγεις, καὶ ἡ ψυχὴ σου χαίρει σήμερον γιὰτὶ ἀξιώθηκες νὰ δῆς τὴν προσφιλῆ πατρίδα σου ἐλεύθερη νὰ γίνῃ.

Φεύγεις μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἐμεῖς, ποὺ ζοῦμε σήμερα, ἀκολουθοῦντες τὰ ἴχνη σου, θὰ φθάσωμε μιὰ μέρα εἰς τὸν σκοπὸν ποὺ ἔτεινες ἀκολουθῶν καὶ σὺ τὰ ἴχνη τῶν προγόνων μας.

Φεύγεις κι' ἀπάνω στὰ οὐράνια θ' ἀνταμώσης σήμερον αὐτοὺς ποὺ φύγανε πρὸ σοῦ, αὐτοὺς ποὺ ὠνειρεύοντο τοῦ ἔθνους τὴν ἀνάστασιν, θ' ἀνταμώσης τὸν Δασκαλογιάννην καὶ τὸν Σήφακαν καὶ τὸν Κουμῆν καὶ τόσους ἄλλους ποὺ εἶνε τὰ ὀνόματά των ἀναρίθμητα. Σ' αὐτοὺς νὰ ζήσῃ ἡ μνήμη σου νὰ πῆς μὴ λησμονήσης, πὼς δὲν ξεχνοῦν τὸ πρόγραμμά των οἱ ἀπόγονοι, δὲν λησμονοῦν τὸ αἷμά των. Τὸ αἷμα ποὺ ἐχύνετο αἰῶνες τόσους τώρα, γιὰ ποῖο σκοπὸ ἐχύνετο ποτὲ δὲν λησμονοῦν.

Ἐὰν ὁ Τοῦρκος ἔφυγε ἀπὸ τῆς Κρήτης τ' ἅγια χρώματα κι' ἂν σήμερον ἐμεῖς ἐλεύθεροι λεγόμεθα,

δὲν λησμονοῦμε ὁμῶς, πῶς δὲν ἔληξε ὁ ἐθνικὸς ἀγὼν, αὐτὸς, ποῦ μᾶς ἐχάραξαν οἱ πρόγονοί μας οἱ ἀθάνατοι στὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην τὴν μεγάλην. Μίαν Ἑλλάδα, ἔνδοξον, μεγάλην ὠνειρεύτηκαν, τὸ ἔθνος ἐνωμένον τὸ ἐλληνικόν. Κι' ἐμεῖς μίαν Ἑλλάδα ἔνδοξον ὀνειρευόμεθα κι' ἂν ὁ Θεὸς μᾶς ζήσῃ κ' ἴδωμεν τὴν προσφιλεῖ πατρίδα μας εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς τῆς νᾶ ριφθῆ, πάλιν δὲν ἡσυχάζομεν, τὸ ἔθνος δὲν ἠνώθη τὸ ἐλληνικόν καὶ ὁ ἀγὼν ὁ ἐθνικὸς δὲν ἔληξεν ἀκόμη.

Δὲν θὰ φωνάζωμε ποτὲ στὰ μαλακὰ κοιμώμενοι κρεββάτια «ζήτω ἢ ἔνωσις», ποτέ, οὐδ' ἐν εἰρήνῃ θάχωμε τὸν ἐθνισμόν στὸ στόμα μας μόνον γιὰ τὸ συμφέρον μας, χωρὶς μ' ἔργα νὰ δείχνωμε τὸν πατριωτισμόν μας. Ἄλλ' ἔχοντες τὰ ὄπλα συντροφιά κι' ἐκεῖ ποῦ θᾶν' ἀνάγκη κινδυνεύοντες εἰς τοῦ ἐχθροῦ θὰ ρίπτωμεν τὸ πρόσωπον τὸ τιμημένο πρόγραμμα «ἢ ἔνωσις ἢ θάνατος».

Αὐτὰ εἰς τοὺς προγόνους μας νὰ ἀναγγείλῃς σήμερον, γενναίε ἀρχηγέ, καὶ σὺ μ' αὐτοὺς ἡσύχαζε.

Β'. ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

α'. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Ότε απεμακρύνθη από την Κρήτην ὁ Τουρκικὸς στρατός, ὁ ἀρχιμουσικὸς τῆς Ἰταλικῆς Ναυαρχίδος «Μοροζίνη», εἶχε τονίσει ἕνα ὕμνον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κρήτης, τὸν ὁποῖον παρέδωκεν εἰς τὰς μουσικὰς τῶν ναυαρχίδων Ἰταλίας, Γαλλίας, Ρωσσίας καὶ Ἀγγλίας νὰ τὸν μάθουν, ὅπως τὸν παιανίζουσι, ὅτε θὰ ὑπεδέχοντο τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον, διορισθέντα ὑπατον ἀρμοστήν τῶν προστατιδίων τῆς Κρήτης Δυνάμεων. Καὶ εἶχε μὲν τονίσει τὸν ὕμνον, ἀλλὰ δὲν εἶχε στίχους καὶ ἐζήτησε νὰ εὕρῃ κανένα Ἕλληνα νὰ τοῦ κάμῃ τρία τετράστιχα. Κατέφυγε εἰς ἐμένα, ἀλλ' ἐγὼ ἀρνήθηκα, γιατί ἔκανα μὲν ποιήματα καὶ ἐνεθουσίαζα τοὺς ἀκούοντας λόγῳ τῆς ἀπαγγελίας μου, διότι σθανόμην τὸ περιεχόμενον ὧν, ἀλλὰ τὰ ποιήματά μου δὲν ἦσαν ἀπὸ στιχουργικῆς τέχνης ἐμφανίσματα. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Ἰταλὸς ἀρχιμουσικὸς ἐπανῆλθε καὶ μὲ παρεκάλεσεν ἐπιμόνως καὶ ἱκετευτικῶς, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν τέχνην καὶ ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν ἔννοιαν. Μοῦ ἔδωκε τὸ μέτρον ποῦ ἤθελε καὶ ἀνεχώρησε. Τὴν μεσημέριαν δὲν μ' ἔπαιρνε ὁ ὕπνος καὶ εἰς μίαν ὥραν ἔγραψα περὶ τοὺς 130 στίχους. Τοὺς ἔδωκα εἰς τὸν ἀρχιμουσικόν, ὁ ὁποῖος τοὺς μετέφρασε εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν καὶ τοὺς διένειμεν εἰς τοὺς ναυάρχους, οἱ ὁποῖοι, καθὼς μοῦ εἶπε, εὐχαριστήθηκαν μὲ τὰς διατυπουμένας ἐννοίας. Κρίνω χρήσιμον νὰ παραθέσω τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ποιήματος ποῦ ἀφορᾷ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἐλευθερίας ἐν Κρήτῃ, διότι τὸ τελευταῖον τετράστιχον ἀποτελεῖ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἐλευθερίας.

Ἄχ με πόση ἀγωνία
Λευτεριά ἐπολεμοῦσες,
Κι' ἀπ' ἐδῶ τῆ τυραννία
Νά τῆ διώξεως δὲ μποροῦσες.

Μὲ λαχτάρα στὴ πατρίδα
Σὰ λιοντάρι ἐχυμοῦσες,
Μὰ χωρὶς καμμιά ἐλπίδα
πίσω πάλιν ἐγυρνοῦσες.

Ἐξανάπερνες ἐλπίδες
Κι' εὐθὺς πάλιν ἐφορμοῦσες.
Μ' ἄδικα τὶς ἀλυσίδες
Νά τὶς σπάσῃς προσπαθοῦσες.

Τέλος μ' ὄργητα μεγάλη
Ἦρθες κι' εἶτε νά νικήσῃς,
εἶτε πέτρα πάνω σ' ἄλλη
Βάρηθες νά μὴν ἀφίσῃς.

Ἐπνιγόσουνε στὸ αἶμα
Εἶδες μάρτυρες ψημένουσ'
Μὰ τ' ἀδιάφορό σου ἔλέμμα
ἔρριχνες στοὺς σκοτωμένους.

Μπόμπες δὲ σ' ἐσταματοῦσαν,
Δὲ σ' ἐτρόμαζαν φοβέρες,
Μὲ τοὺς θρήνους δὲ λυποῦσαν
Τῆ καρδιά σου οἱ μητέρες.

Κι' ἀπὸ τὸν πολὺ θυμὸ σου
Φωτιά ἔβαζες στὰ δάση
Ἐχανες τὸ λογικό σου
Ἀπὸ τὴν πολλή σου βράση.

Τέλος ἡ ἐπιμονή σου
Σοῦδωκε λαμπρὴ τῆ νίκη
Καὶ στ' ἀγαπητὸ νησί σου.
Βάλε τὸ σπαθὶ στὴ θήκη.

Μὲ τὶς δάφνες πλέξε στέμμα
Καὶ μὲ κόκκαλα νὰ χτίσης,
Καὶ νὰ θάψῃς μὲ τὸ αἷμα
Τὸ θρονὶ ὅπου θὰ στήσης.

6'. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ

Ὅτε ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀγάλματος, ἐσκέφθηκα νὰ δώσω πολλὰς διαλέξεις πρὸς τὴν νέαν γενεάν, διὰ νὰ τὴν μεταφέρω εἰς τὴν ἡρωϊκὴν ἐποχὴν πρὸς ἐμπύχωσίν της. Πρώτην διάλεξιν ἔδωκα εἰς τὸν κινηματογράφον Χαλίων «Ὀλύμπια», ὅπου συνεκεντρώθησαν ὅλοι οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά των σχολείων Χαλίων. Μετὰ εἰσήγησιν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μυλωνάκη, ὠμίλησα διὰ μακρῶν, παραθέτω δὲ τὸ προοίμιον τῆς διαλέξεώς μου ποῦ ἦτον ἄγραφος καὶ διὰ τοῦτο ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸ γενικὸν μέρος, τὸ προοίμιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀκφράζεται ἡ λύπη μου διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς νέας γενεᾶς καὶ ὁ σκοπός, ὁ ὁποῖος ἐπιδιώκεται διὰ τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἐλευθερίας. Ἡ διάλεξις αὐτὴ ἔγινε τὴν 18ην Ἰανουαρίου 1935, ἐπηκολούθησεν ὅμως τὸ ἀτυχὲς κίνημα, τὸ ὁποῖον ἀνέκοψε τὰς προσπάθειάς μου. Τὸ προοίμιον τῆς διαλέξεώς μου ἔχει οὕτω :

Ἴ Εἶνε μεγάλη ἡ χαρὰ μου ποῦ μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσω ψυχικῶς ὀλίγες στιγμὲς μὲ τὴν νέαν γενεάν τῆς ἀγαπητῆς μου πατρίδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἀναθέσει τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος, γιὰ νὰ ἐνθυμηθῶ ἔτσι ἄλλους καιροὺς, ποῦ μὲ τὴν βοήθειαν πολυτίμων συνεργατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων προέχουσιν κατεῖχε θέσιν ὁ ἀγαπητός μου πρὸ ἐμοῦ ὀμιλήσας τόσες παρόμοιες κατέβαλον προσπάθειες γιὰ τὴν ψυχικὴ δύρωσιν τῶν συνόρων μας, ποῦ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύ-

της ἦσαν καὶ παραμένουν δυστυχῶς ἀκόμη ἀφρούρητα.

Φεύγοντες γιὰ τὸ μεγάλο ταξειῖδι κατάκοποι, ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες, ἢ ἀπὸ λίγους μῆνες, ἢ ἀπὸ λίγα χρόνια, ἀδιάφορον, σὲ σᾶς ἐμπιστεόμεθα τὸ πολυτιμώτερον ἀγαθὸν ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τὴν ἐλευθερίαν, ποὺ τόσον εἶνε ὡμορφη, ποὺ εἶνε ἢ πηγὴ ὄλων τῶν ἀγαθῶν, ὅταν δὲν παραμορφώνεται, καὶ ποὺ τὴν ἀποκτήσαμε μὲ ἀγῶνες μεγάλους καὶ θυσίες ἀπαραμίλλες. Σεῖς θὰ παραλάβετε ἀπὸ τὰ χέρια μας ἕτοιμο αὐτὸ ποὺ ἐμεῖς ἐπὶ δεκαετηρίδας ἐλαχταρήσαμε, ποὺ ἡ λαχτάρα μας μᾶς ἐφαίνετο πολλές φορές ὄνειρον, αὐτὸ ποὺ ὠνειρεύοντο καὶ γιὰ τὸ ὁποῖον ἐπάλαισαν τόσες γενεές.

Φέρετε διὰ τοῦτο εὐθύνην μεγάλην ἀπέναντι μας καὶ ἀπέναντι ὄλων τῶν μαρτύρων καὶ ὄλων τῶν ἡρώων τῆς Κρητικῆς ἱστορίας, νὰ σέβεσθε καὶ νὰ ἐκτιμᾶτε καὶ νὰ λατρεύετε τὴν ἐλευθερίαν ποὺ σᾶς παραδίδομεν, γιὰτὶ ἀλλοιωτικά δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τὴν διατηρήσετε, καὶ ποὺ δὲν μπορεῖτε νὰ ἐννοήσετε τὴν ἀξίαν της, γιὰτὶ δὲν ἐξήσετε σκλάβοι, γιὰτὶ δὲν ἐκοπιάσετε οὐδ' ἐκινδυνέψετε νὰ τὴν ἀποκτήσετε. Ἄλλὰ δὲν μπορεῖτε νὰ ἐννοήσετε τὴν ἀξίαν της καὶ γιὰτὶ ἀκόμη ἐμεῖς δὲν σᾶς βοηθοῦμε, ὡς ἔπρεπε. Ἐχομεν μεγάλες ἀξιώσεις ἀπὸ σᾶς, ἀλλὰ τίποτε σχεδὸν δὲν κάνομε γιὰ νὰ δυναμώσωμε τὴν ψυχὴ σας καὶ σᾶς ἀφίνομε νὰ μαραίνεσθε. Δὲν κάνομε τίποτε ἀπὸ ὅσα κάνουν σὲ ὅλα τὰ πολιτισμένα μέρη, ποὺ δὲν ἔχουν ἐν τούτοις νὰ ἐπιδείξουν ἀγῶνες σᾶν τοὺς δικούς μας ποὺ πλείοντες στὸ αἷμα, βγαίνοντες ἀπὸ τὴ φω-

τιά, γκρουθόμενοι ἀπὸ τὸν καπνόν, ἐπὶ αἰῶνες ἡγωνιζόμεθα γιὰ νὰ ἀποκτήσωμε τὴν ἐλευθερίαν ποὺ τόσο ἐλατρεύσαμεν.

Αὐτὴν τὴν παράλειψιν ἐρχόμεθα ν' ἀναπληρώσωμεν ἑμεῖς σήμερα. Κι' ἐγὼ ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἐνθουσιώδους πατριώτου, τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, σκοπὸν ἔχει νὰ ξυπνήσῃ καὶ νὰ τονώσῃ τὸ αἶσθημα τῆς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων σας ἀγάπῃ σας, γίνομαι σήμερα παιδί μαζύ σας γιὰ νὰ μπορέσω νὰ μπῶ στὴν ψυχὴ σας. Σβύνω τὰ τριανταοχτῶ χρόνια ποὺ σὰν ἀστραπή ἀπὸ μπροστά μου πέρασαν, καὶ χωρὶς νὰ θλέπω, οὐδὲ νὰ ἀκούω τίποτε ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν καὶ λέγονται σήμερα, ἔρχομαι νὰ καθήσω μαζύ σας εἰς τὰ θρανία σας. Καὶ ἐνθυμοῦμαι πὼς περνώντας μέσα ἀπὸ τὴ φωτιά, αἰσθανόμενος νὰ μὲ πληγώνουν βαρειά τῆς σκλαβιᾶς τὰ σίδερα, ἐρχόμουνε νὰ καθήσω στὰ θρανία σας γιὰ νὰ γαλουχηθῶ μὲ τὰ νάματα τῶν ἐθνικῶν παραδόσεών μας, γιὰ νὰ μπορέσω μιὰ μέρα νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τὴν ἀγαπητὴν μας πατρίδα. Κ' ὅτε ἤμην 18 χρόνων, μετὰ τὰς ἐξετάσεις μου, χωρὶς νὰ μάθω τὰ ἀποτελέσματά των, ἀφῆκα καὶ τὰ βιβλία μου καὶ τὴν οἰκογένειάν μου καὶ πῆρα ἓνα τουφέκι, ποὺ μοῦδωδκαν, ποὺ ἦτο τόσο βαρὺ, ὥστε δύσκολα μπορούσαν νὰ τὸ σηκώσουν οἱ ἀσθενεῖς ὁμοί μου, καὶ θγῆκα στὸ θουνό, γιὰ ν' ἀναπνεύσω τὸν ζεῖδωρον τῆς ἐλευθερίας ἄνεμον, ποὺ τόσο ἐπόθησα. Εἶχα τὴν τύχη νὰ βρεθῶ ἐπὶ τῶν ἱερῶν τοῦ Ἀκρωτηρίου βράχων, γιὰ νὰ καταλάβω καλύτερα πόσο μεγάλη ἦταν ἡ ἀδικία ποὺ μᾶς γίνετο νὰ μένωμε δεμένοι μὲ

τῆς σκλαβιάς τὰ σίδερα, καὶ γιὰ νὰ νοιώσω ἀκόμη
πόσον μεγαλύτερα εἶνε ἡ ἠθικὴ δύναμις τῆς ἰδέας
ἀπὸ τὴν ὕλικήν δύναμιν τῶν τρομερῶν στόλων καὶ
τῶν ἀπειραρίθμων στρατιῶν.

Ἐκ τῆς «Φωνῆς τοῦ Λαοῦ» Χα-
νίων τῆς 20 Ἰανουαρίου 1935

Γ'. Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΥ ΣΠΑΡΑΓΜΟΥ

Κατά τὸ 1910—1912 ὁ κομματικὸς ἀλληλοσπαραγμὸς ἐν Κρήτῃ ἔφερε τὸν τόπον εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Ἐκινδύνευσε νὰ γίνῃ ἀφορμὴ ἢ Κρήτῃ ν' ἀνακοπῆ ἢ γινομένη τότε προσπάθεια διὰ τὴν συνεινότησιν τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, ἢ ὅποια ἤγαγεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν θρίαμβον τοῦ 1912. Ἡμεν βουλευτὴς καὶ ἔκαμα ὅ,τι ἦτο δυνατόν, διὰ ν' ἀντιδράσω εἰς τὸν ἐπικείμενον ὄλεθρον. Καὶ ἀρνηθεὶς νὰ συμπράξω μὲ τοὺς ἀνυπομόνους, ἀπεσύρθημ καὶ ἔβγαλα μίαν ἐφημερίδα, τὴν «Κρήτην», μὲ τὴν ὁποίαν ἔκανα τὴν ἀντίδρασιν κατὰ τῆς κομματικῆς κραιπάλης. Καὶ δύναιμαι νὰ εἶπω, ὅτι ἡ ἐφημερίς αὐτὴ ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἀπέβλεπα ἰδίως εἰς τὸ νὰ διατηρήσω ἀκμαῖον τὸ φρόνημα τῆς νέας γενεᾶς. Καὶ διὰ νὰ ἀντιδράσω εἰς τὸν ρωμαντικὸν πατριωτισμὸν, ἔκαμα ἔκκλησιν πρὸς τὸν Κρητικὸν λαὸν νὰ κάμῃ ἔρανον διὰ τὴν κατασκευὴν ἑνὸς ἀεροπλάνου διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν, ὁ ὁποῖος τότε δὲν εἶχε κανὲν ἀεροπλάνον. Ἔτσι διὰ τοῦ πρακτικοῦ πατριωτισμοῦ θὰ ἐνισχύομεν τὸ Κράτος προκαλοῦντες τὴν ἀμιλλαν. Πράγματι ἡ ἀμιλλα προεκλήθη καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ μολοντί ἡ «Κρήτη» ἦτον ἐθδομαδιαία, συνέλεξα ἐντὸς τριῶν μηνῶν τὸ ποσὸν ποῦ ἐζήτησα. Καὶ τὸ ἐζήτησα ἰδίᾳ ἀπὸ τὴν νέαν γενεάν, ἢ ὅποια ὠργάνωσε σχολικὰς ἐορτάς διὰ τὴν ἐμψύχωσίν της. Παραθέτομεν τὴν ἔκκλησιν ταύτην ποῦ εἶνε ἡ πρώτη σχετικὴ προσπάθεια καὶ ποῦ ἔχει ἱστορικὴν σημασίαν. Κανεὶς δὲν ἐφαντάζετο τότε, ὅτι τὸ ἀεροπλάνον θὰ ἐλάμβανε τὴν σημερινὴν ἐξέλιξιν. Ἡ ἔκκλησίς μου ἔχει οὕτω :

ΑΣ ΕΝΙΣΧΥΣΩΜΕΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Εἴμεθα πτωχοὶ καὶ ἀνίσχυροί. Ὡς ἐκ τούτου ἀναγκαζόμεθα νὰ πτήσωμεν εἰς κάθε ἀπειλήν τῆς Τουρκίας, ἣ ὁποία ἐπωφελουμένη τῶν ἀνοησιῶν τῶν Κρητῶν, καταφέρει κολάφους κατὰ τοῦ Κράτους ἡμῶν. Ἀλλὰ πῶς θὰ ἀντεπεξέλθωμεν εἰς τὸν πόλεμον αὐτόν, ἀφοῦ στρατὸν μὲν δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν περισσότερον τῶν 100.000, δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ κατασκευάζωμεν, οὐδὲ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ συντηρήσωμεν μεγάλα θωρηκτά, ἐνῶ ἡ Τουρκία καὶ στρατὸν πολυάριθμον ἔχει καὶ Δρητνωτ κατασκευάζει, καὶ ἐνῶ ἔχει τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν, κινδυνεύει ν' ἀποκτήσῃ καὶ τὴν ναυτικὴν τοιαύτην. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἡ Τουρκία τῶρα προμηθεύεται καθ' ἐκάστην ἀεροπλάνα, μὲ τὰ ὁποία θὰ ἔχη καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀέρος. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μὴ ἔχοντες οὔτε τὴν ξηράν, οὔτε τὴν θάλασσαν, οὔτε τὸν ἀέρα, θὰ πάθωμεν ἀπὸ ἀσφυξίαν.

Ἀλλ' εἶνε εὐκόλον δι' ἡμᾶς νὰ διατηρήσωμεν τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀέρος. Τοῦτο θὰ γίνῃ διὰ τῆς κατασκευῆς πολλῶν ἀεροπλάνων καὶ διὰ τῆς τολμῆς, τῆς ὁποίας δὲν στερούμεθα. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, τὰ μικρὰ πυρπολικά τῆς θαλάσσης μὲ τοὺς τολμηροὺς θαλασσινοὺς μας, ἔφεραν τὸν ὄλεθρον εἰς τοὺς τουρκικοὺς κολοσσούς. Τώρα πρέπει νὰ στρέψωμεν τὸν νοῦν μας εἰς τὰ πυρπολικά τοῦ ἀέρος, διὰ νὰ δημιουργήσωμεν Κανάρηδες καὶ Μιαούληδες τοῦ ἀέρος. Τὰ ἀεροπλάνα εἶνε τὸ ὄπλον τῶν ἀδυνάτων.

Ἀλλ' ἡ Κρήτη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπέταξεν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Ἴκαρος, ἡ Κρήτη, ἡ ὁποία δὲν

ἀφίνει ἥσυχον τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον μὲ τὰ πατριωτικά της κινήματα, ἢ Κρήτη, χάριν τῆς ὁποίας ἐκολοβώθησαν τοῦ Κράτους τὰ ὄρια, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συνεισφέρει πρώτη τὸν ὄβολόν της διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἀέρος. Ἄς δοθῆ ἀπ' ἐδῶ τὸ σύνθημα πανελληνίων ἐράνων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Ἡ πτωχὴ «Κρήτη», ἢ μόλις χθὲς ἰδοῦσα τὸ φῶς, λαμβάνουσα τὴν πρωτοβουλίαν, ἀνοίγει κατάλογον ἐράνων ἐγγραφομένη πρώτη εἰς αὐτὸν διὰ δραχμὰς 100. Ἡ ἀξία τῶν ἀεροπλάνων ἀνέρχεται εἰς 15.000 δραχ. Ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸν τῶν Κρητῶν ἐξαρτᾶται, ὅπως συλλεγῆ τὸ ποσὸν τοῦτο ἐντὸς ἐβδομάδων διὰ ν' ἀγορασθῆ τὸ πρῶτον ἀεροπλάνον τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος μας. Τὸ στελλόμενον ποσὸν θὰ κατατίθεται εἰς τὴν Τράπεζαν Κρήτης, τὰ δὲ ὀνόματα τῶν καταβαλλόντων θὰ δημοσιεύονται ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων.

Κάμνομεν λοιπὸν ἑκκλησίαν πρὸς τὸν πρακτικὸν πατριωτισμὸν τῶν Κρητῶν, ὅπως ἕκαστος συνεισφέρει τὸν ὄβολόν του. Οἱ ἔρανοι πρὸς κατασκευὴν ἀεροπλάνων διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν θὰ ἀποτελέσουν ἀληθὲς δημοψήφισμα ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης, τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον δὲν ἀποδεικνύομεν, ὅτι σεβόμεθα μὲ τὸν ρωμαντικὸν πατριωτισμὸν μας. Ἄς στρέψωμεν τὸν νοῦν μας πρὸς τὸν πρακτικὸν πατριωτισμὸν καὶ ἅς ἀφήσωμεν τὸν ἀερολόγον πατριωτισμὸν, ὁ ὁποῖος μόνον καταστροφὰς ἐπεσώρευσε εἰς τὴν πατρίδα μας. Διὰ τῆς ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος πρόκειται νὰ ἐνισχύσωμεν τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Ἄς δείξωμεν ἀπὸ τοῦδε, ὅτι ἐν-

νοοῦμεν ἐκεῖνο ποῦ λέγομεν, ἀφοῦ δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ τὸ ἐνισχύωμεν, χωρὶς νὰ μᾶς ἐμποδίζη κανεὶς.

Ἄς δώσωμεν λοιπὸν ἐμεῖς ἀπὸ ἐδῶ τὸ σύνθημα πρὸς εὐγενῆ ἄμιλλαν καὶ διὰ τῆς ἀμίλλης αὐτῆς ἅς σκιάσωμεν ὅ,τι κηλιδώνει τὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Ἄς ἐνισχύσουν ἡμᾶς εἰς τὸν ἀγῶνα μας οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ καθηγηταί, οἱ ἐπίσκοποι καὶ ὁ κληρὸς ἐν γένει, οἱ Δήμαρχοι καὶ αἱ ἀρχαί — αἱ στρατιωτικαὶ καὶ αἱ πολιτικαὶ — οἱ σύλλογοι καὶ τὰ σωματεῖα. Τὰ γυμνάσια καὶ τὰ ἀνώτερα δημοτικὰ σχολεῖα, ἅς δώσουν σχολικὰς ἐορτάς. Οὕτω θὰ δοθῆ λαμπρὰ εὐκαιρία, ὅπως ἀναζωπυρωθῆ ὁ ἀληθῆς πατριωτισμὸς τῆς νέας γενεᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε ἐναποτεθειμένον τὸ μέλλον τῆς πατρίδος.

«Κρήτη» τῆς 18 Ἀπριλίου 1912

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Α'. ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Κάθε χρόνο διοργάνωνα σχολικὰς ἐορτάς εἰς τὰ διάφορα κέντρα τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ ἐβράβευα τοὺς ἀριστεύοντας μαθητὰς διὰ χρηματικῶν βραβείων καὶ διπλωμάτων χρηστότητος καὶ ἰκανότητος. Ἴδιὰ ἐστράφη ἢ προσοχὴ μου εἰς τὴν προσκοπικὴν ὀργάνωσιν, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ κάμω λόγον εἰς τὸ εἰδικὸν μέρος. Κατὰ τὰς σχολικὰς ἐορτάς ὠμίλου εἰς τοὺς μαθητὰς φροντίζων, ὅπως οἱ λόγοι μου ἀπευθύνωνται καὶ πρὸς τὴν δρῶσαν γενεάν. Ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι οἱ λόγοι μου περιέχουν ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ τὴν τόνωσιν τῆς νέας γενεᾶς καὶ τοὺς παραθέτω κατὰ χρονολογικὴν χειρᾶν.

1. ΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘ. ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Μ' εὐχαρίστησίν μου βραβεύω ἐν τῷ πρῶσῳ ὡπρὸς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν χρηστότητα τῶν σχολείων τῆς Καστοριᾶς, ἀρετὰς, τὰς ὁποίας ἐκπροσωπεῖτε σεῖς σήμερον. Βραβεύων τὴν ἐπιμέλειάν σας, ἐννοῶ, ὅτι ἡ ἐπιμέλειά σας αὐτὴ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀγάπην σας πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα ἐξευγενίζου τὴν καρδίαν καὶ τὴν κάνουν νὰ πάλλῃ τοὺς ζωηροτέρους παλμοὺς διὰ τὰ εὐγενέστερα ἰδανικά. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὅλοι σας θεωρεῖτε τοὺς ἑαυτοὺς σας εὐτυχεῖς καὶ πρέπει

νά εἴσθε ὑπερήφανοι, διότι ἔτυχε νά ἀνήκετε εἰς τὴν ἐκλεκτὴν φυλὴν τοῦ Θεοῦ. Καὶ θὰ γνωρίζετε, βέβαια, ὅτι ὁ Χριστὸς τότε μόνον ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτε εἶχε διαδοθῆ διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μας παντοῦ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ὅτε ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς εἶχε παρασκευάσει τὸ ἔδαφος εἰς τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐξέλεξε, διὰ νά διαδώσῃ τὸ εὐαγγέλιόν του, τὸ ὁποῖον εἶνε γραμμένον εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτήν, ὥστε ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποῖαν ὀμιλεῖτε νά θεωρῆται ὡς γλῶσσα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὄλος ὁ πολιτισμένος χριστιανικὸς κόσμος, ὁ ἀγαπῶν τὸν Χριστόν, ἀγαπᾷ καὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς τὴν ἐκλεκτὴν χώραν τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ δὲν καυχώμεθα μόνον ὡς χριστιανοί, διότι εἴμεθα Ἕλληνες, ἀλλὰ καυχώμεθα καὶ ὡς Ἕλληνες, διότι εἴμεθα ἀπόγονοι ἐνδόξων προγόνων, αὐτῶν ποὺ ἐφώτισαν τὴν ἀνθρωπότητα, αὐτῶν ποὺ τὰ φῶτά των ἀκόμη λάμπουν, αὐτῶν, ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν ὁποίων φωτίζεσθε εἰς τὰ σχολεῖά σας.

Καὶ ἀγαπῶντες τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, θὰ ἐμάθετε ὄχι μόνον νά λέγετε, ἀλλὰ καὶ βαθύτατα νά αἰσθάνεσθε, ὅτι ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἔχομεν, καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα μας καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα μας, τὸ πολυτιμώτερον εἶνε ἡ πατρίς. Θὰ ἐμάθετε, ὅτι διὰ νά πάῃ καλὰ ἡ πατρίς, διὰ νά ζῆσῃ ἕνας λαὸς ἐλεύθερος καὶ εὐτυχῆς — ἀφοῦ ὁ σκλάβος εἰς ὅποιον ζυγὸν καὶ ἂν εἶνε ἀπὸ κάτω δὲν εἰμπορεῖ νά εἶνε εὐτυχῆς—ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα πρέπει νά εἶνε τὸ κυριαρχοῦν αἶσθημα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Θὰ ἐμάθετε, ὅτι ὅπου ἕνας λαὸς δὲν εἶνε πρόθυμος

νά θυσιάση τὴν ζωὴν τοῦ χάριν τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος του, δὲν εἰμπορεῖ νὰ μείνη ἐλεύθερος ὁ λαὸς αὐτός. Αὐτὰ ἐμάθετε εἰς τὰ σχολεῖα σας καὶ μὲ τὴν ἐπιμέλειάν σας ἐδυναμώσατε τὴν ψυχὴν σας, διὰ νὰ μπορέσετε αὔριον νὰ προσφέρετε τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας σας μὲ τὰς ἰδέας αὐτάς.

Καὶ γαλουχούμενοι μὲ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα ἐμορφώσατε τόσον πολὺ τὸν χαρακτήρᾶ σας, ὥστε ἔρχεσθε σήμερον μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλὰ καὶ θραβεύεσθε διὰ τὴν χρηστότητά σας. Καὶ θὰ ἐννοῆτε βέβαια, ὅτι ἡ χρηστότης δὲν εἶνε ἔννοια μονομερῆς. Χρηστὸς εἶνε μόνον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κάνει τὸ καθήκον του πρὸς ὅλες τὶς μεριές. Καὶ πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειάν του καὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν. Χρηστὸς εἶνε μόνον ὁ εὐσυνείδητος. Χρηστὸς εἶνε μόνον ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου ἡ συνείδησις αἰσθάνεται ἀγαλλίασιν, διότι κάνει ὅ,τι πρέπει καὶ διότι δὲν κάνει ὅ,τι δὲν πρέπει. Καὶ ἡ χρηστότης σας, τὴν ὁποίαν θραβεύω, αὐτὴν ἔχει τὴν ἔννοιαν. Βραβεύω καὶ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην σας καὶ τὴν πρὸς τοὺς νόμους ὑπακοήν σας. Βραβεύω τὸν σεβασμὸν σας πρὸς τὴν οἰκογένειάν σας, πρὸς τοὺς διδασκάλους σας καὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἐν ἧ ζῆτε. Βραβεύω καὶ τὴν εὐθύτητά σας ἀπέναντι τῶν φίλων σας καὶ τὴν γενναιοφροσύνην σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν σας. Βραβεύω τὴν εὐλικρίνειάν σας, ἡ ὁποία ἀποδεικνύει τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς. Βραβεύω τέλος τὴν σεμνότητα τοῦ ἥθους σας.

Μὲ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν σᾶς ἀπονέμω τὰ διπλώματα ταῦτα, διὰ νὰ ἐνισχύσω τὰς ἀρετὰς σας καὶ

διὰ νὰ προκαλέσω τὴν εὐγενῆ ἀμιλλαν. Τὰ διπλώ-
ματα ταῦτα ἔχουν τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον
οἱ στέφανοι, τοὺς ὁποίους ἀπένεμον οἱ πρόγονοί μας
εἰς τοὺς νικητάς.

Ἐθνικὴ Πολιτικὴ ἀριθ. 2. Ἐ-
ξεφωνήθη κατὰ Ἰούνιον τοῦ
1917 ἐν Καστορίᾳ.

2. Η ΝΕΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΘΝΙΚΗ ΙΔΕΑ

Με μεγάλην μου χαράν θραβεύω ἐν τῷ προσώπῳ σας τὴν χρηστὴν καὶ ἐπιμελῆ νεολαίαν τῶν Γρεβενῶν, τὴν γενεὰν τοῦ μέλλοντος, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ Ἔθνος ἀποβλέπει μετὰ πολλῆς στοργῆς καὶ ἐλπίδων μεγάλων. Ἀποτελεῖτε σεῖς τὴν εὐτυχέστεραν γενεὰν ἀπὸ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς γενεὰς ὄλων τῶν αἰώνων. Ἀποτελεῖτε σεῖς τοὺς θεματοφύλακας ὄλων τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων καὶ ὄλων τῶν ἐθνικῶν θυσιῶν, ὄλων τῶν πόθων καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἔθνους μας, ἀλλὰ καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ὁ ὁποῖος ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς νὰ ἡγηθῶμεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τοῦ νέου πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον διαπαιδαγωγείσθε καὶ εἰς τὸν ὁποῖον βαπτίζονται ὅλοι οἱ λαοί, διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ περιβληθοῦν τὴν τήβενον τοῦ πολιτισμένου λαοῦ.

Ἄλλ' ἢ ἐπίζηλος θέσις, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ γενεά σας, ἐδημιουργήθη δι' ὑπερανθρώπων ἀληθῶς θυσιῶν, διὰ ποταμῶν αἵματος καὶ καταστροφῶν καὶ ἀγρίων καταδιώξεων. Καὶ ὅλα τὰ δεινὰ ταῦτα ὑπερενίκησε τὸ Ἔθνος μας, διότι ἐλάτρευε τὴν ιδέαν, διότι ἐδῶ ἐγεννήθη καὶ ἐλατρεύθη ἡ ἐλευθερία, ἐδῶ ἐθεοποιήθη ἡ δικαιοσύνη, ἐδῶ ἐτέθη ὡς σύμβολον κάθε Πολιτείας ἡ ἰσηγορία καὶ ἡ ἰσονομία, διότι ἐδῶ ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον, ὅτι ἡ πατρίς εἶνε τὸ πολυτιμώτερον, τὸ τιμιώτερον καὶ τὸ ἀγιώ-

τερον αγαθόν, εις τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ θυσιάζωνται ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ, διὰ νὰ εὐημερήσῃ καὶ αὐτὴ καὶ μαζὺ μ' αὐτὴν ὅλοι οἱ ἀνήκοντες εἰς αὐτήν. Χωρὶς τὰς ἰδέας αὐτάς δὲν θὰ εἶχομεν τὴν ἐνδοξοτέραν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, ἢ ὁποῖα λάμπει ὡς ὁ ἥλιος εἰς τὸ στερέωμα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας φωτίζουσα τὴν οἰκουμένην ὀλόκληρον.

Αἱ μέχρι σήμερον γενεαὶ ὑπέστησαν τὰ πάνδενα διὰ τὴν Μεγάλην Ἰδέαν, ἢ ὁποῖα ἀπέβλεπε εἰς τὸ νὰ ἐνώσῃ ὅλην τὴν φυλὴν, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὴ τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀποστολὴν της. Τώρα ἡ ἔθνικὴ Ἰδέα αὐτὴ ἐκπληροῦται. "Ὅ,τι ἄλλο ὑπολείπεται θὰ συντελεσθῇ ἄνευ νέων θυσιῶν καὶ αἵματος. Θὰ συντελεσθῇ διὰ τῆς εἰρηνικῆς σταδιοδρομίας τοῦ Ἔθνους μας, τοῦ ὁποῖου ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα δὲν κατευθύνεται πλέον εἰς τὴν ἐνωσιν τῆς φυλῆς μας, ἀλλ' εἰς τὴν χρηστὴν καὶ πολιτισμένην διοίκησιν, εἰς τὴν οἰκοδόμησιν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ παρελθόντος εὐκόσμου Πολιτείας, διὰ νὰ δικαιώσωμεν τὰς προσδοκίας τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ὁ ὁποῖος εἰς ἡμᾶς ἀνέθηκε νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσωμεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ναί, ἡ Μεγάλῃ Ἐθνικῇ Ἰδέα τοῦ μέλλοντος εἰς τοῦτο ἀποβλέπει, εἰς τὸ νὰ δημιουργήσῃ πολιτείαν πολιτισμένην, ὠθοῦσαν τὸν τόπον εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν, ἀναπτύσσουσαν τὰς πλουτοπαραγωγούς τοῦ τόπου δυνάμεις, προστατεύουσαν ἀρκούντως τὰ δίκαια ὅλων τῶν πολιτῶν, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκευματος, διὰ νὰ κατορθώσῃ διὰ τῆς φωτισμένης αὐτῆς διοικήσεως νὰ ἐνώσῃ ὅλας τὰς ἐδῶ φυλάς ὑπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς συνεργα-

σίας ὄλων προώρισται νὰ συνεχίσῃ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἐκπολιτιστικὸν πρόγραμμα τῶν προγόνων μας.

Διὰ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς νέας αὐτῆς Μεγάλῃς μας Ἐθνικῆς Ἰδέας, καλεῖσθε νὰ δράσετε σεῖς. Ἡμεῖς, ἡ δρῶσα σήμερον γενεά, εἴτε εἴμεθα κουρασμένοι ἀπὸ τοὺς μακροὺς καὶ χαλεποὺς ἀγῶνας, εἴτε ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς δουλείας δὲν ἔχομεν ὄλα τὰ στοιχεῖα, ὅπως βαστάσωμεν τόσον μεγάλα θάρη. Θὰ συντηρήσωμεν ὅμως ὅ,τι παρελάβομεν ἀπὸ τοὺς πατέρας μας καὶ ὅ,τι ἡμεῖς οἱ ἴδιοι παρεσκευάσαμεν καὶ θὰ περιμένωμεν σᾶς, τὴν νέαν γενεάν, διὰ νὰ συμπληρώσετε τὸ ἔργον μας. Φέρετε διὰ τοῦτο μεγάλας εὐθύνας, ὡς εἶνε μεγάλαι αἱ θυσίαι τῶν προηγουμένων γενεῶν. Τὸ ἔργον σας δὲν ἀπαιτεῖ τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας ἀπήτησεν ἀπὸ ἡμᾶς ἡ πατρίς. Εἶνε ἴσως δυσκολώτερον ἀπὸ τὸ ἰδικόν μας, διότι εἶνε μεθοδικώτερον, διότι θαίνει θραδέως. Καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου σας αὐτοῦ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν φιλοτίμων διδασκάλων θέτετε τὰς θάσεις σήμερον θαπτίζοντες τὴν ψυχὴν σας εἰς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ σφυρηλατήσετε τὸν χαρακτῆρα σας καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ μάθετε πόσον εἴσθε εὐτυχεῖς ἀνήκοντες εἰς τὸ ἐκλεκτὸν Ἕθνος, εἰς τὴν πατρίδα ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν ὄλοι οἱ ἀληθῶς πολιτισμένοι ἄνθρωποι ὄλων τῶν ἔθνῶν θεωροῦν δευτέραν πατρίδα των, καὶ θ' ἀποκτήσετε ἔτσι τὸν ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχετε διὰ νὰ εἴσθε εἰς θέσιν νὰ ἐξυπηρετήσετε ἐπιτυχῶς τὴν νέαν μεγάλην Ἐθνικὴν Ἰδέαν, ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὁποίας μόνον δικαιολογεῖ τὰς μεγάλας θυσίας, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν αἱ μέχρι σήμερον γενεαί.

Μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς θραβεύω ἐν τῷ προσώπῳ
σας τὴν νέαν γενεάν, ἣ ὁποία θὰ συμπληρώσῃ τὸ
οικοδόμημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχομεν ἡμεῖς οὔτε τὸν
χρόνον, ἀλλ' οὔτε τὴν ἠθικὴν δύναμιν νὰ ἀποτε-
λειώσωμεν.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι οἱ λόγοι μου οὗτοι θὰ ριζο-
βολήσουν εἰς τὰς καρδίας σας καὶ θὰ βοηθήσουν
τὰς προσπάθειάς τῶν φιλοτίμων διδασκάλων σας
εἰς τὸ θαρὺ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀνέθηκεν εἰς αὐτοὺς
ἡ πατρὶς νὰ μορφώσουν τὸν χαρακτῆρα σας—διότι
ἀπὸ χαρακτῆρας πρὸ πάντων ἔχει ἀνάγκην ἡ πα-
τρὶς διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης Ἰδέας της—
νὰ ἐξευγενήσουν τὰς ψυχάς σας καὶ νὰ τονώσουν
τὴν διάνοιάν σας κατευθύνοντες αὐτὴν πρὸς τοὺς
εὐρεῖς ὀρίζοντας, οἱ ὁποῖοι διανοίγονται πρὸ ἡμῶν
σήμερον.

Ἐθνικὴ πολιτικὴ ἀριθ' 2. Ἐ-
ξεφωνήθη κατ' Ἀπρίλιον 1917
εἰς Γρεβενά.

3. ΑΙ ΕΥΘΥΝΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΕΝΕΑΣ

Με μεγάλην εὐχαρίστησίν μου ἔρχομαι καὶ ἐφέτος νὰ θραβεύω τοὺς καρποὺς τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς χρηστότητος τῆς μαθητιώσης νεολαίας τῆς ἀγαπητῆς καὶ φιλοτίμου Σιατίστης, ἡ ὁποία τόσα παρέχει πάντοτε δείγματα τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης της καὶ τῆς ἐπιθυμίας της νὰ θαδίση ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐχάραξε ἡ πρὸ ὀλίγου ἀνατείλασα ζεῖδωρος ἔλευθερία, ἡ ἀκόρεστος αὐτῆ θεὰ παντὸς εὐγενοῦς καὶ ὠραίου.

Ἡ νεολαία τῆς Σιατίστης δύναται νὰ ὑπερφηανεύεται, διότι δὲν ἔχει ἀνάγκην ὠθήσεως, διὰ νὰ θαδίση πρὸς τὰ ἔμπρός. Ἐχουσα συναρρωγὸν τὴν δρῶσαν σήμερον γενεάν, χειραγωγουμένη ὑπὸ τῶν φιλοτίμων διδασκάλων της, ἔχουσα τὰς εὐλογίας καὶ τὴν συναντίληψιν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἐπαξίως προΐσταται ἐδῶ ἐνθουσιώδης ἱεράρχης, θαίνει ἤδη ἐπὶ θάσεων σταθερῶν πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἐφοδίων ἐκείνων, τὰ ὁποία τῇ εἶνε ἀπαραίτητα, διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον της, διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ Ἔθνους.

Καὶ θὰ ἐννοῆτε θέβαια τί ἀπαιτεῖ ἀπὸ ὑμᾶς ἡ πατρίς καὶ πόσον βαρείας εὐθύνας φέρετε ἀπέναντι τῶν προηγουμένων γενεῶν. Παραλαμβάνετε σήμερον πλουσίαν κληρονομίαν, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς

ὁποίας δὲν εἰργάσθητε, τὴν ὁποίαν διεξεδίκησαν τόσαι μέχρι τοῦδε γενεαὶ καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ποταμοὶ αἱμάτων ἐχύθησαν. Ἐνῶ εὐρίσκεσθε εἰς τὰ πρόθυρα τῆς δράσεώς σας, ἐπήλθε πλήρης ὁ θρίαμβος τόσων ἀγώνων καὶ ἡ πατρὶς δαφνοστεφανωμένη σᾶς καλεῖ σήμερον νὰ ἐτοιμασθῆτε, ὅπως δυνηθῆτε νὰ συντηρήσετε τὴν κληρονομίαν αὐτὴν. Φέρετε διὰ τοῦτο θαρεῖας εὐθύνας, διότι ὀφείλετε νὰ μὴ ἀφήσετε νὰ χαθῆ οὐδὲ νὰ μείνη καχεκτικὸν ὅτι διὰ τόσων ἀγώνων ἐκτήθη. Καὶ διὰ νὰ ἀντιμετωπίσετε τὰς εὐθύνας αὐτάς, πρέπει νὰ γυμνάσετε τὴν ψυχὴν σας μὲ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, νὰ τὼνάσετε τὴν διάνοιάν σας καὶ νὰ σφυρηλατήσετε τὸν χαρακτῆρά σας εἰς χαρακτῆρα ἀδαμάντινον, διότι ἀπὸ χαρακτῆρας πρὸ πάντων εὐθεὶς ἔχει ἀνάγκην ἡ πατρὶς, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ δικαιώσῃ τὰς ἐλπίδας τῶν μεγάλων φίλων μας, οἱ ὅποιοι εἰς ἡμᾶς ἀνέθηκαν νὰ ἀντιπροσωπεύσωμεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸν νέον πολιτισμόν, τοῦ ὁποίου τὰς θάσεις ἔθηκε πρὸ χιλιετηρίδων ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμός.

Μακρὰν ἀπὸ σᾶς ἡ μικρολόγος μέριμνα, ἡ μέριμνα τῶν μικρῶν. Ἀπομακρύνετε τὴν ψυχὴν σας ἀπὸ τὴν πρὸς τὴν ὕλην λατρείαν καὶ λατρεύετε τὰ Ἑλληνικὰ ἰδανικά, μὲ τὰ ὁποῖα γίνονται οἱ ὑπέροχοι ἄνδρες. Στρέψατε τὴν διάνοιάν σας πρὸς τοὺς εὐρεῖς ὀρίζοντας, οἱ ὅποιοι διανοίγονται πρὸ ἡμῶν σήμερον. Ἀποκαθάρατε τὴν καρδίαν σας ἀπὸ πᾶν ἴχνος, τὸ ὁποῖον εἶνε δυνατόν νὰ ἀφῆκε εἰς αὐτὴν ἢ μακρὰ καὶ σκληρὰ δουλεία. Γίνετε ἀληθῶς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι καὶ ἐννοήσετε, ὅτι ἐλεύθερος εἶνε μόνον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σέβεται τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ δίκαια τῶν ἄλλων, διὰ νὰ ἔχη τὸ δι-

καίωμα νά απαιτῆ καὶ αὐτός, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι σέβωνται τὴν ἰδικήν του ἐλευθερίαν, καὶ τὰ ἰδικὰ του δίκαια.

Γνωρίζετε, ὅτι ἡ πατρίς σας δὲν εἶνε μόνον ἡ Σιατίστα, ἀλλ' ὅλη ἡ Ἑλλάς καὶ μάθετε, ὅτι εἰς κάθε σπιθαμὴ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἔχετε τὰ αὐτὰ δικαίωματα καὶ τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἔχουν καὶ οἱ γεννηθέντες ἐν αὐτῇ καὶ νά μὴ λησμονῆτε, ὅτι ἔχετε διὰ τοῦτο ὑποχρέωσιν νά ἐνδιαφέρεσθε διὰ κάθε γωνίαν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ὡς ἐνδιαφέρεσθε καὶ διὰ κάθε γωνίαν τῆς Σιατίστης καὶ ἐννοήσετε, ὅτι συμπολίται σας εἶνε ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ὡς συμπολίται ὄλων τῶν Ἑλλήνων εἶσθε καὶ σεῖς, χωρὶς νά εἶσθε ξένοι πρὸς κανένα καὶ χωρὶς κανεῖς Ἕλληνα νά εἶνε ξένος πρὸς ὑμᾶς. Ἐξαγνίζοντες τὴν ψυχὴν σας, συντελέσατε νά δημιουργηθῆ κοινωνία πολιτισμένη καὶ ἀληθῶς ἐλευθέρα, κοινωνία, ἐν τῇ ὁποία νά εἶνε σεβαστοὶ οἱ τίμοιοι καὶ νά περιφρονοῦνται οἱ οὔτιδανοί, διὰ νά μὴ ἔχουν θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ αὐτῇ οἱ μοχθηροὶ καὶ οἱ φαῦλοι, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τοὺς νοσογόνους παράγοντας κάθε πολιτείας. Μ' αὐτὰς τὰς ἰδέας ἠνωμένη ἡ πατρίς μας, θά βαδίσῃ ἐμπρὸς πρὸς τὴν δόξαν, διὰ τὴν ὁποίαν προώρισται ὑπὸ τῆς θείας προνοίας.

Εἰς τὰς χεῖρας σας εἶνε ἐναποτεθειμένον τῆς πατρίδος τὸ μέλλον.

Ἐκ τῆς ἀπορίας ἐξαρτᾶται ἡ στερεώσις ἢ πατρὶς τῆν
θέσιν, τῆν ὁποίαν κατέλαβεν ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ
κόσμῳ διὰ τόσων θυσιῶν καὶ ἀπαρδειγματίστων
ἀγῶνων.

Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι εἴσθε ἀντάξιοι τῆς
μεγάλῃς πατρίδος μας καὶ ὅτι θὰ δικαιώσετε τὰς
προσπαθείας μας καὶ τὰς ἐλπίδας μας, σὰς ἀπο-
νέμω τὰ διπλώματα καὶ τὰ βραβεῖα ταῦτα, ἵνα προ-
καλέσω τὴν μεταξύ σας εὐγενῆ ἀμιλλαν καὶ νὰ
ἐνισχύσω τὸν ζῆλον σας, ὅπως καταστήτε ἄξιοι
ἀπόγονοι ἐνδόξων προγόνων.

Ἐθνικὴ Πολιτικὴ ἀριθ. 2. Ἐ-
ξεφωνήθη εἰς Σιατίσταν τὴν
19ην Ἰουνίου 1919.

4. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Αί σχολικαί έορταί, αί όποιαί κατ' έτος τελούνται εις τά μέρη ταύτα δέν έχουν σκοπόν θεατρικῆς έπιδείξεως. Θέλω δι' αὐτῶν νά δείξω πόσον μεγάλην σημασίαν άποδίδει έδῶ τό Κράτος εις τό σχολεΐον, διά τοῦ όποίου πρὸ πάντων θά μορφωθῆ ἡ νέα γενεά, ἡ χρυσή αὐτή τοῦ μέλλοντος έλπίς.

Διά τῆς μορφώσεως τῆς νέας γενεᾶς θ' άπομακρυνθῆ ἡ Μακεδονική ψυχῆ άπό τάς ξεεις τῆς σκληρᾶς δουλείας, εις τήν όποίαν έπί τόσους αἰῶνας έζησε. Διά τῆς μορφώσεως τῆς νέας γενεᾶς θά κατορθώσῃ ἡ Μακεδονία ν' άντιπροσωπεύεται άρκούντως καί άξιοπρεπῶς έν τῇ διοικήσει τοῦ Κράτους, τοῦ ένιαίου Κράτους μας, έν τῷ όποίῳ κάθε "Έλλην πατρίδα έχει ὅλην τήν Έλλάδα καί συμπατριώτας ὅλους τοὺς "Έλληνας. Διά τῆς μορφώσεως τῆς νέας γενεᾶς έπηρεαζούσης έπαισθητῶς καί άνεπαισθήτως τάς παλαιότερας γενεᾶς θά μορφωθῆ ἡ νέα Μακεδονική κοινωνία, ἡ όποία εύρύνουσα τοὺς ὀρίζοντάς της, έπεκτείνουσα άφειδῶς τήν άγάπην της πρὸς ὅλους τοὺς "Έλληνας, άπομακρυνομένη τέλος ὁσημέραι άπό τάς άναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, θά καταλάβῃ μίαν άπό τάς καλύτερας θέσεις έν τῇ καθόλου Έλληνικῇ κοινωνίᾳ, άφοῦ τοιαύτη πρέπει νά εἶνε ἡ θέσις της, διότι εύρισκομένη εις τά σύνορα, πρέπει διά τοῦτο νά εἶνε εύρωστος σωματικῶς, εύρωστος πνευματικῶς, εύρωστος ψυχικῶς καί καθαρά τήν καρδίαν, διά νά

εἶνε ἱκανὴ ν' ἀνταγωνίζεται διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τῆς πρὸς τοὺς διεκδικούντας τὰ ἐδάφη μας, πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη θὰ ἐνθυμοῦνται τὰς βλέψεις, τὰς ὁποίας εἶχον ἐδῶ καὶ διὰ τὰς ὁποίας εἰς τόσους ἀσκόπους ἀγῶνας καὶ εἰς θυσίας ὑπεβλήθησαν.

Ἄλλὰ διὰ τοῦτο τὸ σχολεῖον ἐδῶ δὲν ἔχει μόνον σκοπὸν νὰ δώσῃ πρακτικὴν μόρφωσιν εἰς τὴν νέαν γενεάν, χρήσιμον διὰ τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, χρήσιμον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ὕλικου συμφέροντος. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εὐτυχῶς δὲν ἔχει ἀνάγκην μείζονος διαπαιδαγωγήσεως ὁ Μακεδονικὸς λαός. Κατέχει οὗτος εὐτυχῶς τὰ στοιχεῖα, διὰ τῶν ὁποίων δύναται ν' ἀντεπεξέλθῃ νικηφόρως εἰς τὰς περιπετείας τοῦ ὕλικου βίου καὶ τὰ ὁποῖα διὰ τῆς ἐν τῷ σχολεῖῳ μορφώσεως θὰ τελειοποιηθῶν καὶ θὰ βελτιωθῶν μόνον.

Ἄλλοῦ πρὸ πάντων πρέπει νὰ εἶνε ἐστραμμένη ἡ προσοχὴ τοῦ σχολείου ἐδῶ. Εἰς τὴν ἀφύπνισιν τῆς Μακεδονικῆς ψυχῆς, τὴν ὁποῖαν μακρὰ καὶ ἀποκτηνωτικὴ δουλεία προσεπάθησε νὰ κρατῇ εἰς τὸ σκότος, διὰ νὰ μὴ δύναται νὰ ἀτενίσῃ τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία μαζύ τῆς φέρει τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν. Καὶ ἡ ἀνατείλασα πρὸ ὀλίγου ἐλευθερία διαλύει ἤδη τὸ σκότος πατάσσουσα παρὰ νομα συμφέροντα καὶ κακὰς ἔξεις, καὶ ἡ Μακεδονικὴ ψυχὴ ἀναπνέουσα ἤδη τὴν ζεῖδωρον τῆς ἐλευθερίας αὔραν ἔχει ἤδη ἐννοήσῃ, ὅτι δὲν εἶνε ὁ ὕλικὸς πλοῦτος μόνον, ὁ ὁποῖος κάμνει εὐτυχή τὸν ἄνθρωπον, οὐδ' εἶνε ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος παρέχει τῆς εὐγενείας τὰς περγαμηνάς. Ἐνόησε

ἤδη ἡ Μακεδονικὴ ψυχὴ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὅσον ἀτενίζει πρὸς ὑψηλότερα ἰδανικά, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν κτηνῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν πατρίδα, οὐδὲ θρησκείαν, οὐδὲ κοινωνίαν, οὐδὲ οἰκογένειαν, οὐδὲ πνευματικὰς ἀπολαύσεις, οὐδ' ἄλλο ἰδανικόν, πλὴν τοῦ ἰδανικοῦ τῶν νὰ ζοῦν, διὰ νὰ τρώγουν.

Ἐκ τῆς ἀπομακρύνουσης ταύτης κατάστασιν, πού ὅλοι τὴν καταλαβένετε, καὶ γιὰ τὴν ὁποῖαν ὅλοι στενωχωρεῖσθε καὶ θλίβεσθε πρέπει τὸ σχολεῖον νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν νέαν γενεάν ἐμφυτευόν καὶ καλλιεργούν ἐν τῇ ψυχῇ τῆς τὰ ἑλληνικὰ ἰδανικά, διὰ τῶν ὁποίων ἔχουν ἐμποτισθῆ ὅλοι αἱ πολιτισμένοι κοινωνία καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἡ κοινωνία τῆς Μακεδονίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεπορεύθη ὁ μέγας προπαγανδιστὴς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, θὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν, ἢ ὁποῖα τῇ ἀνήκει ἐν τῇ ἐνιαίᾳ καὶ ἀδυσχερῶν κοινωνίᾳ τῆς μεγάλης πατρίδος μας, τῆς ὁποίας τμήμα ἀποτελεῖ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ζητοῦμεν τὴν συνδρομὴν καὶ τὴν συνεργασίαν τῆς δρώσης σήμερον γενεᾶς, ἢ ὁποῖα ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν πρόοδον τῶν τέκνων τῆς ἀναλαμβάνουσα πρωτοβουλίαν καὶ ἐνισχυομένη ἐν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ζητοῦμεν τὴν συνδρομὴν τῶν διδασκάλων. Ζητοῦμεν ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ἐντείνουσι τὰς προσπάθειάς των καὶ ἀντλοῦντες ἐκ τῆς ἀκενώτου πηγῆς τῆς ἑλληνικῆς ἰδεολογίας τὸν

ἐνθουσιασμόν των διὰ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν νὰ μεταδίδουν συνεχῶς εἰς τὰς ἀπαλὰς τῆς σπουδαζούσης νεότητος καρδίας τὰς μεγάλας ἑλληνικὰς ἰδέας, διὰ νὰ τὰς κάμουν κτῆμά της, διὰ νὰ καταστήσουν τὴν νέαν γενεάν ἱκανὴν ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ "Ἐθνους, εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς μεγαλυνθείσης καὶ δοξασθείσης Πατρίδος μας.

Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν τούτων τελοῦνται αἱ σχολικαὶ ἑορταὶ ἐν τῇ Δ. Μακεδονίᾳ. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι οἱ σκοποὶ αὐτοὶ θὰ ἐκπληρωθοῦν πλήρως. Ἡ πεποίθησίς μου φαίνεται ἐκ τῆς ἀκλονήτου ἔμμονῆς μου εἰς τὸ χαραχθὲν πρόγραμμα μ' ὅλα τὰ κολοσιαῖα προσκόμματα, τὰ ὁποῖα συναντῶ, μ' ὅλα τὰ γλίσχρα μέσα, τὰ ὁποῖα διαθέτω, τὰ ὁποῖα συμπληρῶ δι' εὐθύνης μεγάλης καὶ πρωτοβουλίας πολλῆς. Ἡ πεποίθησίς μου φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν μ' ἀπεγοήτευσε καμμία πικρία, οὐδὲ μ' ἐπηρεάσαν αἱ ὑλακαὶ τῶν κυνῶν, οὐδ' οἱ βρυχηθμοὶ τῶν λεόντων, οὐδὲ τὰ λοξὰ βλέμματα καὶ οἱ σίελοι ἔλλοχεουσῶν ἔχιδνῶν. Καὶ τὴν πεποίθησίν μου τὴν στηρίζω εἰς τὴν ἀγνότητα τῆς νέας γενεᾶς, εἰς τὸ εὐπλαστον τοῦ χαρακτῆρός της, εἰς τὴν ἐκδηλουμένην ἀπόφασίν της, ὅπως καταστή ἄξια τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Τὴν στηρίζω εἰς τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν παράγουν εἰς αὐτὴν οἱ λόγοι μου, εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον αἰσθάνεται, διότι ἀκούει πόσον μεγάλην ἔχει ἀποστολήν. Διακρίνω εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς της τὴν ψυχικὴν της εὐχαρίστησιν, διότι βαδίζει ἤδη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἰδανικῶν, διὰ νὰ μὴ διαψεύσῃ τοὺς λόγους μου καὶ τὰς πεποιθήσεις μου.

Συνενοούμεθα ἤδη ἐδῶ ὅλοι καθ' ὄλην τὴν γραμμὴν. Αἱ ψυχαὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, διδασκόντων καὶ διδασκομένων, τῆς νέας καὶ τῆς παλαιᾶς γενεᾶς. Αἱ ψυχαὶ τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἐπικοινωνοῦν σήμερον εἰς ἱεράν μυσταγωγίαν καὶ ὅλοι μαζὺ δίδομεν τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ ἐργασθῶμεν, ἕκαστος ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δράσεώς του, ὅπως στερεώσωμεν ὅ,τι διὰ τόσων ἀγῶνων ἐκτήθη, ὅ,τι διὰ τόσων θυσιῶν ἐδημιουργήθη, διὰ τὰ δημιουργήσωμεν κοινωνίαν ἀληθῶς ἐλευθέραν, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὰ καλλιεργοῦνται αἱ ἐξανθρωπιστικαὶ ἰδέαι τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀδελφωσύνης πρὸς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν πατρίδα, τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεόν, τῆς περιφρονήσεως τέλους καὶ τῆς ἀποστροφῆς πρὸς τοὺς μικρανθρώπους, τοὺς μοχθηροὺς καὶ τοὺς ἀχαρίστους, οἱ ὅποιοι ὑποσκάπτουν τὰ θεμέλια τῆς κοινωνίας, τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Πατρίδος, οἱ ὅποιοι ἐκμυζοῦν τὸν ἐνθουσιασμόν κάθε εὐγενοῦς καρδίας, ἢ ὁποία ἔχει τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν τὰ ἐργασθῆ διὰ τὸ γενικὸν καλόν.

Ὡν βέβαιος, ὅτι τὰς ἰδέας μου καὶ τὰς πεποιθήσεις μου ταύτας συμμερίζεται ἢ νέα γενεὰ καὶ ὅτι θὰ ἐργασθῆ πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῶν, ἔραθεύω ἐν τῷ προσώπῳ σας τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν χρηστότητα τῆς μαθητιώσης νεολαίας Κοζάνης, ἵνα προκαλέσω τὴν εὐγενῆ μεταξὺ ὑμῶν ἀμίλλαν πρὸς πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τούτων.

(«Ἠχώ Μακεδονίας» τὴν 1 Ἰουλίου 1919).

5. ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΑΛΥΘΗ ΤΟ ΣΚΟΤΟΣ

Εἶνε μεγάλη ἡ χαρά μου, ὅταν εὐρίσκωμαι μπροστά εἰς τὴν νέαν γενεάν, ἡ ὁποία εἶνε προωρισμένη νὰ ἀναγεννήσῃ τὴν Μακεδονίαν, διὰ νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ παράσχη καὶ αὐτὴ ἄφθονον τὴν συμβολὴν τῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς μείζονος Ἑλλάδος συντελοῦσα εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν ποῦ εἶνε τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποία ὑπόσχεται ἡ ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν ἔφερε ἐδῶ ἡ φιλόστοργος μήτηρ, ποῦ μετὰ μακρὸν καὶ ὀδυνηρὸν ἀγῶνα περισυλλέγει σήμερον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὰ σκορπισμένα καὶ σκλαβωμένα τέκνα τῆς. Εἶνε ταῦτα, καθὼς βλέπετε, ρακένδυτα καὶ αἰμόφυρτα καὶ ἐπτοημένα ἀπὸ τὰς σφαγὰς καὶ τὰς καταδιώξεις.

Καὶ ἡ φιλόστοργος μήτηρ προσπαθεῖ νὰ ἐπουλώσῃ τὰς πληγὰς τῶν καὶ νὰ θεραπεύσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας τῶν καὶ τῆς καρδίας τῶν, διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ συμβαδίζουσιν μαζύ τῆς ὡς ἐνιαῖον σύνολον πρὸς τὴν δόξαν, διὰ τὴν ὁποίαν παρασκευάζεται ὑπὸ τῆς θείας προνοίας τὸ ἔθνος μας. Καὶ εἶσθε σεῖς πρὸ πάντων ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ χρησιμεύσετε ὡς ἰατροί, διὰ νὰ ἐπουλώσετε τὰς πληγὰς τῆς πατρίδος. Εἶσθε σεῖς οἱ διάδοχοί μας, οἱ ὁποῖοι θὰ συμπληρώσετε τὸ ἔργον μας. Καὶ εἶνε τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ σφυρηλατήσετε τὸν χαρακτῆρά σας, θὰ ἐξυψώσετε τὴν ψυχὴν σας, θὰ τονώσετε τὴν διάνοιάν σας, διὰ νὰ δυνηθῆτε νὰ προσφέρετε τὰς πρὸς τὴν πατρίδα

ὕπηρεσίας σας. Καὶ θὰ προσφέρετε τὰς ὑπηρεσίας σας ταύτας χρησιμοποιοῦντες τὰς ἀρετάς, εἰς τὰς ὁποίας βαπτίζεσθε σήμερον χωρὶς νὰ τρέχετε τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διέτρεξαν οἱ πατέρες σας, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ παντοίων κυκλούμενοι δεινῶν, κατώρθωσαν νὰ διατηρήσουν ἀκμαῖον τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα διὰ νὰ σᾶς κάμουν νὰ καυχᾶσθε σήμερον, ὅτι ἀνήκετε εἰς τὸ ἐκλεκτὸν τοῦ Θεοῦ ἔθνος, διὰ νὰ σᾶς κάμουν νὰ ὁμιλήτε σήμερον τὴν ἀθάνατον γλῶσσάν μας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφη τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐφωτίσθη ὁ κόσμος ὁλόκληρος.

Μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἀντιλαμβάνεσθε τὴν ἀποστολὴν σας καὶ ὅτι συναισθάνεσθε τὰς βαρεῖας εὐθύνας, τὰς ὁποίας φέρετε, σᾶς βραβεύω σήμερον καὶ ἐν τῷ προσώπῳ σας βραβεύω τὴν χρηστὴν καὶ ἐπιμελῆ νεολαίαν τῆς Καστορίας. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῶν φιλοτίμων διδασκάλων σας θὰ ἀποκτήσετε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια, ὅπως ἐπιτύχετε εἰς τὴν ἀποστολὴν, τὴν ὁποίαν ἐπιφυλάσσει ὑμῖν ἡ πατρίς. Καὶ διὰ νὰ τὰ ἀποκτήσετε τὰ ἐφόδια ταῦτα πρέπει νὰ βαπτίζετε καθημερινῶς τὴν ψυχὴν σας εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἰδέας, διὰ νὰ λεπτυνηθῇ τὸ αἶσθημά σας καὶ διὰ νὰ ἀνέλθετε εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς δράσεως. Μακρὰν ἀπὸ σᾶς τὸ ψεῦδος καὶ ὁ ἄκρατος συμφεροντολογισμὸς. Μὲ τὸ ἀλάνθαστον φῶς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ἔχοντες τὰ μέτωπα ὑψηλά, θὰ θαδίσετε ἀπροσκόπτως διὰ μέσου τοῦ σκότους, τὸ ὁποῖον ἀφῆκεν ἐδῶ ἢ μακρὰ δουλεία καὶ τὸ ὁποῖον θὰ διαλυθῇ μὲ τὸ φῶς αὐτό. Ἐχθροὶ σας, ἐχθροὶ τῆς νέας γενεᾶς καὶ τῆς πατρίδος εἶνε ὅσοι προσπαθοῦν νὰ διατη-

ρήσουν τὸ σκότος αὐτό. Ἄλλὰ μὴ φοβεῖσθε τοὺς τοιούτους ἐχθρούς. Μὲ τὴν λατρείαν ποὺ ἔχετε εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἰδέας ἀνήλθετε ἤδη ἀπὸ τὸ κτηνώδες ἐπίπεδον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται ὅσοι ἐπιζητοῦν μὲ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πονηρίαν νὰ ἐπικρατήσουν διατηροῦντες τὸν λαὸν εἰς τὸ σκότος, ὅσοι δὲν αἰσθάνονται ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν πατρίδα, ἀγάπην πρὸς τὴν δικαιοσύνην, πίστιν πρὸς τὸν Θεόν, ὅσοι πιστεύουν εἰς τὰ μικροσυμφέροντά των καὶ τὰ πάθη των ὡς εἰς πατρίδα καὶ ὡς εἰς Θεόν.

Μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι οἱ λόγοι μου οὔτοι θὰ εἰσέλθουν βαθεῖα εἰς τὴν καρδίαν σας καὶ ὅτι θὰ παραγάγουν μίαν ἡμέραν ἀγλαοὺς καρπούς, σᾶς ἀπονέμω τὰ διπλώματα ταῦτα βραβεύων τὴν ἀπόφασίν σας ὅπως καταστήτε ἀντάξιοι τῆς ἐνδόξου πατρίδος μας.

Ἐξεφωνήθη ἐν Καστορίᾳ
Ἐκ τῆς «Ἠχοῦς τῆς Μακεδονίας» τῆς 9ης Ἰουνίου 1919.

6. ΑΣ ΕΝΩΘΩΜΕΝ ΟΛΟΙ

Κατὰ τὴν 14ην Ἰουνίου 1920 ἔγινεν ἡ μεγάλη προσκοπικὴ συγκέντρωσις εἰς τὸ Ξυνόβερο (Ἐξησσοῦ) τῆς Φλωρίνης. Πρὸ μεσημβρίας ἔλαθε χώραν σχολικὴ ἑορτὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐβραβεύθησαν ὅλοι οἱ ἀριστεύσαντες μαθηταὶ ὄλων τῶν γυμνασίων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας παριστάμενου πολλοῦ λαοῦ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐξεφώνησα τὸ κάτωθι λογιδριον:

Εἶνε μεγάλη ἡ χαρὰ μου, διότι ἐν μέσῳ τῆς σφριγώσης νέας γενεᾶς τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας βραβεύω τοὺς πρωτεύσαντας ἐκ τῶν ἀπολυομένων μαθητῶν τῶν γυμνασίων μας. Ἡ πρόσκλησίς σας εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου τόσον βαθεῖα ἀφήκε τὰ ἴχνη τῆς ἡ σκληρὰ δουλεία, ὅπου τόσον ἔδρασεν εἰς τὸ παρελθὸν ἡ μισελληνικὴ προπαγάνδα καὶ τόσους ἔφερε δυσεξιτήλους κακοχύμους καρπούς, δὲν εἶχε σκοπόν, καθὼς καλῶς ἐννοεῖτε, νὰ σᾶς ὑποβάλω εἰς τοὺς κόπους μακροῦ ταξειδίου. Ἐπραξα τοῦτο, διότι θέλω νὰ συμβολίσω διὰ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης τὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γίνῃ ἐδῶ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ φέρωμεν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τὸν δυστυχή τοῦτον τόπον, πού τόσους αἰῶνας ἔζησε ὑπὸ τὸ κράτος τοομερᾶς ἀναρχίας, ἀναρχίας πολιτικῆς, ἀναρχίας κοινωνι-

κῆς, ἀναρχίας οἰκογενειακῆς, ἀναρχίας φθειρούσης τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Θέλω νὰ βροντοφωνήσω ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ ὑψηλότερον βῆμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἰμφορῶ καὶ πρέπει νὰ ἀκουσθῶ, ὅτι ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ καὶ ἐπειγουσα ἐπιβάλλει νὰ ἐνωθοῦν, ὡς εἰς ἄνθρωπος ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ἄλλαχοῦ, ἀλλ' ἰδίᾳ οἱ ἐδῶ, διὰ νὰ συνεργασθοῦν μεταξύ των καὶ μὲ τὰς ἀρχάς, ὅπως ἐξαλείψωμεν τὸ ταχύτερον τὰ στίγματα, τὰ ὁποῖα ἀφῆκεν ἐδῶ ἡ μακρὰ δουλεία. Ἐπιβάλλει τοῦτο καὶ τὸ συμφέρον τοῦ καθενὸς χωριστὰ καὶ τὸ συμφέρον τῶν ἄλλοφύλων, τοὺς ὁποῖους ἀνελάθομεν νὰ διοικήσωμεν καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ἐνωθοῦν μὲ ἡμᾶς μόνον, ἐὰν ἡμεῖς εἴμεθα ἡνωμένοι μεταξύ μας.

Εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τῆς ἐνώσεως καλῶ ὑμᾶς τοὺς ἀπολυομένους ἐκ τῶν γυμνασίων σήμερον. Ἀφίνετε σήμερον τὰ γυμνασιακὰ ἐδῶλια καὶ ἐλεύθεροι πλέον θὰ παραδοθῆτε εἰς τὴν κοινωνίαν, διὰ νὰ μεταδώσετε τὰς ἑλληνικὰς ἰδέας, μὲ τὰς ὁποίας ἐγαλουχήθητε. Σὰς ἔφερα ἐδῶ, διὰ νὰ ἀντιληφθῆτε μόνον σας τί ἐκπολιτιστικὴν ἐργασίαν ἔχετε νὰ ἐπιτελέσετε. Στρέψετε τὰ βλέμματά σας περὶ ὑμᾶς, διὰ νὰ ἀντιληφθῆτε τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, ἡ ὁποία ὀγκοῦται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας. Φανῆτε διὰ τοῦτο εὐγνώμονες πρὸς τὴν ἀγαπητὴν μας πατρίδα καὶ ἀποδώσατε πρὸς αὐτὴν ἑκατονταπλάσιον τὸ γάλα, μὲ τὸ ὁποῖον σὰς ἐθήλασε. Ἐπουλώσατε τὰς πληγὰς της, τὰς ὁποίας βλέπετε χαινούσας. Ἐνωθῆτε σάν ἀδελφοὶ καὶ φέρετε πρὸς ὅλους τοὺς συμμαθητάς σας τοὺς λόγους μου, διὰ νὰ ἐνωθοῦν καὶ αὐτοὶ μαζί σας πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν μεγάλων σκοπῶν,

τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκομεν, ἡ ἐπιτυχία τῶν ὁποίων θὰ δικαιώσῃ τὰς κολοσσιαίας θυσίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβλήθη τὸ ἔθνος μας, ὅπως φθάσῃ εἰς τὸ σημερινὸν σημεῖον τῆς δόξης του.

Ἐνωθῆτε πρὸς τὸν κοινὸν σκοπὸν ὅλοι οἱ Μακεδόνες καὶ ἐνώσετε ἀδιαρρήκτως τὰς ψυχὰς σας μετὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Διακηρύττετε, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γῆ εἶνε μία καὶ ἀδιαίρετος. Δὲν ὑπάρχει Μακεδονία καὶ Κρήτη καὶ Θράκη καὶ Σμύρνη καὶ Κύπρος καὶ Νῆσοι καὶ Παλαιὰ Ἑλλάς. Μία εἶνε ἡ Ἑλλάς ἡ πατρίς μας καὶ ἕνας ὁ σκοπὸς ποὺ ἐνώνει ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα ποὺ διακρίνονται μόνον κατ' ὄνομα διὰ τὴν γεωγραφικὴν διαίρεσιν, ὅπως εἶνε μία ἡ οἰκογένεια, τῆς ὁποίας τὰ μέλη διακρίνονται μὲ διάφορα ὀνόματα.

Ἐνωθῆτε διὰ νὰ συνεισφέρετε τὴν συνδρομὴν σας εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς νέας Ἑλλάδος. Νέα ἀνατέλλει σήμερον ἑλληνικὴ περίοδος, φωτεινότερα ἀπὸ τὰς παλαιὰς περιόδους, κατὰ τὰς ὁποίας ἐσπινθηροβόλει τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα. Τὴν περίοδον ταύτην θὰ λαμπρύνετε σεῖς διὰ τῆς δράσεώς σας. Αἱ πρὸ ὑμῶν γενεαὶ διήλθον διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, διὰ νὰ φέρουν τὴν ἀνατολὴν τῆς περιόδου ταύτης, τὴν ὁποίαν σὰς κληροδοτοῦν. Φανῆτε ἄξιοι τῶν θυσιῶν τούτων καὶ συνεχίσετε τὸ ἔργον των, διὰ νὰ λάμψῃ καὶ πάλιν τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον τόσον εὐνοεῖ ὁ ἑλληνικὸς ἥλιος.

Μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἐμφορεῖσθε μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς καὶ ὅτι θὰ φανήτε ἀντάξιοι τῆς ἀγαπητῆς μας πατρίδος, ἢ ὅποια εἰς τὰς χεῖρας σας ἔχει ἐναποθέσει τὰς ἐλπίδας της, σᾶς ἀπονέμω τὰ διπλώματα καὶ τὰ βραβεῖα ταῦτα εἰς ἔνδειξιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐμπιστοσύνης μου, τῆς ἐκτιμῆσεώς μου καὶ τῆς ἀγάπης μου».

Ἐθνικὴ Πολιτικὴ τῆς 15ης

Ἰουλίου 1920.

Β'. ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Δὲν ὑπάρχει κανὲν εὐκολώτερον μέσον διὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ κανεὶς μὲ τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν παρὰ ἡ θρησκεία. Ἐπῆγα κάποτε εἰς Φλώριναν καὶ ἐπεσκέφθην τὰ σχολεῖα. Τῶν ὠμίλησα διὰ διάφορα πράγματα. Καὶ μ' ἐπρόσεξαν βέβαια. Ἀλλὰ τότε ἔθυμήθηκα τὴν συνάντησιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε εἶπεν «νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου». Ὁμίλησα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ ἡ προσοχὴ τῶν παιδιῶν ἦτον καταπληκτικὴ. Ὅσα εἶπα τὰ ἔγραψα ἀμέσως καὶ τὰ ἔστειλα εἰς τὴν Πατριωτικὴν Ἐνωσιν καὶ συνέστησα εἰς αὐτὴν νὰ ἐκδώσῃ τὴν σχετικὴν διάλεξίν μου εἰς τομίδιον μὲ εἰκόνας σχετικὰς, τὰς ὁποίας ἐγὼ καθώρισα. Ἡ Πατριωτικὴ Ἐνωσις μοῦ ἐξετύπωσε 10.000 ἀντίτυπα καὶ τὰ διένειμα εἰς τὰ χωρία. Ὁμίλουν ἐκεῖ περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὡς προδρόμου τοῦ Χριστοῦ, διότι διὰ τοῦ Μακεδόνοιο στρατηλάτου διεδόθη ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ Χριστὸς νὰ διαδόσῃ τὸ Εὐαγγέλιόν του διὰ τῆς γλώσσης αὐτῆς πού κατέστη ἡ γλῶσσα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ βιβλιάριον τοῦτο εἶχε μεγάλην ἀπήχισιν εἰς τὴν νεαρὰν Μακεδονικὴν ψυχὴν.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ "ΒΙΚΕΛΑΙΑ"
ΔΗΜΟΤΙΚΗ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΑΚΤΕΙΟΥ

ΛΟΓ. Τ. 12379

Ἀριθ. Τ. 12379

Προθήκη μ.

49

Γ'. ΣΤΡΑΤΟΣ

1. Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΩΣ ΑΦΟΜΟΙΩΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ

Συχνά έπεκρινώνουν και με τον στρατόν και την χωροφυλακήν προς έμφύχωσίν των και διά να του άναπτύσω πόσον μεγάλην άποστολήν ειχεν έν Μακεδονία διά την άφομοιωτικήν πολιτικήν του Κράτους. Παραθέτω τρεις σχετικές διλέξεις μου.

«Έθεώρησα καθήκον μου να έπικοινωνήσω μαζί σας, άφ' ένός μεν διά να χαιρετίσω σάς τους δοξάσαντας τά Έλληνικά όπλα κατά τάς σημερινάς κρίσιμους στιγμάς και διά να σάς έκφράσω την ζωηράν συγκίνησιν και την ψυχικήν ανακούφισιν, την όποιαν έμπνέει εις ήμάς ή παρουσία σας εις Κοζάνην, άφ' έτέρου δε διά να σάς ύπομνήσω τάς ύψηλάς ύποχρεώσεις που έχετε άπέναντι του Έλληνισμού, έφ' όσον μενετε έδω.

Ό Έλληνισμός δεν έδοξάσθη μόνον διά τών όπλων' έδοξάσθη έπίσης και διεισέδυσε εις τά πέπρατα της γής και ένέπηξε τον πολιτισμόν του εις τά βάθη της Άσίας χάρις εις την μεγάλην του άφομοιωτικήν δύναμιν.

Ό Έλληνισμός ύπήρξε μία δύναμις θαυμαστή τόσον διά τά πολεμικά του έργα,

ὅσον καὶ διὰ τὰ εἰρηνικὰ τοιαῦτα. Διὰ τῶν πρώτων προήσπιζε τὴν ἀνεξαρτησίαν του καὶ ἐπεξέτεινε τὰ ὅρια τῆς ἐκπολιτιστικῆς δράσεώς του, διὰ τῶν δευτέρων ἐστερεοποιεῖ τὰ κεκτημένα καὶ προσέφερε τὸν ἀνώτερον πολιτισμὸν του εἰς τοὺς κατώτερους λαοὺς, τοὺς ὁποίους ἐμόρφωνε καὶ ἐξελλήνιζε. Τὴν αὐτὴν δὲ ἀποστολὴν ἐκπληροῖ καὶ σήμερον ἡ Ἑλλάς. Μάχεται τὸν πολεμικὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ διεξάγει ταῦτο χρόνως τὸ εἰρηνικὸν ἔργον τοῦ πλήρους ἐξελληνισμοῦ τῆς ἐλευθερωθείσης ὑπὸ τοῦ στρατοῦ της Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἡ παρουσία σας σήμερον ἐδῶ ἐξυπηρετεῖ σκοπὸν ἐξ ἴσου μεγάλον καὶ εὐγενῆ πρὸς ἐκεῖνον, διὰ τὸν ὁποῖον τόσον ἐνδόξως ἔχετε ἀγωνισθῆ εἰς τὸ μέτωπον. Ὑπήρξατε ἥρωες ἐκεῖ, πρέπει νὰ ἀποθῆτε καὶ ἐνταῦθα μία μεγάλη δύναμις ἐξυψωτικὴ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος. Πρέπει πρὸς πάντας νὰ φέρεσθε μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν ἐκείνην, μὲ τὴν ὁποίαν πρέπει πάντοτε νὰ ἐμφανίζωνται οἱ Ἕλληνες στρατιῶται. Πρέπει νὰ εἴσθε μελίχιοι, δίκαιοι, ἥπιοι πρὸς τὰ ξένα στοιχεῖα ἐν Μακεδονίᾳ, νὰ φέρεσθε ἐν ἀπολύτῳ ἰσότητι τόσον πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς Χριστινοὺς, καθ' ὅσον καὶ οἱ πρῶτοι προσφέρουν τώρα τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα ὡς καὶ οἱ δεῦτεροι. Σᾶς δίδω τὰς νουθεσίας αὐτάς, καίτοι γνωρίζω, ὅτι ἔχετε ἀκριβῆ ἀντίληψιν αὐτῶν καὶ ὅτι τὰς τηρεῖτε. Θέλω ὅμως νὰ σᾶς τὰς ὑπομνήσω, γιὰ νὰ σᾶς ἀποδείξω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σᾶς εἶπα στὴν ἀρχή, ὅτι ἡ ἀποστολή σας ἐδῶ εἶνε τόσον μεγάλη ὅσον καὶ ἡ καθαρῶς πολεμικὴ τοιαύτη, καὶ θέλω νὰ σᾶς τονίσω ἀκόμη τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι, ὅπως ἐφάνητε ἀντάξιοι Ἕλλη-

νες ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ πολεμικοῦ σας ἔργου,
θέλετε δικαιώσει ἐπίσης τὴν μεγάλην σας δόξαν ἐν
τῇ ἐκτελέσει τοῦ εἰρηνικοῦ σας καθήκοντος. Μὲ
τὴν θεβαιότητα αὐτὴν ἀναφωνῶ: «Ζήτω ὁ Ἑλληνι-
κὸς Στρατός».

«Ἦχώ τῆς Μακεδονίας» 11
Ὀκτωβρίου 1917

2. Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΚΤΗΝΩΝ ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν τοῦ 1918 προσήλθον εἰς Κοζάνην ὅλοι οἱ νεοσύλλεκτοι. Πρὸς αὐτούς, συγκεντρωθέντας, ὠμίλησα ὡς ἑξῆς:

«Ἦλθομεν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν διὰ τὴν προθυμίαν μὲ τὴν ὁποίαν ὑπακούσατε εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος καὶ σᾶς συγχαρῶμεν διὰ τὰ πατριωτικὰ σας αἰσθήματα καὶ διὰ τὴν τιμὴν, ἣ ὁποία σᾶς γίνεται νὰ ἀντιπροσωπεύσετε τὴν Πατρίδα σας, εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς. Σᾶς συγχαίρω, διότι ὁ ἐνθουσιασμός, μὲ τὸν ὁποῖον προσήλθατε εἰς τὰς τάξεις σας ἀποδεικνύει τὴν ἀκμαίότητα τῶν ἐθνικῶν μας αἰσθημάτων καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἐθνικὴν μας τιμὴν καὶ ἐξυψώνει τὴν πατρίδα σας εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἄλλων λαῶν. Σᾶς συγχαίρω, διότι μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν αὐτὸν ἀποδεικνύετε, ὅτι εἴσθε ἐλεύθεροι ἄνδρες καὶ διακηρύττετε, ὅτι ὡς ἐλεύθεροι ἐνοεῖτε καὶ σεῖς νὰ ὑπερασπίσετε τὴν κινδυνεύουσαν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος σας, διὰ νὰ δύνασθε νὰ καυχᾶσθε, ὅτι ἠγωνίσθητε δι' αὐτήν.

Διὰ τοῦτο ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶνε ἡμέρα ἀναστάσεως τῆς Μακεδονικῆς ψυχῆς. Ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶνε ἡμέρα ἱστορικὴ καὶ ἀπὸ σήμερον ἀρχίζετε νὰ γράφετε τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας,

ἡ ὁποία θὰ εἶνε ἔνδοξος, ὡς ἔνδοξον ὑπῆρξε καὶ τὸ παρελθὸν τῆς ὠραίας πατρίδος σας.

Πηγαίνετε μὲ χαρὰν νὰ χύσετε τὸ αἷμα σας ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ μὲ τὴν χαρὰν σας αὐτὴν βγαίνετε ὑψηλά, ἀνέρχεσθε ἐπάνω ἀπὸ ἐκείνους ποὺ θεωροῦν, ὅτι ἡ ζωὴ εἶνε τὸ πολυτιμότερον ἀγαθόν, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ νομίζουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος προορισμὸν ἔχει μόνον νὰ ζῆ, διὰ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ τρώγῃ διὰ νὰ ζῆ. "Ὁχι! Δὲν ἔχει σημασίαν ἡ ζωὴ, ὅταν εἶνε κτηνώδης. Καὶ κτηνώδης εἶνε ἡ ζωὴ, ὅταν περιορίζεται εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ σαρκίου, ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται, ὅταν ζῆ ὡς κτῆνος. Καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ τίποτε δὲν ἀφίνει μετὰ θάνατον. Ἡ ζωὴ αὐτὴ σβύνει ὡς σβύνει καὶ ἡ ζωὴ τῶν κτηνῶν.

Ἡ ζωὴ ἔχει τὰ θέληγτρά της, ὅταν εἶνε ἔντιμος, ὅταν ἀγωνίζεται κανεὶς διὰ τὰς μεγάλας ἰδέας μας, ὅταν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ καυχᾶται, ὅτι κάνει τὸ καθῆκον του, ὅταν ἡμπορεῖ νὰ ὑπερηφανεύεται διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του. Καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ ἀφίνει τὰ ἴχνη της καὶ μετὰ θάνατον καὶ μεταβαίνει κληρονομικῶς εἰς τοὺς ἀπογόνους, οἱ ὁποῖοι καυχῶνται διὰ τὰς γενναίας πράξεις τῶν πατέρων των καὶ τῶν προγόνων των. Καὶ σεῖς ἀπερχόμενοι σήμερον μὲ τόσον ἐνθουσιασμόν, διὰ νὰ ὑπερασπίσετε τὴν πατρίδα σας, ἡμπορεῖτε νὰ εἴσθε ὑπερήφανοι, διότι κανεὶς δὲν σᾶς παρεκίνησε, κανεὶς δὲν σᾶς συνεβούλευσε, κανεὶς δὲν σᾶς ὤθησε νὰ δείξετε τὸν ἐνθουσιασμόν αὐτόν. Πρέπει νὰ εἴσθε ὑπερήφανοι, διότι ἀποδεικνύετε, ὅτι ἐκληρονομήσετε τὰς ἀρετὰς τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ὅτι εἴσθε ποτισμένοι μὲ τὰς μεγάλας καὶ ἀθανά-

τους ιδέας μας, με τὰς ὁποίας παλαίον ἀνά τοὺς αἰῶνας ἔζησε καὶ ἔδοξάσθη τὸ ἔθνος μας.

Καὶ ὁ ἐνθουσιασμός σας ἀποδεικνύει ἀκόμη, ὅτι ζῆ καὶ θὰ ζήσῃ τὸ ἔθνος μας, διότι δὲν θὰ τὸ ἀφίσετε νὰ ἀποθάνῃ.

Φεύγετε ἐκεῖ ὅπου ἔχει στήσει τὸν θρόνον της ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ, διὰ νὰ μεγαλώσετε καὶ διὰ νὰ δοξάσετε τὴν πατρίδα σας. Μὴ νομίσετε, ὅτι ἀφίνετε τὰς οἰκογενεῖας σας εἰς τοὺς δρόμους. Σὰς ὑποσχόμεθα, ὅτι δὲν θὰ ἀναζητήσουν τὴν προστασίαν σας καὶ ὅτι θὰ καυχῶνται, ὅτι σὰς ἔχουν ἐκεῖ, ὅπου τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον σὰς ἐκάλεσε.

Διὰ τοῦτο νὰ μείνετε ἡσυχοὶ καὶ ἐκεῖ ἐπάνω νὰ μὴν ἔχετε καμμίαν ἄλλην φροντίδα παρὰ τὴν μεγάλην φροντίδα νὰ σώσετε τὴν πατρίδα σας ποὺ μαζὺ μ' αὐτὴν θὰ σωθῇ καὶ ἡ οἰκογενεῖά σας.

Στὸ καλὸ παιδιά. Σὰς εὐχομαὶ νὰ ἐπανέλθετε στεφανωμένοι καὶ ὑπερήφανοι.

Μὲ τὰς εὐχὰς αὐτὰς καὶ μὲ τὰς ὑποσχέσεις αὐτὰς καὶ μὲ τὰς ἐλπίδας αὐτὰς σὰς προπέμπομεν σήμερον καὶ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θὰ σὰς προὔπαντήσωμεν μὲ χαρὰν, διότι ὅλοι οἱ λόγοι μου θὰ ἐκπληρωθοῦν, διότι θέλετε νὰ ἐκπληρωθοῦν καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα αὐτὴν ἀναφωνῶ :

Ζήτω ὁ Ἑλληνικὸς στρατός.

Ζήτω τὸ "Ἔθνος».

«Ἦχώ τῆς Μακεδονίας» 11

Φεβρουαρίου 1918.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΦΟΜΟΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Κατά την επιστράτευσιν τοῦ 1917 παρετήρηθη μέγας ἐνθουσιασμός ἐν τῇ Δυτικῇ Μακεδονίᾳ. Διὰ νὰ δώσω τὴν σημασίαν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ, εἶπα τὰ ἑξῆς:

Εἶμαι ἐνθουσιασμένος διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, μὲ τὸν ὁποῖον ὑπήκουσεν ὁ λαὸς τῆς Δ. Μακεδονίας εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος. Εἰς ὅλα τὰ μέρη ἔσπευσαν μὲ χαρὰν καὶ τραγούδια, ὡς νὰ ἐπήγαιναν σὲ κανένα γάμον. Σὲ κανένα ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐδείχθη αὐτὸς ὁ ἐνθουσιασμός. Καὶ γι' αὐτὸ μοῦ προξενεῖ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν τοῦτο. Ἡ προθυμία αὐτὴ ἀποδεικνύει πὼς αἱ προσπάθειάι μου ἐνὸς ἔτους δὲν ἀπέβησαν εἰς μάτην καὶ ἀποτελεῖ τοῦτο τὴν σπουδαιότεραν ἱκανοποίησιν ποῦ μοῦ δίδει ἡ Μακεδονία διὰ τοὺς ἀτρύτους κόπους ποῦ καταβάλλω, γιὰ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὰς πολλαπλᾶς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ εἰς τὴν δύσκολον ταύτην ἐποχὴν. Καὶ μὲ τὴν προθυμίαν, μὲ τὴν ὁποίαν προσῆλθεν ὁ Μακεδονικὸς λαὸς εἰς τὰς σημαίας ἐσώθη ἡ τιμὴ του. Πρῶτον ἐσυκοφαντεῖτο ὁ Μακεδονικὸς λαός, πὼς δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ μόνον γιὰ τὰ συμφέροντά του. Τὸ ἔλεγαν ὅμως ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἐγνώρισαν τὸν Μακεδονικὸν λαόν. Τὸ ἔλεγαν

μόνον ἐκεῖνοι, ποὺ νομίζουν πὼς ὁ Μακεδονικὸς λαὸς εἶνε μόνον ὅσοι ρυθμίζουν τὰ αἰσθήματά του σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντά των, μόνον ὅσοι δὲν εἰμποροῦν νὰ ὑποτάξουν τὰ ἰδικὰ των συμφέροντα εἰς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. Ἄλλ' ἐγὼ ἐπικοινωνῶν μὲ τὴν λαϊκὴν ψυχὴν, μὲ τὴν ἀγνήν καὶ ἄδολον ψυχὴν, ἐγνώρισα τὰ χαρίσματά της καὶ εἶδα πὼς ἡ ψυχὴ τῆς Μακεδονίας δὲν εἶνε χαμένη καὶ πρὸ πάντων ἐκείνη, ποὺ δὲν ἐπρόφθασε νὰ διαφθείρη ἢ μακρὰ δουλεία. Μόνον ἡ φαυλοκρατικὴ καὶ ρουσφετολόγος διοίκησις, ἡ μικροπολιτικὴ, ἢ ὡς τὴν ὠνόμασα ἄλλοτε ἡ «βαγανοπολιτικὴ», ἀπ' ὀλίγο νὰ διαφθείρη τὴν ψυχὴν αὐτὴν, καὶ εἶνε θαῦμα πρᾶγματι πὼς διετήρησε τὴν ἀκμὴν της μὲ τὴν διοίκησιν αὐτὴν τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Εἶμαι τώρα πολὺ εὐχαριστημένος, γιατί ἐγὼ ἐτράβηξα ὅλως ἀντίθετο δρόμο, γιατί ἐπάταξα τὸν ὑπερβολικὸν συμφεροντολογισμόν, μ' ὄλην τὴν λυσσώδη ἀντίδρασιν τῶν συμφεροντολόγων καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν παντὸς ἰδανικοῦ, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῇ χωριστὰ ἀπὸ τὴν ὕλην κατ' αὐτούς. Καὶ ἤμην πάντοτε αἰσιόδοξος, πὼς ἡ πολιτικὴ μου αὐτὴ θὰ ἔχη εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Καὶ ὁσάκις μὲ ἐλεεινολόγουν γιὰ τὰς προσπαθείας μου οἱ μὴ ψυχολογοῦντες τὸν λαόν, ἐγὼ δὲν ἔχανα τὸ θάρρος μου καὶ ἐθάδιζα πάντοτε ἐμπρός, χωρὶς νὰ μὲ ἐπιηρεάζουν αἱ πικρίαὶ ποὺ μὲ ἐπότιζαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν νὰ εὐρίσκειται εἰς κτηνώδη κατάστασιν ὁ λαός, γιὰ νὰ τὸν ἄγουν καὶ νὰ τὸν φέρουν καὶ τὸν ἐκμεταλλεύωνται, ἐκεῖνοι ποὺ ἔβλεπαν πὼς ὅλαι αἱ προσπάθειά μου ἔτεινον καὶ τείνουν,—εἰς τὸ νὰ ἐλευθερώσω τὸν λαόν ἀπὸ τὰ νύχια των, γιὰ νὰ τὸν

κάμω νά καταλάβῃ τί θά πῆ ἀληθινή ἐλευθερία, γιά νά τόν κάμω ν' ἀγαπήσῃ τήν ἐλεύθερη πατρίδα του ὡς τὸ πολυτιμώτερο ἀγαθό.

Σήμερον ἐδικαιώθην τελείως. Σήμερα ὁ Μακεδονικός λαός παίρνει τὸ ὄπλο του γιά νά προστατεύσῃ τήν κινδυνεύουσαν πατρίδα του καί ἀποκτᾷ τίτλους ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας του, διὰ τὴν ὁποίαν τώρα θά μοχθήσῃ καί θά χύσῃ τὸ αἷμα του, γιὰτὶ ἡ ἐλευθερία εἶνε αἰμοβόρα θεά, ὡς ἔλεγα καί ἄλλοτε, καί δὲν μπορεῖ νά ζήσῃ παρά μόνο μ' ἐκείνους, πού εἶνε πρόθυμοι νά τὴν ποτίσουν μὲ τὸ αἷμα των, ὅταν διψᾷ. Μὲ τὴν προθυμίαν πού ἔδειξε σήμερα ὁ Μακεδονικός λαός ἐπῆρε τὴν θέσιν του εἰς τὸ πλευρὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καί ἐτίμησε τὴν πατρίδα του. Εἶμαι βέβαιος πὼς θά γράψῃ ἔνδοξες σελίδες, τὶς πρῶτες ἔνδοξες σελίδες μετὰ τὴν Μακεδονικὴν ἀναγέννησιν.

Ἄλλὰ μὲ συγκινεῖ ἰδιαιτέρως ὁ ἐνθουσιασμός τῶν Μουσουλμάνων συμπολιτῶν μας Ὁ ἐνθουσιασμός αὐτὸς ἀποτελεῖ τίτλον τιμῆς γιά τὸν Ἑλληνισμόν καί ἰδιαιτέρως διὰ τὴν διοίκησίν μας, διότι ἀποδεικνύει τὴν ἐμπιστοσύνην πού ἐνεπνεύσαμεν καί εἰς τοὺς ἄλλοφύλους, ὥστε νά τοὺς κάμωμε ν' ἀγαπήσουν τὸ Κράτος πού εἰλικρινῶς προστατεύει ὅλους ἀνεξαρτήτως φυλῆς καί θρησκευάματος, χωρὶς νά ἐξετάζῃ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ καθενός, γιά τὰς ὁποίας θά δώσῃ λόγον εἰς τὸν οὐρανόν. Καί ἡ διαγωγή τοῦ σημερινοῦ Κράτους ἀπέναντι τῶν ἄλλοφύλων καί τούτων ἀπέναντι αὐτοῦ ἀποδεικνύει ἀκόμη πὼς ὁ Ἑλληνισμός δὲν ἔχασε τὰ χαρίσματα, μὲ τὰ ὁποία ἐμεγαλούργησεν

εις τούς αἰῶνας, με τὰ ὁποῖα ἀφωμοίωνε τούς ἄλλους λαούς καί τὰ ὁποῖα τοῦ παρεγνώρισαν οἱ κακοδιοικήσαντες τὸν τόπον τοῦτον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Καί ἀφοῦ εἰς αὐτὴν τὴν δύσκολη ἔποχῃ ἔφερε τέτοια ἀποτελέσματα ἢ τελουμένη ἀφομοιωτικὴ ἐργασία, φαντάζεται κανεὶς ποῖον θὰ εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα, ἐὰν ἡ ἐργασία αὐτὴ συνεχισθῇ καί εἰς τὸ μέλλον εἰς τὰ μέρη ταῦτα, πού δίδει ἐξετάσεις ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον.

Ἄλλ' εἶμαι βέβαιος, πὼς ἡ ἐργασία αὕτη δὲν θὰ ἀνακοπῇ καί διὰ τοῦτο εἶμαι πολὺ αἰσιόδοξος πὼς εἰς τὸ προσεχές μέλλον ὁ Μακεδονικὸς λαὸς θὰ ἐνωθῇ εἰς τὰ πρὸς τὸ ἑλληνικὸν Κράτος αἰσθηματὰ του καί θὰ συμβαδίσῃ μαζὺ με τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, καί θὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν δόξα καί τὸ μεγαλεῖο τῆς κοινῆς πατρίδος, ἢ εὐημερία τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ τὴν εὐημερίαν καί τοῦ καθενὸς χωριστά.

«Ἠχώ τῆς Μακεδονίας» 27 Αὐγούστου 1917.

Δ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΦΥΛΟΥΣ ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΦΥΛΗ

Πολλές φορές συνεκάλεσα τὰ ἀλλόφυλλα στοιχεία τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας διὰ νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί τῶν. Καί ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐφαρμόσω τὴν κοινοτικὴν αὐτοδιοίκησιν ἐξέδωκα ἐγκύκλιον, ἐν τῇ ὁποίᾳ καθώριζα τὸ νέον πνεῦμα, μὲ τὸ ὁποῖον διεπνέετο τὸ Κράτος, τότε, ἀφοῦ βέβαια καὶ τίποτε ἄλλο δὲ μπορούσαμε νὰ κάνωμε. Τὸ ἰδεολογικὸν μέρος τῆς ἐγκυκλίου μου διέταξα νὰ μεταφρασθῇ εἰς τὴν Τουρκικὴν καὶ ἐγράφη ἢ μετάφρασις μὲ λατινικοὺς χαρακτήρας γιὰ νὰ μπορέσω νὰ τὴν ἀναγνώσω καὶ τὴν ἀνέγνωσα εἰς τὰ διάφορα τουρκικὰ κέντρα καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς Τούρκους προσκόπους τῆς Φλωρίνης. Καὶ ἔλεγα μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς :

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ποὺ ὅλος ὁ κόσμος εἶνε ἀνάστατος καὶ κανεὶς δὲν ξέρει ποῦ θὰ φθάσωμεν ἢ Ἑλλάδα μὲ κάθε τρόπο φροντίζει νὰ διοικήσῃ αὐτοὺς ποὺ ζοῦν ἐδῶ μέσα χωρὶς νὰ ρωτᾷ τί προσκυνοῦνε, γιὰτὶ αὐτὸ δὲν εἶνε δική μας δουλειὰ νὰ τὸ ἐξετάζωμε. Τὴ καλωσύνη τῆς αὐτῆν εἴμεθα βέβαιοι πὼς θὰ ἐκτιμήσῃ ὁ λαός. "Ὅλοι ποὺ ζοῦν στὴ πατρίδα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ποὺ εἶνε ὁ μαγαλύτερος Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, πρέπει νὰ συνεργασθοῦμε σὰν ἀδελφοὶ γιὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδας μας.

Εἶνε βέβαιον πὼς ὑπάρχουν στὴ Μακεδονία πολλοὶ ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ἀνήκουνε στὴν Ἑλληνικὴ ράτσα. Ἄλλ' ἀφοῦ ζοῦν καὶ θὰ ζήσουν καὶ θὰ ταφοῦν στὸ Ἑλληνικὸ χῶμα ποὺ τοὺς δέχθηκε, τοὺς δίδεται ἡ εὐκαιρία μὲ τὴν διάθεσι ποὺ ἔχει τὸ Κράτος ἀπέναντί των νὰ γίνουν Ἕλληνες καὶ ν' ἀγαποῦνε τὴν Ἑλλάδα, γιὰ ν' ἀποτελέσουν ἀχώριστο μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀδιάφορο, ἂν ἄλλοι πιστεύουνε τὸ Χριστὸ καὶ ἄλλοι τὸν Μωάμεθ, ὅπως εἶνε ἐλεύθερος νὰ κἀνῃ καθένας ὅ,τι τοῦ ὑπαγορεύει ἡ συνειδησίς του.

Ἡ Ἀμερικὴ, ἡ Μεγάλῃ αὐτὴ φιλελευθέρα Δύναμις, ποὺ ἔσωσε τὸ κόσμον μὲ τὴ βοήθειά της, δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ γεννήθηκαν καὶ ποὺ κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ. Τὸ περισσότερο αἷμά των δὲν εἶνε ἀμερικανικὸ καὶ οἱ περισσότεροι Ἀμερικανοὶ δὲν ἔχουν οὔτε σταγόνα ἀπὸ ἀμερικανικὸ αἷμα.

Μαζὺ Ἕλληνας καὶ Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ καὶ Γερμανοὶ καὶ Ἕλληνες καὶ Σλαῦοι καὶ Τοῦρκοι καὶ Τάταροι καὶ ὅλοι σχεδὸν αἱ ἄλλες φυλὲς τοῦ κόσμου ἐνωθήκανε γιὰ νὰ κάμουνε τὸ Ἀμερικανικὸ ἔθνος. Καὶ ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ, εἴτε κατάγονται ἀπὸ Γερμανοὺς εἴτε κατάγονται ἀπὸ Βουλγάρους ἀγωνιστήκανε μὲ ἐνθουσιασμὸ στὸ τελευταῖο πόλεμον γιὰ τὴν Ἀμερικανικὴν ἰδέαν, γιὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴ δόξα τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἔθνους. Καὶ ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἔχουν τὴν αὐτὴν θρησκείαν, ἀλλὰ καθένας πιστεύει τὸν Θεὸ σύμφωνα μὲ τὴν συνειδησί του.

Ἔτσι πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ἐδῶ ἀπὸ τώρα καὶ πέρα. Πρέπει νὰ πάψῃ ὁ φυλετικὸς ἀνταγωνισμὸς

καὶ νὰ καταλάβουνε ὅλοι πῶς πρέπει νὰ συμφιλω-
θοῦν σ' ἅν "Ἕλληνες, ἀδιάφορο, ἂν μερικοὶ ἔχουν
στὶς φλέβες των καὶ ξένο αἷμα, ἀδιάφορο ἂν με-
ρικοὶ ἀνήκουν σὲ ἄλλη φυλὴ. Αὐτὸ δὲ σημαίνει
τίποτε, γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος θ' ἀποτελέσουν ὅ-
λοι αὐτοὶ ποὺ ἔχουνε τίς αὐτὲς ιδέες καὶ ποὺ θέλουν
νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴ δόξα τοῦ
Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ποὺ μποροῦν νὰ τὸ ἀποτελέ-
σουν διάφορες φυλές καὶ διάφορες θρησκείες, ἀ-
φοῦ ἡ θρησκεία ἐξετάζεται μετὰ θάνατον, ἀρκεῖ
νὰ ἔχουν ὅλοι μιὰ ψυχὴ καὶ νὰ θέλουν τὸ καλὸ τοῦ
αὐτοῦ τόπου.

Ἑθνικὴ Πολιτικὴ Μάϊος 1920

«Ο Ἑλλάκης ὀμνῶν τουρκιστὶ εἰς φλόρινζα» πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους καὶ τοὺς Τούρκους προσκόπους (1920).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ.
ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Α'. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Μεγάλην κατέβαλα προσπάθειαν νά ὀργανώσω τὸν προσκοπισμὸν ἐν τῇ Δυτικῇ Μακεδονίᾳ. Καί προσεπάθουν διὰ τῆς ζυμώσεως τῆς νέας γενεᾶς νά ἀφομοιώσω τοῦλάχιστον αὐτήν. Ἑλληνόπουλα συνεγελάζοντο μὲ Τουρκόπαιδας, μὲ Ἰσραηλίτας, μὲ Ἀλβανίζοντας, μὲ Βουλγαρίζοντας, μὲ Ρουμανίζοντας καὶ μὲ Ἀθιγγάνους ἀκόμη. Δὲν ἀφῆκα χωριῶ, εἰς τὸ ὅποιον νά μὴ συμπηχθῇ μία προσκοπικὴ δμάς. Καὶ συγχρόνως ἔκανα διαφόρους προσκοπικὰς συγκεντρώσεις διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν. Ἡ κυριωτέρα συγκεντρώσις ἔγινε τὴν 14ην Ἰουνίου 1920, ὅτε συνεκεντρώθησαν ἐξ ὅλης τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας εἰς Ἐξισοῦ, περὶ τοὺς 2.000 πρόσκοποι διαφόρων φυλῶν. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν προσῆλθον ἐκεῖ καὶ οἱ ἀριστεύσαντες μαθηταὶ τῶν Γυμνασίων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, τοὺς ὁποίους ἐβράθευσα καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ὠμίλησα ἐξαίρων τὴν σημασίαν τῆς συγκεντρώσεως, ἣ ὁποία ἀποτελεῖ ἱστορικὸν γενονὸς διὰ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ διὰ τοῦτο ἔμεινεν ἀλησμόνητος.

Πρὸς τοὺς πρόσκοπους ὠμίλησα ὡς ἑξῆς :

Παιδιά μου πρόσκοποι ἐλπίδες τῆς πατρίδας,
οἶς χαιρετῶ.

Μαζύ σας γίνομαι παιδι κι' άφίνω κατά μέρος του σοβαρού τού ύφος.

Θέλω νά παίξωμε μαζύ, ν' αναπαυθῆ ἡ ψυχὴ μου εἰς τὴν γλυκεῖα μορφή σας.

Ἐπὸ τὰ μάτια σας τ' άγνά εἰς τὴ ψυχὴ σας μπαίνω καὶ ὄνειρεύομαι ἐκεῖ τὸ μέλλον τῆς πατρίδας, πού ἔνσαρκώνεται σέ σᾶς.

Χαρὰ σέ σᾶς πού ἔχετε τόσο μεγάλη θέσι μέσα σέ τόσες γενεές.

Ἦθελα νάμωνα κι' ἐγὼ παιδι ὡσάν κι' ἔσᾶς, γιὰ νάχω χρόνια πιό πολλὰ νά δίδω στὴν πατρίδα μας μαζύ με τὴν ἀγάπη μου ὅλη τὴ δύναμί μου τώρα π' αναγεννιέται.

Βλέπετε τὴν πατρίδα μας. Ἐχει σωρούς ἐρείπια. Τὰ κάναμεν ἐμεῖς γιὰτι χαλάμε σήμερα τὸ σάπιο οἰκοδόμημα πού εἶχε μέσα του κακά, ἀρρώστεια καὶ μικρόβια, ὄφιδες καὶ θηριά, δαίμονες καὶ φαντάσματα.

Τὰ ξωτικά σκορπίστηκαν καὶ τὰ θηριά οὐρλιάζουν, γιὰτι δὲν ἔχουν πιὰ πού νά σταθοῦν, καὶ εἶνε ἀνάγκη γρήγορα νά χτίσωμε καλὰ ἐπάνω στὰ ἐρείπια τὸ νέο οἰκοδόμημα πού θᾶνε στερεό, λαμπρὸ καὶ φημισμένο.

Ἐμεῖς πού τὸ παλὸ χαλάσαμε δὲν ἔχουμε καιρό. Τὰ βάσανα κι' ὁ χρόνος μᾶς ἔκαμαν ἀδύνατους νά φέρωμεν εἰς τέλος αὐτὸ πού τώρα χτίζεται. Γι' αὐτὸ σέ σᾶς ὁ κλῆρος ἔλαχε ν' ἀποτελειώσετε ὅ,τι ἐμεῖς ἀρχίσαμε.

Γι' αὐτὸ σᾶς φέραμε ἐδῶ νὰ γυμναστῆ ἡ ψυχὴ σας. Σᾶς φέραμε ἐδῶ διὰ νὰ γνωρισθῆτε καὶ γιὰ ν' ἀγαπηθῆτε, ἀφοῦ μαζὺ σᾶν ἀδελφοὶ θὰ χτίζετε τὸ σπῆτι τῆς ἔνδοξης πατρίδας.

Μὴ σᾶς μολύνουν τὴν ψυχὴ τὰ πάθη τὰ δικά μας, ποὺ στὴν καρδιά μας ἄφηκε τὸ διάβα τῆς σκλαβιάς.

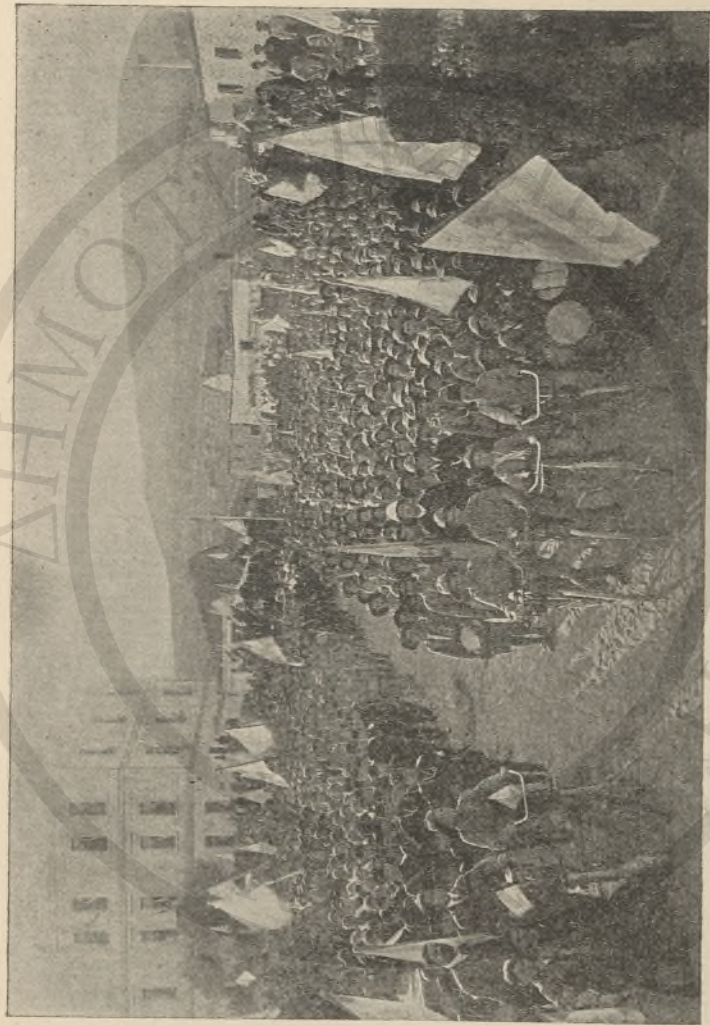
Κλείστε καλὰ τὰ μάτια σας καὶ φράξετε τ' αὐτιά σας, γιὰ νὰ μὴ μπῆ εἰς τὴν ψυχὴ σας μέσα τὸ μόλυσμα ποὺ χύνεται ἀφθονο στὴν Ἑλλάδα, ὅπου χαρὰ κι' ὁμόνοια νὰ βασιλεύῃ ἔπρεπε σήμερον, ὅπου βγαίνουνε τὰ ἔθνικὰ μας ὄνειρα.

Ἀγάπη μεταξύ σας ἄς βασιλεύῃ πάντα καὶ κάμετε καὶ πρόσκοπο καμάρι τῆς πατρίδας, ποὺ τὴ στοργὴ της ὅλη σὲ σᾶς ἔχει στραμμένη, γιατί σεῖς εἴσθε ὁ ἀφρὸς τῆς νέας γενεᾶς.

Ἀγαπητοὶ μου πρόσκοποι! σᾶς δίδω τὴ καρδιά μου κι' ἐγὼ μαζὺ σας θᾶμαι σᾶν ἕνας ἀδελφός, γιὰ νὰ σᾶς βλέπω ἀπὸ κοντὰ νὰ πηγαίνετε μπροστὰ.

Τῆς ἔνδοξης πατρίδας μας τίς ἀνοικτὲς πληγὲς θὰ κλείσετε ἐσεῖς μ' αὐτὸ τὸ ἅγιο βάλσαμο ποὺ ἡ ψυχὴ σας στάζει.

Γι' αὐτὸ βαδίζετε μπροστὰ μὲ μέτωπο ψηλά, γιατί ἐσεῖς θὰ σβύσειτ' ἀπ' ἐδῶ τὸ μαῦρο παρελθόν, γιὰ ν' ἀνατέλλῃ φωτεινὸς ὁ ἥλιος τῆς ἐλευθερίας, ὅπου ζωὴ θὰ δίδῃ εἰς ὅλους ὅπου ζοῦν ἐδῶ, γιατί ὁ ἥλιος ὁ Ἑλληνικὸς χρυσὲς ἀκτίνες ρίχνει

Ἡ ἱστορική συγκέντρωσις τῶν προσκόπων εἰς Ξυγόνερον (Ἐξήσοδ) (1920).

για όλους, όπου έχουνε πατρίδα τους αυτήν όπου
έφώτισε την οικουμένη όλη.

Χαρά σε σάς που θάχετε τέτοια αποστολή. Την
βλέπω τή χαρά σας ζωγραφιστή στα μάτια σας και
παίρνω απ' αυτή για να μου δώση δύναμι για να
φωνάξω δυνατά από τò μέρος τουτο.

Ζήτω οί πρόσκοποι!!

Ζήτω ή νέα γενεά!!

Β'. ΑΘΗΝΑΙ

Ι. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΚΟΠΟΥΣ

Κατά τὸ 1926 ἐξελέγην Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τοῦ σώματος τῶν Ἑλλήνων προσκόπων καὶ ἔγινε τότε ἡ πρώτη καὶ τελευταία μεγάλη προσκοπικὴ συγκέντρωσις, εἰς τὴν ὁποίαν προσῆλθον ὑπὲρ τὰς 2.000 πρόσκοποι ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν Παρισίων. Ἡ συγκέντρωσις ἔγινε εἰς τὸ Στάδιον καὶ ἔπειτα παρήλασαν ὅλοι οἱ πρόσκοποι διὰ τῶν ὁδῶν τῶν Ἀθηνῶν, κατευθυνθέντες εἰς τὸ Μαράσειον, ὅπου κατεσκήνωσαν. Ἐκεῖ ὠμίλησα εἰς τοὺς προσκόπους ὡς ἑξῆς :

Ἀγαπητοὶ μου Πρόσκοποι !

Σᾶς χαιρετῶ !

Μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιά μου, ὅπου καὶ σεῖς εὐρίσκεσθε, ἐκφράζω τὴν χαρὰ μου γιατί σᾶς βλέπω νᾶσθε πρόσκοποι ἀληθινοί.

Τὸ νᾶνε κανεῖς πρόσκοπος εἶνε τιμὴ μεγάλη, γιατί σημαίνει, ὅτι τὸν ἔθεσ' ἡ πατρίδα μας μπροστὰ μπροστὰ σκοπὸ, ποὺ νὰ χαράσση πρέπει τὸ δρόμο ὅπου φέρνει ἐμπρὸς καὶ πάντα ἐμπρὸς, ποῦνε τὸ σύνθημά μας.

Μὴ βλέπετε ὀπίσω σας, γιατί τὸ μαῦρο παρελθόν, ποὺ μόλις τώρα πέρασε, τὸν νοῦν σας τὸν σκοτίζει καὶ τὴν καρδιά πληγώνει καὶ ἐμποδίζει τὰ

μάτια τῆς ψυχῆς σας νὰ βλέπουν καθαρὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδας, ὅπου μαζὺ μὲ σᾶς τῆς ἐτοιμάζομε λαμπρό.

Μὴ βλέπετε ὀπίσω σας ἢ μόνον γιὰ νὰ ξέρετε ποιούς ἔχετε προγόνους, νὰ τοὺς μιμῆσθε στὰ καλὰ καὶ νάχετε διδάγματ' ἀπὸ τὰ παθήματά των.

Σεῖς εἴσθε τὸ καμάρι μας κι' ἔχουμε τὶς ἐλπίδες μας, ὅτι μαζὺ μὲ σᾶς μπροστὰ ἢ νέα γενεὰ δὲ θὰ φανῆ κατώτερη ἀπὸ αὐτὴ ποὺ ἔφερε τὰ σύνορά μας πέραν ἐκεῖ ποὺ βρίσκονται κι' ἐκεῖ ἀπ' ὅπου φύγαμε, γιατί ἡ ἄτιμη διχόνοια ἐκλόνισε τὴν ἐθνικὴ ψυχὴ.

Ἄγαπητοὶ μου προσκοποι!

Σᾶς φέραμε ἐδῶ διὰ νὰ γνωρισθῆτε καὶ γιὰ ν' ἀγαπηθῆτε, ἀφοῦ ὅλοι ἀνήκετε στὴν ἴδια οἰκογένεια ποὺ λέγεται προσκοπικὴ.

Σᾶς φέραμε ἐδῶ στὴν δοξασμένη πόλι, ὅπου αἰῶνες στὰ παλῆα ἐφώτιζε τὸν κόσμον, γιὰ νὰ τὸν ἐτοιμάσῃ νὰ νιώσῃ τὸ Χριστό, ὅπου τὰ θεῖα λόγια του εἰς τοὺς λαοὺς διέδωσε μὲ τὴ γλυκειὰ τῆς γλῶσσα.

Ἄπ' ὅλα ὅπου εἶδετε κι' ἀκούσετε ἀκόμη, θὰ ἐννοήσετε καλὰ ποιούς ἔχετε προγόνους.

Θὰ φύγετε μεθαύριον νὰ πᾶτε εἰς τὰ σπήτια σας καὶ πρέπει στὸ νοῦ καὶ στὴ καρδιά σας νὰ μείνουνε βαθειὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶδετε καὶ νὰ γενῆτε πρέπει σεῖς κήρυκες λαμπροί, νὰ λέγετ' ὅπου πᾶτε

πὼς ἡ γλυκεῖα πατρίδα μας, μὲ μιὰ στοργή μεγάλη σὰς ἔχει στὴν ἀγκάλη της, γιατί μὲ σὰς ἐλπίζει ν' ἀναγεννηθῆ καὶ θ' ἀναγεννηθῆ.

Ἀγαπητοὶ μου πρόσκοποι !

Σὰς δίδω τὴν καρδιά μου, τὸ μόνο ὅπου ἔχω καὶ πάρετε τὸν πόθο της γιὰ νὰ γενοῦμε ἓνα νὰ φέρωμε εἰς πέρας τὸ ἔργο μας τὸ ἱερόν.

Μ' ἀκράδαντο πεποίθησιν, ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν, μαζὺ μὲ σὰς φωνάζω μ' ὅλη τὴ δύναμί μου.

Ζήτω οἱ πρόσκοποι!!

Ζήτω ἡ νέα γενεά!!

II. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΡΧΗΓΟΥΣ

Τὴν νύκτα τῆς 5 Ἰουλίου 1926 παρετέθη γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησε τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων προσκόπων καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοί, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔκαμα τὴν ἑξῆς πρόποσιν :

Ἄγαπητοί μου συνεργάται καὶ φίλοι πρόσκοποι !

«Μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἐγείρω τὸ ποτήριόν μου, ὅπως προπίω ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ εὐημερίας τῶν βαθμοφόρων τοῦ σώματος, εἰς τὴν αὐθόρμητον προσπάθειαν τῶν ὁποίων πρὸ πάντων ὀφείλεται ἡ σημερινὴ ἀνάπτυξις τοῦ προσκοπισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ στοργῆς προσθλέπει ἡ πατρὶς ὡς πρὸς ἕνα ἀκμαῖον ὄργανισμὸν, ὃ ὁποῖος θ' ἀποτελέσει τὸν πυρῆνα τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως, εἰς τὴν πρωτοπορείαν τῆς ὁποίας οἱ πρόσκοποι ἐτάχθημεν. Φέρομεν διὰ τοῦτο βαρείας εὐθύνας ἀπέναντι τῆς πατρίδος καὶ πρέπει νὰ καταβάλλωμεν κάθε προσπάθειαν, ὅπως ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς προσδοκίας τῆς κοινωνίας, ἣ ὁποία περιμένει, ὅτι θὰ φανῶμεν ἀντάξιοι τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν ἀπεδέχθημεν. Ἄς καταστήσωμεν διὰ τοῦτο τὸν προσκοπισμὸν ὄργανον προόδου καὶ πολιτισμοῦ, ἐργαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ σφυρηλατοῦνται αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα τῆς νέας γενεᾶς, διὰ νὰ παραδίδωμεν τοὺς ἐν αὐτῷ ἐκπαιδευομένους ἡμῶν κάρωνας. Ἄς ἐργασθῶμεν ἰδίᾳ εἰς τὴν μόρφωσιν ἀνδροπεποῦς ἡθους, διότι χαρακτήρων πρὸ πάντων

Τὸ συμβούλιον τοῦ σώματος τῶν Ἑλλήνων προσκόπων μετὰ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν ἀρχηγῶν (1926).

ἔχει ἀνάγκην ἢ Πατρίς, ὅπως ὀρθοποδήσῃ, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ἐν ἀνατολῇ ἀποστολὴν τῆς. "Ἄς συντελέσωμεν ν' ἀνακοπῇ τὸ κύμα τῆς διαφθορᾶς, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸν πόλεμον ἀπειλεῖ νὰ κατακλύσῃ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸ ὁποῖον ὁσημέραι βλέπομεν νὰ ὀγκοῦται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας σύρον ὀπίσω του τῆς πατρίδος τὸ ὄλεθρον. "Ἄς διατηρῶμεν ἱεράν τὴν μνήμην τῶν τετιμημένων νεκρῶν μας, τοὺς ὁποίους τὸ κύμα τοῦτο μᾶς ὤθει, ὅπως λησμονήσωμεν καὶ ἅς ἐνθυμούμεθα τὴν θυσίαν των διὰ νὰ μὴ πικραίνωμεν τὰς ἀγίας ψυχὰς των. "Ἄς διδαχθῶμεν ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ προσφάτου λυπηροῦ παρελθόντος καὶ ἀπορρίπτοντες τὴν δυσθυμίαν καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν, ἅς ἀνακτήσωμεν τὴν αὐτοπεποίθησιν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν, ἣ ὁποία μᾶς εἶνε ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν μας. "Ἄς λησμονήσωμεν τὸ παρελθόν, ἐφόσον δὲν πρόκειται νὰ ἀντλήσωμεν ἐξ αὐτοῦ διδάγματα, καὶ ἔχοντες ὡς σύνθημα τὸ προσκοπικὸν πρόσταγμα, ἅς προσπαθήσωμεν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν προσκοπικῶν ἀρετῶν νὰ ἐπουλώσωμεν τοῦ παρελθόντος τὰς πληγὰς. Ἐφοῦ εἶχομεν τὸ ἀτύχημα νὰ ἴδωμεν μειουμένας τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις κατὰ ποσότητα, ἅς προσπαθήσωμεν νὰ ἀναπληρώσωμεν ποιοτικῶς ὅ,τι ποσοτικῶς ἀπωλέσαμεν.

Μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς καὶ τὰς ἐλπίδας αὐτὰς σὰς ἀποχαιρετοῦμεν σήμερον καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι θὰ γίνετε διαπρύσιοι κήρυκες τῶν ἰδεῶν μας καὶ τῶν ἐλπίδων μας τούτων προπίνω εἰς ὑγείαν σας καὶ εἰς ὑγείαν τῶν ἀγαπητῶν μας προσκόπων, καὶ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς δόξης τῆς ἀγαπητῆς μας πατρίδος.

Προσκοπικὸς Κήρυξ τεύχ. 3,
Αὐγουστος 1926.

III. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ

ΜΙΣΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΜΙΣΟΥΣ

Ἐξ ἄλλου περιοδεύσας εἰς τὴν Μακεδονίαν κατὰ τὰς παραμονὰς μάλιστα τῶν ἐκλογῶν, ὠμίλησα ὡς ἑξῆς:

— Εἶμαι εὐτυχῆς ποῦ κατώρθωσα ἐπὶ τέλος νὰ ἐπανίδω τὴν ἀγαπητὴν μου Φλώρινα. Ὑπῆρξε μιὰ ἀπὸ τὰς εὐτυχεστέρας ἡμέρας τοῦ βίου μου ἢ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐπάτησα καὶ πάλιν τὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, πρὸς τὴν ὁποίαν στρέφεται πάντοτε ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά μου καὶ χάριν τῆς ὁποίας πρὸ πάντων ἐδέχθην νὰ ἀναλάβω τὴν διεύθυνσιν τοῦ σώματος τῶν Ἑλλήνων Προσκόπων, ποῦ εἶνε ἐργασία πολὺ ἐπίπονος, ἐνῶ δὲν ἔχει καμμίαν ὑλικὴν ἀπολαυήν, ἀλλὰ μόνον ἕξοδα. Πρὸ πολλοῦ ἐσκεπτόμην νὰ κάμω τὸ ταξειδί αὐτὸ, ἀλλὰ ἐμποδίσθην, διότι μετέβην εἰς Γαλλίαν. Ἐπανελθὼν ἐκείθεν εὐρέθην πρὸ τῆς προκηρύξεως τῶν ἐκλογῶν καὶ ἐσκέφθην πρὸς στιγμὴν νὰ ἀναβάλω τὴν περιοδίαν μου, ἐκ φόβου μήπως ἐχαρακτηρίζετο ἐκλογικὴ. Ἀλλὰ λόγῳ τοῦ ἐπικειμένου χειμῶνος, ὁ ὁποῖος θὰ μὲ ἠμπόδιζε πιθανῶς νὰ ἔλθω, ἀπεφάσισα νὰ ἔλθω τῶρα, διότι ἠσθανόμην ἄλλως τε μεγάλην νοσταλγίαν νὰ ἴδω τὸν τόπον αὐτόν, τὸν ὁποῖον θεωρῶ δευτέραν πατρίδα μου καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον συνδέομαι διὰ τόσων κινδύνων καὶ μόχθων ἀφιλοκερδῶν.

Ἄλλὰ νὰ σᾶς εἶπω τὴν ἀλήθειαν. Ἐπωφελήθην καὶ τοῦ ἐκλογικοῦ σάλου, ὅπως ἔλθω ἐδῶ, διὰ νὰ δεῖξω τὴν διαφορὰν τῆς προσκοπικῆς ἰδεολογίας ἀπὸ τὴν κομματικὴν ἰδεολογίαν. Τώρα διάφορα κόμματα ἀλληλοτρῶγονται καὶ χύνεται ἀνά τὴν Ἑλλάδα τὸ δηλητήριον τοῦ ἀδελφικοῦ μίσους καὶ τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ πού τόσας συμφορὰς ἐπροξένησεν εἰς τὴν πατρίδα μας. Τὰ μίση αὐτὰ περνοῦν ἀπὸ τὴν καρδίαν μου χωρὶς νὰ τὴν θίξουν. Τὰ βλέπω ὅμως καὶ τὰ ἀποτροπιάζομαι. Καὶ δι' αὐτὸ ἀπεφάσισα καὶ ἐγὼ νὰ ταξειδεύσω, διὰ νὰ σκορπίσω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος μας καὶ πρὸ πάντων τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία, ἂν εὔρῃ τὴν καλοδιοίκησιν πού τῆς ἀξίζει, θὰ γίνῃ ὁ παράδεισος τῆς γῆς.

Μοῦ προξενεῖ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν τὸ ὅτι βλέπω ὅτι ἡ Φλώρινα ἔκαμιν ἀρκετὰς προόδους μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου χάρις εἰς τὰς προσπαθείας τῶν Δημοτικῶν ἀρχῶν τῆς. Εἶμαι βέβαιος ὅτι μὲ ὀλίγην ἀκόμη προσπάθειαν θ' ἀναπτυχθοῦν πολλοὶ δημοτικοὶ πόροι καὶ ἡ Φλώρινα θὰ εἰμφορέσῃ νὰ γίνῃ μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας πόλεις τῆς Βαλκανικῆς, διότι τὴν βοηθεῖ τὸ ὠραῖον κλίμα τῆς, ὃ εὐρὺς ὀρίζοντας καὶ τὰ θαυμάσια προϊόντα τῆς. Εὐχομαι μὲ ὄλην τὴν καρδίαν μου, ὅπως καὶ ἄλλοτε ἔλεγα, νὰ γίνῃ ἡ Φλώρινα ὁ καλλίτερος Ἑλληνικὸς φάρος τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον νὰ παίρνουν τὸ φῶς τῶν καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποβλέπει καὶ ἡ ἐπίσκεψίς μου καὶ εἰς τοῦτο θὰ τείνουν καὶ αἱ ἰδικαὶ μου προσπάθειαι, τὰς ὁποίας θὰ ἐνώσω μὲ τὰς ἰδικὰς σας. Καὶ

πρέπει νά καταβάλωμεν κάθε προσπάθειαν νά μορφώσωμεν καί νά ἀναπτύξωμεν τήν νέαν γενεάν ἀπό πάσης ἀπόψεως καί εἰς τόν σκοπόν τοῦτον ἀποβλέπει ὁ προσκοπισμός, πού προσπαθεῖ νά πλάσῃ ὑγιᾶ σώματα καί καλοὺς χαρακτήρας, ἀπό τοὺς ὁποίους ἔχει πρὸ πάντων ἀπόλυτον ἀνάγκην ἡ πατρίς. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θά συνεργασθῇ ὅλη ἡ κοινωρία Φλωρίνης καί εἶμαι εὐτυχής, διότι μανθάνω, ὅτι τὸ κομματικὸν μῖσος δὲν ἔφθασεν ἕως ἐδῶ, διὰ νά σᾶς διαιρέσῃ. Ὑπάρχει ἔδαφος, εἰς τὸ ὁποῖον εἰμποροῦν νά συναντηθοῦν ὅλοι οἱ Ἕλληνες καί τοῦτο δὲν τὸ βλέπουν οἱ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος πολιτευόμενοι. Σεῖς πού εὐρίσκεσθε εἰς τὰ σύνορα καί πού εὐρίσκεσθε πρὸ τοῦ ἀμέσου κινδύνου πρέπει νά ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καί νά συνεργάζεσθε διὰ τὴν κατάσβεσιν τοῦ μίσους, πού κινδυνεύει νά καταπνίξῃ τὴν πατρίδα μας καί πρῶτα πρῶτα θά καταπνίξῃ ἐσᾶς.

Διὰ τοῦτο ζητῶ καί πάλιν τὴν συνδρομὴν σας καί τὴν συνεργασίαν σας εἰς τὸ ἔργον, τοῦ ὁποίου προῖσταμαι, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει νά κατασυντρίψῃ τὴν εἰδεχθῆ κεφαλὴν τοῦ μίσους καί νά καλλιεργήσῃ τὴν ἀλληλεγγύην καί τὴν ἀγάπην μεταξὺ ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Τὴν συνδρομὴν αὐτὴν εἶμαι βέβαιος, ὅτι θά τὴν ἔχω ἀπὸ σᾶς καί ἀπὸ τὴν βεβαιότητα αὐτὴν ἀντλῶ ὅλον τὸ θάρρος μου διὰ τὸ ἔργον μας.

«Ἐλεγχος» Φλωρίνης 21ης
Ὀκτωβρίου 1926.

IV. ΟΔΗΓΙΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΡΧΗΓΟΥΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ

Τότε ήρχισα νά δημοσιεύω ἀπὸ τοῦ Προσκοπικοῦ Κήρυκος ὁδηγίας πρὸς τοὺς ἀρχηγούς, ἵνα καθοδηγήσω αὐτοὺς πῶς ἔπρεπε νά διδάσκουν τοὺς προσκόπους τῶν διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν χαρακτήρων των. Κοίνω χρήσιμον νά παρῶμαι τὰς ὁδηγίας ταύτας.

Ἐκ τοῦ Προσκοπικοῦ Κήρυκος (τεῦχος 4. Σεπτέμβριος 1926).

Αἱ ὁδηγίαὶ αὐταὶ ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν προσκόπων καὶ εἶνε τὸ ἀπαύγασμα μακρᾶς πείρας μου. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι εἶνε ὁδηγίαὶ ἀπευθυνόμεναι πρὸς ὀλόκληρον τὴν νεολαίαν, πολὺ χρήσιμοι διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτήρος τοῦ Νεοέλληνοσ, πού εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ νέου Κράτουσ. Λυποῦμαι μόνον, διότι δὲν ἐπρόφθασα νά συμπληρώσω τὰς φιλοσοφικάσ μου παρατηρήσεισ. Ἀλλὰ θὰ τὸ πράξω καὶ αὐτὸ σιγὰ σιγὰ, γιατί ἔλην τὴν ὕλην τὴν ἔχω στὸ κεφάλι μου.

1. ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ

Πρέπει νά ἐννοηθῆ καλῶσ, ὅτι ἡ πρόοδοσ τοῦ προσκοπισμοῦ ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶσ ἀπὸ τοὺσ ἀρχηγούσ. Ὁ καλόσ καὶ ψυχολόγοσ ἀρχηγόσ, θὰ ἔχη καὶ καλοὺσ προσκόπουσ, οἱ ὁποῖοι ξέρουν τὸν προορισμόν των. Ὅσαοδήποτε προσπαθειάσ καὶ

μέσα καὶ ἂν καταβάλλουν αἱ διάφοροι ἀνώτεροι προσκοπικαὶ ἀρχαί, τίποτε δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιτύχουν, ἂν δὲν ὑπάρχουν ἀρχηγοὶ μὲ προσκοπικὴν ψυχὴν. Καί, ἐνῶ ἓνας καλὸς ἀρχηγὸς εἶνε δυνατὸν ν' ἀναπληρώσῃ ὅλας τὰς ἀνωτέρας προσκοπικὰς ἀρχάς, αἱ ἀνώτεροι προσκοπικαὶ ἀρχαὶ δὲν ἤμποροῦν νὰ ἀναπληρώσουν ἓνα ἀρχηγόν. Αἱ ἀνώτεροι προσκοπικαὶ ἀρχαὶ χρησιμεύουν μόνον, διὰ νὰ δίδουν γενικὰς κατευθύνσεις, νὰ τηροῦν ἐνιαῖον σύστημα, νὰ ἐπιβλέπουν τὴν πειθαρχίαν καὶ ν' ἀποτελοῦν τὸν σύνδεσμον τῶν διαφόρων ομάδων. Ἀλλὰ ὡς χωρὶς ομάδας δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐννοηθῇ προσκοπισμός, ἔτσι καὶ ομάδες δὲν μποροῦν νὰ γίνουν χωρὶς ἀρχηγούς. Δι' αὐτὸ πρέπει κάθε ἀρχηγὸς νὰ μελετήσῃ καλὰ ὅσα θὰ εἴπωμεν κατωτέρω καὶ νὰ ἐμπνευσθῇ ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ κάμῃ κτῆμά του ὥστε νὰ νομίζῃ, ὅτι αὐτὰ τὰ σκέφθηκε μόνος του, διὰ νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ τὰ ἐφαρμόσῃ.

2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Ἡ ἐκπαίδευσις τῆς νεολαίας μας τείνει ὀσημέραι, ὅπως προσλάβῃ πρακτικωτέραν μορφήν, ἀλλὰ πάντοτε θὰ μείνῃ θεωρητικὴ. Πάντοτε, καὶ ἄλλως τε αὐτὸς εἶνε ὁ προορισμὸς τῆς, θὰ τείνῃ εἰς τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν τῶν νέων. Τὸ Σχολεῖον προϋποθέτει, ὅτι εἰς αὐτὸ ἔρχονται νέοι ἔχοντες ἤδη οἰκιακὴν ἀνατροφὴν, μορφωτικὴν τοῦ χαρακτῆρος. Δυστυχῶς ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν συμβαίνει πάντοτε αὐτὸ καὶ οἱ διδάσκαλοι μας δύνανται νὰ τὸ βεβαιώσουν. Ἐνῶ ὁ προσκοπισμὸς συνδυάζων τὴν θεωρίαν μὲ τὴν πρᾶξιν προσπαθεῖ νὰ κάμῃ τὰ παιδιὰ

νά ἐννοήσουν τὴν πραγματικότητα πού εἶνε ἀπαραίτητον στοιχεῖον, διὰ νά μπορέσῃ κανεὶς νά εἶνε χρήσιμος πρὸς τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς ὁμοίους του, πρὸς τὴν Κοινωνίαν καὶ τὴν Πατρίδα του. Τὸ βιβλίον λοιπὸν τῆς πραγματικότητος, πού εἶνε ἄγραφον καὶ δυσανάγνωστον, εἶνε τὸ καλύτερον βιβλίον τοῦ προσκοπισμοῦ. Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶνε σοφὸν καὶ ὄσας θεωρητικὰς γνώσεις καὶ ἂν ἔχη κανεὶς θὰ ναυαγήσῃ, ἂν δὲν ξέρῃ νά ἀναγινώσκῃ τὸ βιβλίον τοῦτο πού εἶνε αὐτὴ ἡ ζωὴ.

3. ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Ὅλιγοὶ γνωρίζουν τὰς σχέσεις τοῦ προσκοπισμοῦ μὲ τὸν ἀθλητισμόν. Ἄλλοι τοὺς ταυτίζουν τελείως, ἄλλοι τοῦναντίον νομίζουν, ὅτι διάκεινται ἐχθρικῶς. Οὔτε τὸ ἐν ὅμῳς οὔτε τὸ ἄλλο συμβαίνει. Εἴπομεν ἄνωτέρω, ὅτι ἡ σχολικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε κυρίως θεωρητικὴ, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδῶν ἀποκλειστικῶς. Τοῦναντίον ὁ ἀθλητισμὸς ἀποβλέπει σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωματικὴν τῶν παιδῶν ἀνάπτυξιν. Ἡ πρώτη ἀποβλέπει εἰς τὸν νοῦν μὴ ἀσχολούμενη διὰ τὸ σῶμα, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὸ σῶμα μὴ ἀσχολούμενος διὰ τὸν νοῦν. Ὁ προσκοπισμὸς τοῦναντίον εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον καὶ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ νοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ σώματος, χρησιμοποιοῦν ἰδίᾳ τὸ αἶσθημα καὶ τὰς εὐχαρίστους παιδιάς, διὰ νά ἐντυπώνωνται εὐκολώτερον εἰς τὰ παιδιὰ αἱ ἐξωτερικαὶ παραστάσεις. Καὶ ἐνῶ ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ὁ ἀθλητισμὸς, μέχρις ἐνὸς ὁρίου εἶνε ὑποχρεωτικά, ὁ προσκοπισμὸς εἶνε προαιρετικὸς καὶ εἰς αὐτὸν πρέπει νά κατάσσωται οἱ

ἐπίλεκτοι τῶν παιδίων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀρχηγὸς δὲν πρέπει νὰ εἶνε οὔτε ἀποκλειστικῶς δάσκαλος, οὔτε ἀποκλειστικῶς γυμναστὴς ἢ ἀξιωματικὸς. Πρέπει νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ συνδυάζῃ καὶ τὰ δύο καὶ ἰδίᾳ νὰ εἶνε ψυχολόγος, διὰ νὰ δύναται νὰ εἰσχωρῇ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ἀνέλαβε νὰ διαπλάσῃ.

4. ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Τινὲς κατακρίνουσιν τὸν θεσμόν τῶν προσκόπων ὡς μέλλοντα νὰ στρατοποιήσῃ τὴν νεολαίαν. Ἡ ἐπίκρισις αὕτη καὶ ἐσφαλμένη εἶνε καὶ ἄδικος. Ὁ θεσμὸς τῶν προσκόπων διαμορφώνει τὸν χαρακτῆρα τῶν νέων παρέχων εἰς αὐτοὺς γνώσεις πολυτιμοτάτας εἰς πάντα πολίτην καὶ εἰς στρατιώτην, ταῦτα δέ, ὡς εἶπομεν, δι' ἀσκήσεων καὶ παιδιῶν.

Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ κάμετε τοὺς προσκόπους σας ν' ἀγαπήσουν τὸν στρατὸν, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ καταταχθοῦν μιὰ μέρα. Καὶ πρέπει νὰ καταλάβουν ὅλοι, ὅτι χωρὶς καλὸν στρατὸν δὲν θὰ μπορέσωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὸ Κράτος μας πὺρ προστατεύει τὴν τιμὴν μας, τὴν οἰκογένειάν μας, τὴν ἐλευθερίαν μας, τὰ συμφέροντά μας. Καὶ ὅταν ἐξασθενήσῃ τὸ Κράτος μας καὶ φοβοῦμεθα πὺρ κινδυνεύει νὰ ὑποδουλωθοῦμε καὶ νὰ χάσωμε τὰ ἀνωτέρω ἀγαθὰ, θὰ χάσωμε τὴν αἰσιοδοξίαν μας καὶ κανεὶς δὲν θὰ μπορῇ νὰ προοδέψῃ.

Ὅταν χωνέψῃ αὐτὰ τὰ πράγματα ὁ πρόσκοπος, θὰ καταταχθῇ μ' εὐχαρίστησιν εἰς τὸν στρατὸν καὶ δὲν θὰ ἐπιδιώκῃ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς θητείας του καὶ θὰ γίνῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πειθαρχικὸς ἐκ πεποιθήσεως καὶ δὲν θὰ θεωρῇ τὸν στρατὸν ὡς ἀγγαρίαν.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν καὶ ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος ἦσαν πειθαρχικοὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ὄχι ἐξ ἐπιβολῆς. Καὶ πρέπει οἱ ἐκ τοῦ προσκοπισμοῦ τοῦλάχιστον προερχόμενοι ἀξιωματικοὶ νὰ ἀποθλέπουν πρὸ πάντων εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεχίζοντες τὴν προσκοπικὴν τῶν δρᾶσιν. Ἔτσι θὰ ἔχουν ἀφωσιωμένους τοὺς ἄνδρας τῶν, προθύμους εἰς κάθε ὑπηρεσίαν καὶ κάθε θυσίαν. Καὶ ὁ καλὸς ψυχολόγος ἀξιωματικὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ καὶ τοῦτο νὰ ἐπιτυγχάνῃ.

5. Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ

Διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν προσκόπων δὲν βελτιοῦνται τὰ ἄτομα μόνον, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ προοδεύει καὶ τὸ Κράτος· ἐπιτυγχάνεται δὲ δι' αὐτοῦ καὶ ἡ τόσον πολύτιμος διὰ πᾶν Ἔθνος ἀφομοίωσις τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Ἡ εὐπορος τάξις μὲ τὴν ἄπορον, ἀλλὰ τὴν ἔχουσαν τόσα εὐγενῆ αἰσθήματα, θὰ γνωρισθοῦν καλύτερον καὶ ἐκ τῆς γνωριμίας αὐτῆς θ' ἀναπτυχθῇ ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ ἐκτίμησις, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ δύναμις ἐνὸς Ἔθνους.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἰδίᾳ τῶν ἄλλοτε ὑποδούλων μερῶν καὶ τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν, ὅτε ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς εἶνε ποικίλλος εἰς φρονήματα, χαρακτῆρας, καὶ γλῶσσαν ἀκόμη, ὁ προσκοπισμὸς ἔχει μεγίστην ἐθνικὴν ἀποστολήν. Δι' αὐτοῦ πρὸ πάντων θὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἀφομοίωσις ὅλων τῶν πληθυσμῶν διὰ τῆς ἀλληλοεπιδράσεως τοῦ χαρακτῆρός τῶν καὶ θ' ἀποβληθοῦν ἀπὸ τὰς συνειδήσεις τῶν παιδιῶν τὰ σπέρματα, τὰ ὁποῖα ἔχει ἀφήσει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἡ μακρὰ δουλεία, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ φυλὴ διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως αὐ-

τῆς μεγάλως ἔχει νὰ ὠφεληθῆ. Διὰ τοῦ προσκοπισμοῦ ἰδίᾳ θὰ ἐννοήσουν ὅλοι οἱ λαοὶ ποῦ ζοῦν εἰς τὸ σημερινὸν Ἑλληνικὸν Κράτος, ὅτι εἶνε ἀδελφοὶ καὶ θὰ ἐνδιαφέρονται ἐξ ἴσου διὰ τὴν κοινὴν πατρίδα ὡς ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν οἰκογενειῶν ποῦ ζοῦν εἰς τὸ αὐτὸ Κράτος. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν διὰ τῆς ἐργασίας μας ἀποδείξωμεν πόσον μέγας εἶνε ὁ προορισμὸς τοῦ προσκοπισμοῦ, ἐλπίζω, ὅτι θὰ ἔχωμεν ὅλην τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Πολιτείας εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχωμεν τοὺς σκοποὺς ποῦ ἐπιδιώκομεν.

6. ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Πρέπει νὰ κάμετε τὰ παιδιά ν' ἀγαπήσουν τὴν θρησκείαν καὶ πρὸ πάντων νὰ πιστεύουν εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ. Εἰς τίποτε δὲν θὰ ζημιωθοῦν, ἂν γίνουν ἀκόμη θρησκόληπτα. Μικρὸν κατὰ μικρὸν, ὅσον μορφώνονται, θὰ ἀποβάλλουν τὴν θρησκοληψίαν καὶ θὰ κρατήσουν τὰ καλὰ τῆς πρὸς τὸν θεὸν πίστεως καὶ θὰ μορφώσουν μὲ ἠθικὰς θάσεις τὸν χαρακτῆρά των. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἰδικῆς μας θρησκείας πρέπει νὰ μὴν παύετε νὰ τονίζετε, ὅτι κατὰ πολὺ εἰς αὐτὴν ὀφείλεται ἡ διατήρησις τῆς γλώσσης μας καὶ τοῦ ἔθνους μας. Διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς οἱ πρόσκοποι πρέπει νὰ μεταβαίνουν εἰς τοὺς ναοὺς ὅπως ἀκροῶνται τῆς θείας λειτουργίας.

7. Ἡ ΑΝΕΞΙΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἡ θρησκεία βασιζέται ἐπὶ τῆς συνειδήσεως. Διὰ τοῦτο τώρα ποῦ ἐπεξετάθησαν τὰ ὄρια τοῦ Κράτους μας, ποῦ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι δὲν εἶνε τοῦ αὐτοῦ θρησκευμάτος, ἡ θρησκεία τοῦ κα-

θενός, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, εἶνε ἀνεκτὴ καὶ πρέπει νὰ σεβώμεθα τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων. Ἐὰν οἱ ὀρθόδοξοι πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὴν θρησκείαν μας, διότι μᾶς ἐβοήθησε νὰ διατηρήσωμεν τὸν ἔθνισμόν μας, πρέπει ὁμοίως νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι σήμερον κατέπαυσεν ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς, ὁ ὁποῖος κατεσπάρασσε τοὺς λαοὺς εἰς ἄλλους καιροὺς καὶ δὲν τοὺς ἄφηγε νὰ γνωρίσουν τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν εὐηγγελίσαστο ὁ θεάνθρωπος. Σήμερον ὅλοι πού ζοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἀδελφοὶ καὶ πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν τὰ πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα αἰσθήματά των. Διὰ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ καθενὸς δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ κρίνωμεν καὶ νὰ κατακρίνωμεν. Αὐτὸ εἶνε ζήτημα μεταφυσικὸν καὶ ἀνάγεται εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἐνῶ ὁ προσκοπισμὸς ἀσχολεῖται μὲ τὴν σημερινὴν ζωὴν.

8. Ο ΠΡΟΣΚΟΠΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΕ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Ὁ προσκοπισμὸς ἀποβλέπει πλὴν ἄλλων καὶ εἰς τὸ νὰ συνηθίσῃ τὸ παιδί ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν οἰκονομίαν.

Ἡ οἰκονομία ὡς προσὸν ἀντανακλᾶ ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ Κράτους. Ἰδετε τὴν Γαλλίαν, ἡ ὁποία πρὸ τοῦ πολέμου κατέκτησεν οἰκονομικῶς τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν διὰ τῶν δανείων τῆς πού ἠδυνήθη νὰ κάμῃ χάρις εἰς τὸ οἰκονομικὸν καὶ ἀποταμιευτικὸν πνεῦμα τοῦ Γάλλου. Καὶ μετὰ τὸν πόλεμον δὲ ἡ Γαλλία τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνόρθωσιν τὴν βασιζει εἰς τὸ οἰκονομικὸν καὶ ἀποταμιευτικὸν πνεῦμα τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ. Ἐνῶ ὁ Ἕλληνας εἶνε συνήθως σπάταλος.

9. ΘΕΡΙΝΟΝ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ, ΕΚΔΡΟΜΑΙ, ΠΡΟΣΚΟΠΙΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΑΙ

Πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψει σας, ὅτι κατὰ τὸ θέρος ἰδίᾳ οἱ πρόσκοποι θὰ μεταθοῦν εἰς τὸ στρατόπεδον ἢ θὰ κάμουν ἐκδρομὰς ἐν συνδυασμῶ ἰδίᾳ μετ' ἄλλων ομάδων. Ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν 25ην Μαρτίου θὰ γίνωνται μεγάλα κατὰ περιφερείας συγκεντρώσεις πρὸς ἑορτασμὸν τῆς ἐθνικῆς μας ἑορτῆς, ἢ ὅποια εἶνε καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν προσκόπων. Ἐπίσης κατὰ τὸ θέρος οἱ πρόσκοποι τῶν διαφόρων μερῶν θ' ἀνταλλάσσουν ἐπισκέψεις, διὰ νὰ γνωρισθοῦν μεταξὺ των καὶ γνωρίσουν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἰδίᾳ ἡ ἐπικοινωνία αὕτη θὰ γίνεται μὲ τοὺς προσκόπους τῆς Βορείας Ἑλλάδος καὶ πρέπει νὰ καταβληθῇ μέριμνα, ὅπως σχηματισθῇ ἓνα κῦμα προσκόπων, τὸ ὅποιον πότε θὰ ἀνέρχεται πρὸς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, πότε θὰ κατέρχεται ἐκ τῶν μερῶν τούτων. Εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν ταύτην θὰ λαμβάνουν μέρος καὶ οἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρόσκοποι. Πρὸς τούτοις θὰ ληφθῇ μέριμνα, ὅπως κατ' ἔτος κατὰ τὰς σχολικὰς διακοπὰς γίνωνται ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ μεγάλα προσκοπικαὶ συγκεντρώσεις καὶ παρελάσεις, αἱ ὅποια θ' ἀνυψώσουν τὸ φρόνημα τῶν προσκόπων.

Ὅλα αὐτὰ θὰ γίνωνται ἀναλόγως τῶν μέσων, τὰ ὅποια διαθέτουν τὸ Συμβούλιον τοῦ Σώματος καὶ αἱ ομάδες. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ξέρομεν, ἂν θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐφαρμόσωμεν ὅλα αὐτὰ πού ἀποτελοῦν τὸ πρόγραμμα τοῦ προσκοπισμοῦ, κάθε ἀρχηγὸς πρέπει καθ' ὅλον τὸ ἔτος νὰ προβλέπη διὰ τὰ ἐνδεχόμενα γενικὰ ἕξοδα τῆς ομάδος του καὶ νὰ ἀποταμιεύῃ ὅ,τι δύναται συλλέγων διάφορα

ποσά διὰ μικροτάτων καταβολῶν, προστίμων ἢ ἀπὸ ἐργασίαν παρεχομένην ὑπὸ τῆς ομάδος του ἐπὶ ἀμοιβῇ. Ἐπίσης ὁ ἀρχηγὸς πρέπει νὰ ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι οἱ πρόσκοποι του πρέπει νὰ ἐτοιμασθοῦν διὰ τὰς περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐν σώματι δύνανται νὰ παράσχουν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ ἐπίσης νὰ παρασκευασθῇ τὸ παράστημά των διὰ τὰς τελετὰς καὶ παρελάσεις, φιλοτιμούμενος νὰ παρουσιάσῃ τὴν ομάδα του καλλιτέραν ἀπὸ τὰς ἄλλας κατὰ τὴν παράστασιν.

Κατὰ τοὺς καταυλισμοὺς καλὸν εἶνε εἰς ἓκ τῶν προσκόπων νὰ ἀπαγγέλῃ τὴν πρωΐαν μετὰ τὴν ἔγερσιν καὶ τὴν νύκτα πρὸ τῆς κατακλίσεως τὸν νόμον τῶν προσκόπων, τὸν ὅποιον οἱ πρόσκοποι πρέπει νὰ μάθουν ἀπὸ στήθους, ὡς τὸ «Πάτερ ἡμῶν». Κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν οἱ ἄλλοι πρόσκοποι θὰ ἴστανται εἰς προσοχήν. Διὰ τῆς συχνῆς αὐτῆς ἀπαγγελίας αἱ ἰδέαι, αἱ διὰ τοῦ νόμου τῶν προσκόπων διατυπούμεναι, θὰ γίνουν κτῆμα τῶν προσκόπων καὶ διὰ τῆς ὑποβολῆς θὰ προσαρμόσουν τὸν χαρακτῆρά των πρὸς τὰς ἰδέας αὐτάς.

“Ὅταν εὐρίσκεσθε εἰς νυκτερινοὺς καταυλισμοὺς πρέπει νὰ μεταδίδετε εἰς τοὺς προσκόπους σας τὰς ἀστρονομικὰς γνώσεις σας, νὰ τοὺς διδάξετε νὰ μάθουν τοὺς διαφόρους ἀστερισμοὺς καὶ τὰ ἄστρα, εἰς τί ὀφείλεται τὸ φαινόμενον τῶν διαττόντων ἀστέρων, αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, αἱ ὄραι τοῦ ἔτους, ἡ διάρκεια τοῦ ἔτους, τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς κλπ. Ταῦτα πάντα κάνουν τὰ παιδιὰ ν’ ἀγαπήσουν τὸ ὑπαιθρον καὶ νὰ θαυμάσουν τὴν ἀρμονίαν τῆς φύσεως, τὴν λειτουργίαν τῆς ὁποι-

ας ἔχει ρυθμίσει μὲ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς τὸ ὑπέρτατον ὄν. Ἔτσι θὰ κάμετε τὰ παιδιὰ νὰ ἐπικοινωνήσουν καλύτερα μὲ τὸν Θεόν.

10. ΕΚΔΡΟΜΑΙ ΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΕΡΗ

Διὰ νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ γίνωνται αἱ κατὰ τὸ θέρος προσκοπικαὶ συγκεντρώσεις, πρέπει καθ' ὅλον τὸ ἄλλο ἔτος κάθε ὁμάς ν' ἀποταμιεύη, ὅ,τι δύναται διὰ συνεισφορᾶς τῶν προσκόπων τῆς, οἱ ὁποῖοι ἔτσι θὰ συνειθίσουν εἰς τὴν ἀποταμίευσιν καὶ τὴν ἀλληλοβοήθειαν. Αἱ ἐκδρομαὶ κατὰ τὸ θέρος καλὸν εἶνε νὰ γίνωνται εἰς μέρη, ὅπου ἔχουν διαδραματισθῆ σπουδαῖα γεγονότα τῆς συγχρόνου καὶ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας μας. Κατὰ τὰς εἰς τὰ μέρη ταῦτα συγκεντρώσεις ὁ ἀρχηγὸς πρέπει νὰ εἶνε παρεσκευασμένος νὰ ἐξάρη τὰ γεγονότα ποὺ ἔλαβον χώραν ἐκεῖ, διὰ νὰ ξαναζωντανέψῃ τὴν ἱστορίαν μας, ὥστε νὰ μείνῃ ζωηρὰ εἰς τὴν μνήμην τῶν προσκόπων. Εἰς τὰς ἀφηγήσεις των πρέπει νὰ εἶνε σύντομοι, διὰ νὰ μὴ κουράζουν τοὺς προσκόπους των. Ἄς μὴ ἐξαντλήσουν τὸ θέμα των διὰ μιᾶς.

Οἱ πρόσκοποι μεταβαίνοντες εἰς μέρος, ὅπου ἔχουν πέσει μάρτυρες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μας πρέπει νὰ ἐπιδεικνύουν τὸν προσήκοντα εἰς αὐτοὺς σεβασμὸν.

11. Η ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι διὰ τοῦ προσκοπισμοῦ καλῶς ὀργανωμένου, θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ ἀφομοιωθῆ ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτήρας καὶ νὰ μὴ εἶνε τόσον ἀνόμιος κατὰ τόπους. Ἡ κυριωτέρα ἰδίᾳ προσπά-

θεια τοῦ ἀρχηγοῦ πρέπει νὰ ἀποβλέπη εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ ἀνδροπρεπεῖς χαρακτήρας. Πρὸς τοῦτο ἀπέναντι τῶν προσκόκων του πρέπει νὰ φέρεται ὡς πατέρας καὶ ν' ἀποβλέπη εἰς τὸ ὅτι ὁ μικρὸς πρόσκοπος θὰ μεγαλώσῃ μιὰ μέρα καὶ θὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς ἀρχηγός. Πρέπει διὰ τοῦτο νὰ σέβεται τοὺς προσκόπους του ὡς διαδόχους του καὶ νὰ θέλῃ νὰ τοὺς κάμῃ καλύτερους του. Νὰ τοὺς συνειθίσῃ νὰ λέγουν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ὁμολογοῦν τὰ σφάλματά των, νὰ προσπαθοῦν δὲ μόνοι των νὰ τὰ διορθώσουν. Νὰ τοὺς συνειθίσῃ ἐπίσης εἰς τὸ νὰ ἀποφεύγουν τὰς πρὸς ἄλλους κολακείας καὶ νὰ μὴ κάμπτωνται ἐκ συμφεροντολογικῶν ὑπολογισμῶν, θυσιάζοντες τὰς ἀρχὰς των χάριν τοῦ ὑλικοῦ των συμφέροντος. Οἱ πρόσκοποι ἐν γένει πρέπει νὰ εἶνε σταθεροὶ εἰς τὴν ἰδεολογίαν των καὶ νὰ μὴ τὴν μεταβάλλουν διὰ λόγους συμφέροντος. Ἡ μεταβολὴ τῆς γνώμης των νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν συνειδησίν των, ἀφοῦ μελετήσουν καλῶς τὰ πράγματα καὶ σταθμίσουν τὰ διάφορα περιστατικά.

Μετὰ τὴν ἐπεκτασιν μάλιστα τῶν ὀρίων τοῦ Κράτους καὶ τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν τοῦ προσετέθησαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τοῦ παλαιοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ ἄλλοι πληθυσμοὶ διαφόρων χαρακτήρων, ὁ προσκοπισμὸς καὶ ἰδίᾳ αἱ προσκοπικαὶ συγκεντρώσεις θὰ συντελέσουν τὰ μέγιστα εἰς τὸ νὰ ἀφομοιωθῇ ὁ χαρακτήρ ὄλων τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν διαφόρων χαρακτήρων.

12. ΑΠΟΣΤΡΕΦΕΣΘΕ ΤΗΝ ΧΑΡΤΟΠΑΙΞΙΑΝ

Πρέπει νὰ διδάσκετε τοὺς προσκόπους σας τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν χαρτοπαιξίαν, τὴν μεγάλην

αὐτὴν μάστιγα τῆς κοινωνίας μας. Τίποτε δὲν διαφθείρει περισσότερο τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου ὅσον τὸ πάθος τῆς χαρτοπαιξίας. Καταστρέφει συγχρόνως καὶ τὴν ὑγείαν καὶ καθιστᾷ τὸν χαρτοπαίκτην νευρασθενῆ. Καὶ ἐνῶ τὰ ἄλλα πάθη ὅσον μεγαλώνει ἢ ἡλικία κατευνάζονται, τὸ πάθος τῆς χαρτοπαιξίας τοῦναντίον αὐξάνει ἀναλόγως τῆς προόδου τῆς ἡλικίας. Διότι ἐφ' ὅσον τὰ ἄλλα πάθη ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας ὑποχωροῦν, τὴν θέσιν των καταλαμβάνει τὸ πάθος τῆς χαρτοπαιξίας. Δυστυχῶς τὰ περισσότερα παιδιὰ παρακολουθοῦν τὰ οἰκογενειακὰ χαρτοπαίγνια καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μικρὸν κατὰ μικρὸν συνειθίζουσι νὰ παίζουν ὑπὸ τὴν ἀνοχὴν τῶν γονέων των. Καὶ εἶνε ἀνάγκη διὰ τοῦτο οἱ ἀρχηγοὶ τῶν προσκόπων νὰ λάβουν τὴν θέσιν τῶν γονέων εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, διὰ νὰ κάμουν τοὺς προσκόπους των νὰ ἀποστρέφονται τὸ χαρτοπαίγνιον, ὅσον ἀθῶον καὶ ἂν φαίνεται κατ' ἀρχάς. Διότι ὅλα τὰ κακὰ ἀποκτῶνται μικρὸν κατὰ μικρὸν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ὅλα τὰ κακὰ θεωροῦνται ἀσήμαντα, ἀλλ' ὅσον αὐξάνουσι, τόσοσιν γίνονται ἐπιφοβώτερα καὶ καταστρεπτικά.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι διαφορετικὴ θὰ ἦτον ἡ κοινωνία μας, ἐὰν ἐπατάσσετο ἀμειλίκτως ἡ χαρτοπαιξία. Πόσοι χαρακτήρες δὲν φθείρονται ἀπ' αὐτὴν! Πόσοι πνευματικαὶ δυνάμεις δὲν μένουσι ἀχρησιμοποίητοι, διότι ἀποτελματοῦνται εἰς τὸν βοῦρκον αὐτόν! Πόσοι ὑπολήψεις δὲν καταστρέφονται! Πόσοι ἐπὶ τέλους δὲν αὐτοκτονοῦν, διότι ἠτύχησαν καὶ κατεστράφησαν εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον! "Ἄς κηρύξωμεν λοιπὸν τὸ μῖσος πρὸς τὸ χαρτοπαίγνιον, διὰ νὰ σώσωμεν τοὺς προσκόπους μας ἀπὸ τὴν χειροτέραν πληγὴν τῆς κοινωνίας μας.

13. ΕΙΣΘΕ ΑΚΡΙΒΕΙΣ

Εἴσθε ἀκριβεῖς εἰς ὅλας σας τὰς σχέσεις. Ἰδίᾳ εἴσθε ἀκριβεῖς εἰς τὰς συνεντεύξεις πού δίδετε. Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν τὸ ἐλάττωμα νὰ μὴ προσέχωμεν, ὅταν δίδωμεν συνεντεύξεις. Ὅταν κανεὶς ὀρίζῃ μίαν συνέντευξιν καὶ δὲν μεταβαίνει εἰς τὸν τόπον πού ὥρισεν ἀκριβῶς τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν, διὰ τοῦ τρόπου του τοῦτου ἐπιδεικνύει περιφροσύνην πρὸς ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκε τὴν συνέντευξιν καὶ τὸν κάνει νὰ χάνῃ τὴν ὥραν του, διὰ νὰ περιμένῃ τὴν συνάντησιν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αὐτὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ὁ ἀθετήσας τὴν συνέντευξιν του ἢ ὁ μὴ ὦν ἀκριβῆς εἰς αὐτὴν δὲν τὸν ἐκτιμᾷ προσηκόντως πού εἶνε τὸ ἴδιον σὰν νὰ τὸν ὑβρίζῃ. Καὶ ἔτσι δημιουργεῖται μεταξύ τῶν δύο ψυχρότης, ἢ ὅποια ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ εἰς ἐχθρότητα.

Διὰ τοῦτο ὅταν δίδετε ἢ ὅταν λαμβάνετε συνέντευξιν, ἂν σὰς τύχῃ κανὲν ἐμπόδιον, πρέπει νὰ εἰδοποιήτε ἐγκαίρως τὸν ἄλλον καὶ νὰ δικαιολογήτε τὴν ματαίωσιν ἢ τὴν βραδύτητα τῆς συνεντεύξεως ζητοῦντες συγγνώμην. Ἐτσι ἀποφεύγετε τὰς ἀνωτέρω περιπετείας.

14. ΑΓΑΠΑΤΕ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ

Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου εἶνε νὰ λέγῃ πάντα τὴν ἀλήθειαν. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν ὑβρίσετε ἕναν Ἄγγλον π. χ. μὲ οἰανδήποτε ὕβριν, ἡμπορεῖ νὰ σὰς τὸ συγχωρήσῃ, ἀλλὰ δὲν θὰ σὰς συγχωρήσῃ ποτέ, ἂν τὸν εἶπετε «ψεύστην». Οὔτε ἡμπορεῖ νὰ μορφωθῇ χαρακτήρ καλὸς

ἐπάνω στὸ ψεῦδος. Ὁ πρόσκοπος ποὺ ψεύδεται εἶτε διὰ νὰ κερδίση κάτι, εἶτε διὰ ν' ἀποφύγη ζημίαν, πρέπει νὰ τιμωρῆται αὐστηρῶς. Ἐάν εἶνε ἀδιόρθωτος, πρέπει ν' ἀποβάλλεται ἀπὸ τὸ σῶμα. Καὶ ὅταν ὁ πρόσκοπος ὑποπέσῃ εἰς παράπτωμα καὶ ὁμολογήσῃ τὸ σφάλμα του, πρέπει νὰ τιμωρῆται μ' ὅλην τὴν ἐπιείκειαν, διότι σημαίνει, ὅτι εἶνε ἐπιδεκτικὸς βελτιώσεως. Ὅταν ὅμως κρύψῃ τὸ παράπτωμά του, τότε πρέπει νὰ τιμωρῆται αὐστηρῶς. Καὶ πρέπει ἐξ ἄλλου καὶ τὸ ἀθώτερον ψεῦδος νὰ τιμωρῆται, μόνον καὶ μόνον, διότι εἶνε ψεῦδος. Διότι, ἂν ἀφεθῇ ἀτιμώτερον, μικρὸν κατὰ μικρὸν θὰ γίνῃ συνήθεια καὶ δὲν πρέπει νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν προσκοπισμὸν αὐτὸς ποὺ συνειθίζει νὰ ψεύδεται.

15. ΤΗΡΕΙΤΕ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΣΑΣ

Ὁ πρόσκοπος ἅμα δώσῃ τὸν λόγον του πρέπει νὰ τὸν τηρήσῃ ἀπαρεγκλίτως, ἐκτὸς ἂν τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς ὑποχρέωσεως ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν ἔδωκε. Ἄμα κανεὶς δώσῃ τὸν λόγον του διὰ κανὲν ζήτημα, κάνει σύμβασιν μ' ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν ἔδωκε καὶ συνδέεται μαζύ του σὰν ν' ἀποτελοῦν οἱ δύο ἓνα πρόσωπον διὰ τὸ ζήτημα ποὺ πρόκειται. Ἔτσι ὁ δίδων τὸν λόγον του θυσιάζει μέρος τῆς ἐλευθερίας του καὶ δὲν εἶνε πλέον ἐλεύθερος νὰ μὴ κάμῃ ἐκεῖνο ποὺ ὑπεσχέθη νὰ κάμῃ. Ἐκεῖνος ποὺ ἀθετεῖ τὸν λόγον του μονομερῶς λέγεται ἄτιμος καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν κοινωνίαν. Καὶ ὅταν εἰς μίαν κοινωνίαν ὑπάρχουν πολλοὶ ἄτιμοι, ἡ κοινωνία αὐτὴ δὲν στέκει καλὰ καὶ περιφρονεῖται ἀπὸ τὰς ἄλλας κοινωνίας ὡς πρόστυχος. Διὰ τοῦτο, ὅταν δίδετε τὸν λόγον σας, πρέπει νὰ

σταθμίζετε καλά τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ἀναμετρᾶτε τὰς δυνάμεις σας, διότι ἡμπορεῖ νὰ κινδυνεύσῃ καὶ ἡ ζωὴ σας ἀκόμη, ἂν δώσετε τὸν λόγον σας χωρὶς νὰ προσέξετε. Διότι προκειμένου ὁ πρόσκοπος νὰ ἀθετήσῃ τὸν λόγον του καὶ νὰ γίνῃ ἄτιμος ἢ νὰ κινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του τηρῶν τὸν λόγον του, πρέπει ἀδιστακτικῶς νὰ προτιμήσῃ τὸ δεύτερον.

“Ὅταν ἡ κοινωνία εἶνε διεφθαρμένη, δὲν ὀνομάζει τοὺς ἀθετοῦντας τὸν λόγον των ἀ τ ἰ μ ο υ ς, ἀλλ’ ἔ ξ υ π ν ο υ ς. Ἐξυπνος δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ αὐτός, πού ὅταν δίδῃ τὸν λόγον του ἔχει καὶ τὴν ὀπισθοβουλίαν νὰ τὸν ἀθετήσῃ, ὅταν τὸ συμφέρον του ἀπαιτεῖ τοῦτο. Τὸ πολὺ ἡμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ πονηρός, ἀλλὰ πονηρός ἡμπορεῖ νὰ εἶνε καθένας πού ἔχει τὸν κοινὸν νοῦν, ἀρκεῖ νὰ μὴν τὸν μέλλῃ, ἂν γίνῃ ἄτιμος.

16. ΠΑΤΑΞΑΤΕ ΤΗΝ ΑΛΑΖΩΝΙΑΝ

Προσπαθήσετε νὰ κάμετε τοὺς προσκόπους σας ν’ ἀφίνουν νὰ φαίνωνται μόνον τῶν τὰ προτερήματά των, χωρὶς νὰ ἐπιτηδεύωνται νὰ τὰ ἐπιδεικνύουν. Ἄς εἶνε βέβαιοι, ὅτι μία ἀξία δὲν ἡμπορεῖ νὰ μείνῃ κρυφὴ καὶ διὰ τῆς δράσεως θὰ τὴν γνωρίσουν καὶ θὰ τὴν ἀναγνωρίσουν ὅλοι καὶ θὰ ἐπιβληθῇ μόνῃ της. Ἐνῶ, ὅταν ὁ ἔχων τὴν ἀξίαν προσπαθῇ διὰ τῶν μεγαλαυχιῶν του νὰ τὴν ἐπιβάλῃ πρὶν ἀναγνωρισθῆ, θὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπέχθειαν, τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀντίδρασιν.

“Ὅταν κανεὶς κομπορρημονῇ εἶνε ὡς νὰ χλευάζῃ ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται καὶ τότε βέβαια δὲν ἡμπορεῖ νὰ προκαλῆ συμπάθειαν.

17. ΠΑΤΑΞΑΤΕ ΤΗΝ ΣΠΟΥΔΑΡΧΙΑΝ

Διδάσκετε τούς προσκόπους σας να μη σπεύδουν εις τὴν κατάληψιν ἀνωτέρου βαθμοῦ, ἂν δὲν αἰσθάνωνται τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἱκανοῦς νὰ τὸν καταλάβουν. "Ἄς μὴ σκέπτονται ποτὲ τί θὰ γίνουν, ἀλλὰ τί θὰ κάμουν. Καὶ κάμετέ τους νὰ πιστεύσουν, ὅτι θὰ γίνουν ὅ,τι πρέπει ἀναλόγως τῶν πράξεών των. "Ἔτσι, ὅταν καθένας εὐρίσκεται ἐκεῖ πού μπορεῖ νὰ σταθῇ καὶ αὐτὸς δὲν ἤμπορεῖ νὰ πέσῃ καὶ ἡ θέσις ὅπου εὐρίσκεται κατέχεται καλὰ ἀπὸ ἐκείνον πού πρέπει. Καὶ ὅταν κατέχη κανεὶς τὴν θέσιν πού πρέπει, ὅταν τὴν θέσιν αὐτὴν τὴν κατέλαθε μὲ τοὺς κόπους του καὶ μὲ τὴν μάθησίν του, τότε καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ ἀναγνωρίζουν τὴν ἀξίαν του καὶ ὅ,τι κάνει θὰ τὸ κἀνῃ μ' εὐχαρίστησιν καὶ μὲ περίσκεψιν καὶ ἀκρίθειαν. Γιατὶ ξέρει τὸ ἔδαφος πού πέρασε, διὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ πού ἔφθασε καὶ ἂν ἔχη καὶ ἀποτυχίαν ἐκεῖ πού εὐρίσκεται, δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ κατακυλιῇ εἰς τὸ βάραθρον.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ καταπολεμήσωμεν τὸ νέον φοβερὸν Ἑλληνικὸν νόσημα, τὸν ἀρριθισμὸν, κατὰ τὸν ὁποῖον καθένας προσπαθεῖ νὰ πετάξῃ εἰς τὰ ἀνώτερα σκαλοπάτια τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας χωρὶς νὰ προσέχη τί καὶ ποιὸς συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον του, πού τοὺς ποδοπατεῖ ἀπρόσεκτα ἢ σκόπιμα, γιατί θέλει νὰ φθάσῃ μιὰν ὥραν ἀρχήτερα εἰς τὸν σκοπὸν του, ἀπορρίπτων συνήθως καὶ τὰς ἀρχάς του ὡς βάρη περιττὰ πού ἐμποδίζουν τὴν διάβασιν του. Ἐννοεῖται, ὅταν φθάσῃ κανεὶς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκεῖ πού θέλει, οὔτε αὐτὸς στέκει

καλά ἐκεῖ, ἀλλ' οὐδὲ εἶνε δυνατὸν νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν θέσιν του διὰ τὸν σκοπὸν ποὺ ἐδημιουργήθηκε. Γιατὶ ἄλλοι θὰ θελήσουν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ τὸν κατεβάσουν ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἀνέβηκε καὶ ἔτσι ἐπέρχεται ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀναρχία, ποὺ μαστίζει τὸν τόπον μας. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ συστήσετε εἰς τοὺς προσκόπους σας νὰ μὴ σπεύδουν ποτέ, νὰ βαδίζουν δὲ πρὸς τὰ ἔμπρός, ἐφ' ὅσον γνωρίζουν καλὰ τὸ ἔδαφος ποὺ ἀφίνουν ὀπίσω των καὶ ἀναγνωρίσουν καλὰ τὸ ἔδαφος ποὺ θὰ βαδίσουν ἀκόμη. Ἔτσι θὰ συντελέσωμεν εἰς τὸ νὰ ἔλθῃ ἡ κοινωνία εἰς τὴν θέσιν ποὺ πρέπει νὰ εὑρίσκεται, διὰ νὰ ζῆ καθένας κατὰ τὴν ἀξίαν του, τὴν ἱστορίαν του καὶ τὴν ὑπόληψίν του.

18. Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Οἱ πρόσκοποι πρέπει νὰ συνειθίσουν νὰ ἀναλαμβάνουν τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών των. Καὶ ὅταν κανεὶς παρεκκλίνῃ ἀπὸ τὴν εὐθείαν ὁδόν, πρέπει νὰ συνειθίσῃ μόνος του νὰ εὑρίσκῃ τὸν δρόμον ποὺ ἔχασε. Ὅσον περισσότερο κοπιᾷ καὶ στενοχωρηθῆ, μέχρις οὗ εὖρη τὸν δρόμον του, τόσο μεγαλύτερα θὰ εἶνε ἡ ὠφέλειά του. Τὸ πάθημα θὰ εἶνε μάθημα. Ὁ πρόσκοπος, ὁσάκις προβαίνει εἰς πᾶξιν τινά, πρέπει νὰ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ιδέαν, ὅτι δὲν ἔχει νὰ εὖρη ἀπὸ κανένα βοήθειαν. Καί, ὅταν ἀρχίζῃ μὲ τὴν προϋπόθεσιν αὐτήν, θὰ προσέξῃ νὰ λάβῃ τὰ μέτρα του, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ ὀρθῶς καὶ μὴ πέσῃ ἔξω, διὰ νὰ μὴ εὑρεθῆ εἰς κανένα ἀδιέξοδον.

Διὰ νὰ σᾶς δώσω νὰ ἐννοήσετε τί ἐννοῶ μ' αὐτὰ καὶ τί σημασίαν δίδω, θὰ σᾶς εἴπω ἐν παρά-

δειγμα τοῦ βίου μου, πού πολύ ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρός μου.

Πρὸ 25 περίπου ἐτῶν, ὅτε εὕρισκόμενην εἰς Κρήτην, εἶχον μεταβῆ μ' ἕνα καλὸν καὶ μεγάλον μου φίλον εἰς ἐκδρομήν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον λάθει μέρος καὶ οἱ δύο υἱοὶ του. Ὁ μεγαλύτερος τῶν υἱῶν του πού πολύ ἀγαπούσε, μόλις τότε 10 ἐτῶν, ἐπροχώρησε πρὸς δύο δεξαμενάς πλήρεις ὕδατος δι' ἑνὸς στενοῦ διαδρόμου, ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποίου ἔχαινον αἱ δεξαμεναὶ καὶ ἐκινδύνευε νὰ πέσῃ εἰς αὐτάς. Ὁ πατήρ του τὸν ἔθλεπε μακρόθεν καὶ προσεποιεῖτο, ὅτι δὲν τὸν ἔθλεπε. Ἐγὼ ἔσπευσα νὰ τὸν ἀποσύρω, διὰ νὰ μὴ πέσῃ καὶ πιγῆ. Καὶ τότε ὁ πατήρ του μ' ἔσταμάτησε καὶ δὲν μὲ ἄφισε νὰ προχωρήσω.

—"Ἀφισέ τον, μοῦ εἶπε, διὰ νὰ μάθῃ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὰς εὐθύνας τῶν πράξεών του. Ὅπως ἐπῆγε ἐκεῖ πού ἔφθασε, πρέπει νὰ φροντίσῃ νὰ γυρίσῃ ὀπίσω μόνος του.

Ἐννοεῖται, ὅτι ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ ἐπρόσεχε καὶ ἂν ὁ υἱὸς του ἔπιπτε, θὰ ἔσπευδε νὰ τὸν σώσῃ.

Μὲ τὸ παράδειγμα αὐτὸ δίδω νὰ ἐννοηθῇ τί ἐννοῶ. Πόσες φορές ἀπερίσκεπτοι δὲν βαίνομεν πρὸ ἀδιεξόδου καὶ ἔπειτα, ἐνῶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ προχωρήσωμεν δυσκολευόμεθα νὰ γυρίσωμεν ὀπίσω! Καὶ πόσον χρήσιμον εἶνε, νὰ συνειθίσωμεν νὰ μὴ προχωρῶμεν πρὸς τὰ ἀδιέξοδα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἔχομεν ἀκατανίκητον ροπὴν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες!

19. ΑΠΟΧΗ ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Οἱ πρόσκοποι ἀνήκουν εἰς τὴν κοινὴν οἰκογένειαν πού λέγεται Πατρίς καὶ ἀποβλέπουν εἰς τὸ

συμφέρον καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτῆς ἀποκλειστικῶς, ὡς ἐνιαίου συνόλου. Καὶ ὅλαι αἱ οἰκογένειαι ποὺ ἀποτελοῦν τὴν αὐτὴν πατρίδα, ὡς μέρη τοῦ ὅλου, εἶνε ἰδικαί των οἰκογένειαι, ἀφ' οὗ ἰδική των εἶνε καὶ ἡ Πατρίς, καὶ πρέπει νὰ τὰς ἀγαποῦν ἐξ ἴσου. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀποφεύγουν τὰς συζητήσεις διὰ τὰ πολιτικὰ ζητήματα ποὺ χωρίζουν τὰς διαφόρους οἰκογενείας τῆς αὐτῆς πατρίδος καὶ τὰς κομματιάζουν εἰς κόμματα. Διότι, ἂν ἀρχίσουν τὰς συζητήσεις οἱ πρόσκοποι, θὰ διαιρεθοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς κόμματα καὶ ἔτσι διασπᾶται ἡ ἐνότης των καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν ἰδεολογίαν των, ποὺ εἶνε ἡ αὐτὴ δι' ὅλους. Πρέπει ἄλλως τε νὰ ἐννοήσουν οἱ πρόσκοποι, ὅτι δὲν εἶνε ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ κρίνουν ἐπὶ τῶν ζητημάτων ποὺ διαιροῦν τὰ κόμματα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄς περιορισθοῦν νὰ δυναμώσουν τὴν κρίσιν των διὰ τῶν παρατηρήσεων, ποὺ θὰ κάνουν ἐπὶ τῶν διαφόρων πραγμάτων, ποὺ ὑποπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψίν των. Καὶ ἅμα ὠριμάσει ἡ ἡλικία των, ποὺ θὰ ἔχει ὠριμάση καὶ ἡ κρίσις των, τότε, ποτισμένοι, ὡς εἶνε, μὲ τὴν προσκοπικὴν ἰδεολογίαν, θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ εὐρίσκουν τὸν καλύτερον δρόμον, ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθήσουν εἰς κάθε πολιτικὸν ζήτημα.

Τώρα οἱ πρόσκοποι εἶνε ὅλοι ὁμοϊδεάται καὶ ἀδελφοί. Καὶ πρέπει νὰ ἐννοήσουν, ὅτι, ἂν ἡσυχολοῦντο μὲ τὰ πολιτικὰ ζητήματα, θὰ παρεσύροντο ἀπὸ τὰς συμπαθείας των ἢ τὰς ἀντιπαθείας των πρὸς τὰ κόμματα, τὰ ὁποῖα συμπαθοῦν ἢ ἀντιπαθοῦν, καὶ θὰ ἐπηρεάζωνται ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διότι δὲν θὰ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ κρίνουν μόνοι των τὰ πράγματα. Καὶ ὁ πρόσκοπος δὲν πρέπει οὔτε νὰ πράτ-

τη, οὔτε νὰ λέγη τι, ἂν δὲν ἔχη ὁ ἴδιος ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἀκριβῆ γνώσιν τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον θέλει νὰ κρίνη. Καὶ πρέπει κάθε πρόσκοπος νὰ μάθῃ νὰ σκέπτεται μόνος του χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅταν μάλιστα αὐτοὶ οἱ ἄλλοι παρασύρονται ἀπὸ τὰ πάθη των καὶ τὰ συμφέροντά των, καὶ δὲν κρίνουν τὰ πράγματα ἀπὸ περιωπῆς, ὡς πρέπει νὰ τὰ κρίνουν οἱ πρόσκοποι, οἱ ὅποιοι δὲν σκέπτονται, παρὰ μόνον τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος των, πρὸς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχουν ἀφιέρωσι ὅλην τὴν ἀγάπην των.

20. ΕΙΣΘΕ ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΙ

Ὅταν ἀναλαμβάνετε ἓν ἔργον πρέπει νὰ εἰσθε αἰσιόδοξοι, ὅτι θὰ τὸ φέρετε εἰς αἴσιον πέρας. Διὰ τοῦτο, πρὶν τὸ ἀναλάβετε, πρέπει νὰ μελετήσετε καλὰ ὅλα τὰ περιστατικὰ καὶ νὰ λάβετε πρῶτα ὅλα τὰ μέτρα σας καὶ ὕστερα νὰ λάβετε ἀποφάσεις. Καὶ μέχρις οὗ μὲν λάβετε ἀποφάσεις, ἠμπορεῖτε νὰ εἰσθε διστακτικοὶ καὶ ἀπαισιόδοξοι ἀκόμη. Ἄλλ' ἀφοῦ λάβετε τὰς ἀποφάσεις σας, πρέπει νὰ μὴ ἀμφιβάλλετε πλέον. Πρέπει νὰ ἔχετε πλήρη πεποίθησιν, ὅτι θὰ ἐπιτύχετε. Διότι ἡ αἰσιοδοξία, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, εἶνε τὸ σπουδαιότερον στοιχεῖον τῆς ἐπιτυχίας σας. Καὶ ἂν, μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἔργου σας, δὲν ἀπεκτήσατε τὴν αἰσιοδοξίαν πού ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν σας, ἐτοιμασθῆτε νὰ ὑποχωρήσετε, διότι κατὰ ἐνενήκοντα τοῖς ἑκατὸν θ' ἀποτύχετε.

Ἡ αἰσιοδοξία σας πρέπει νὰ βασιζέται ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ ἐπὶ τῆς προσπαθείας σας νὰ ἐπιτύχετε, καὶ θὰ χρησιμεύῃ εἰς τὸ νὰ ἐνισχύῃ ἀπλῶς

τὴν ψυχικὴν σας δύναμιν ποῦ εἶνε ἀπαραίτητη διὰ τὴν ἐπιτυχίαν σας. Συνιστῶμεν τοῦτέστι νὰ εἴσθε φρονίμως αἰσιόδοξοι.

Μερικοὶ ἔχουν αἰσιοδοξίαν διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας παραβάλλοντες ἀπλῶς τὸ παρὸν πρὸς τὸ παρελθόν. Καὶ ἔτσι μένουν ἱκανοποιημένοι, γιατί τὸ παρὸν εἶνε καλύτερον ἀπὸ τὸ παρελθόν.

Σήμερον, λέγουν, εἴμεθα καλύτερα ἀπὸ ἄλλοτε. Ἄλλοτε τὸ Κράτος μας ἔφθανε ἀπὸ τοῦ Ταινάρου μέχρι τῆς Μελοῦνας, ἐνῶ τώρα ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ τὰ Μικρασιατικὰ παράλια καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ροδόπης καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ ὅτι, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, εἶχε τὴν ψυχικὴν δύναμιν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὅτε ἤρχισε τὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔφερον τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο. Ἀλλά, διὰ νὰ μείνωμεν ἐκεῖ ποῦ ἐφθάσαμεν, ἀπαιτεῖται ὄχι μόνον νὰ διατηρήσωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ καλλιεργήσωμεν τὰς ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἔφερον ἕως ἐκεῖ. Ἀλλὰ καὶ μόνον, διὰ νὰ διατηρήσωμεν τὰς ἀρετάς αὐτάς, πρέπει νὰ μὴ ἐπαναπαυθῶμεν ἐπὶ τῶν δαφνῶν μας καὶ νὰ ἀφήσωμεν τὰ ἐλαττώματά μας νὰ προοδεύσουν, τὰ ὁποῖα εἶνε δυνατόν νὰ καταπνίξουν τὰς ἀρετάς μας ἢ τοῦλάχιστον νὰ τὰς ἐμποδίζουν νὰ δροῦν. Καὶ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ἀκόμη, ὅτι διὰ νὰ διατηρήσωμεν τὰς θέσεις μας, εἶνε ἀνάγκη νὰ μὴ ἀγνοῶμεν, ὅτι ἔχομεν ἀνταγωνιστὰς πολλοὺς σήμερον καὶ πρέπει νὰ παρακολουθῶμεν τὴν πρόοδόν των, καὶ νὰ μὴ μένωμεν στάσιμοι. Πρέπει νὰ ἀμιλλώμεθα μὲ αὐτοὺς εἰς τὸν δρόμον τοῦ πολιτισμοῦ, διὰ νὰ μὴ μένωμεν ὀπί-

σω, ὅποτε θὰ μᾶς περιφρονοῦν οἱ ἄλλοι ποὺ τρέχουν πρὸς τὰ ἔμπρός.

21. ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΚΕΠΤΩΜΕΘΑ ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Διὰ νὰ κρίνωμεν ὀρθῶς εἰς κάθε πατριωτικὸν ζήτημα, πρέπει ν' ἀφίνωμεν τὸ παρόν, ὅτε συγκρούονται τὰ πάθη μας καὶ τὰ συμφέροντά μας καὶ νὰ μεταφέρωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον, νὰ λάβωμεν τούτέστι τὴν θέσιν μας εἰς τὰς μελλούσας γενεάς. Νὰ ὑποθέσωμεν μὲ ἄλλους λόγους, ὅτι ζῶμεν εἰς μέλλουσαν γενεάν, ὅτε ἡ ἱστορία θὰ κρίνη τὰς πράξεις μας. Ἐάν τὸ ἐπιτύχωμεν, θὰ ἐννοήσωμεν τότε τί θὰ αἰσθάνωνται δι' ἡμᾶς καὶ πῶς θὰ μᾶς κρίνουν αἱ μέλλουσαι γενεαὶ καὶ θὰ κρίνωμεν ἀπὸ τοῦδε τὰς πράξεις μας ὡς νὰ ἐζῶμεν μαζὺ μὲ τὰς μελλούσας γενεάς. Καὶ ὅταν μεταφερθῶμεν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον μὲ τὴν φαντασίαν μας εἰς τὸ μέλλον καὶ καθίσωμεν νὰ συζητῶμεν μὲ τοὺς ἀπογόνους μας, τότε θὰ σχηματίζωμεν πάντοτε τὰς καλυτέρας ἀποφάσεις διὰ τὰ πατριωτικὰ ζητήματα ποὺ ἀναφύονται κάθε φορὰν εἰς τὸν τόπον μας καὶ δὲν θὰ παρασυρῶμεθα οὔτε ἀπὸ συμφέροντα, οὔτε ἀπὸ πάθη καὶ ἀπὸ αἰσθήματα πρὸς πρόσωπα.

22. Η ΠΑΤΡΙΔΟΚΑΠΗΛΕΙΑ

Ὅταν ἐννοοῦμεν τὴν πατρίδα καὶ τὸν πατριωτισμόν, ὡς ἀνωτέρω ἐκθέτομεν, τότε ἡ πατρις δὲν εἶνε πλέον ἀφηρημένη ἔννοια, ὥστε νὰ τὴν ἐκμεταλλεῖται ὁ καθένας μὲ φράσεις πομπώδεις, ὡς κάνουν οἱ περιοδεύοντες πωληταί.

Ἡ πατρίς ταυτίζεται τελείως μὲ τὸ σπίτι τοῦ καθενός. Καὶ ὅταν κανεὶς προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς τὴν πατρίδα του εἶνε ὡς νὰ τὰς προσφέρῃ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ ὅταν κανεὶς ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν ἀπ' αὐτοὺς ποὺ κυβερνοῦν τὴν πατρίδα του νὰ τὴν κυβερνοῦν μὲ οἰκονομίαν καὶ τάξιν, τὸ πράττει, διότι ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ σπίτι του. Καὶ αὐτὸς ποὺ δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν πατρίδα του εἶνε ὡς νὰ μὴ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ σπίτι του. Γι' αὐτὸ καὶ αὐτοὶ ποὺ κυβερνοῦν ἕνα τόπον εἶνε οἱ ἐπιστάται οὕτως εἰπεῖν τοῦ σπιτιοῦ μας. Καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ φροντίζωμεν νὰ ἐκλέγωμεν καλοὺς ἐπιστάτας, οἱ ὁποῖοι πάλιν πρέπει νὰ ξέρουσιν τὰς εὐθύναις ποὺ ἔχουσι ἀπέναντι ὄλων μας. Καὶ νὰ γνωρίζουσι, ὅτι ἂν μὲν ἐπιστατήσουσιν καλῶς τὴν πατρίδα μας, δηλαδὴ τὰ σπίτια μας, θὰ τοὺς ἀμείψωμεν, ἂν ὅμως κάμουν ἄνω κάτω τὴν πατρίδα μας θὰ τοὺς ἀποπέμψωμεν καὶ θὰ ζητήσωμεν τὴν τιμωρίαν των, ἀπαράλλακτα ὡς θὰ ἐκάναμεν ἂν εἶχαμε κανέναν ἐπιστάτην εἰς τὸ σπίτι μας.

“Ὅταν ἀποδίδωμεν αὐτὴν τὴν ἔννοιαν εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ τὴν κυβερνοῦν, τότε καὶ ἡμεῖς δὲν θὰ κάμωμεν κατάχρησιν τοῦ ὀνόματός της ποὺ κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν σημασίαν της, ἀλλ' οὔτε θὰ παρασυρῶμεθα ἀλογίστως ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος, διὰ νὰ μᾶς παρασύρουσιν εἰς τὸ νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς αὐτοὺς τὰς τύχαις μας. Τότε καὶ ἡμεῖς, ὅταν λέγωμεν, ὅτι προσφέρωμεν τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας μας, θὰ ξέρωμεν τί κάνομεν καὶ οἱ ἄλλοι δὲν θὰ μᾶς παρασύρουσιν μὲ τοὺς παχεῖς λόγους των ποὺ δὲν συμφωνοῦν μὲ τὰ ἔργα των. Καὶ ὅταν ἔχωμεν αὐτάς

τάς ιδέας διὰ τὴν πατρίδα καὶ δι' αὐτοὺς ποὺ διαχειρίζονται τὰ κοινά, θὰ εἴμεθα εὐγενεῖς ἀπέναντι τῶν πολιτῶν, ἂν καταλάβωμεν ἀξιώμα τι, διότι θὰ ἐννοοῦμεν, ὅτι τὸ ἀξίωμα αὐτὸ τὸ ἔχομεν, διὰ νὰ ὑπηρετήσωμεν ὅλους τοὺς πολίτας ποὺ μᾶς ἀνέθηκαν τὴν ἐπιστάσιαν τῆς πατρίδος των. Καὶ ἐὰν οἱ ὑπάλληλοι ἦσαν ἐμπνευσμένοι μὲ τὰς ιδέας αὐτάς, τότε ὅλα θὰ ἦσαν ὁμαλὰ εἰς τὸν τόπον μας. Καὶ ὁ ὑπάλληλος ποὺ ἐμπνέεται ἀπ' αὐτάς τὰς ιδέας εἶνε σεβαστὸς καὶ ἀπὸ τοὺς πολίτας καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του καὶ τὸ Κράτος ποὺ ἔχει τέτοιους ὑπαλλήλους ἐμπνέει σεβασμὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ μένουν καὶ οἱ πολῖται εὐχαριστημένοι, διότι ἔχουν καλοὺς ἐπιστάτας. Αὐτάς τὰς ιδέας πρέπει νὰ τὰς ἐμπνεύσετε εἰς τοὺς προσκόπους σας, διὰ νὰ τοὺς κάμετε καὶ καλοὺς πολίτας καὶ καλοὺς ὑπαλλήλους, ἂν ποτε ἀναλάβουν κανὲν ἀξίωμα. Καὶ θὰ εἶνε μεγάλη τιμὴ διὰ τὸν προσκοπισμὸν, ἐὰν ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν, ὅτι οἱ καλύτεροι ὑπάλληλοι εἶνε ὅσοι προέρχονται ἀπ' αὐτόν.

23. ΙΣΟΤΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΠΕΔΩΣΙΣ

Δίδετε εἰς τοὺς προσκόπους σας νὰ καταλάβουν τί εἶνε ἰσότης μετὰξὺ τῶν ἀνθρώπων, διότι ἔτσι μόνον θὰ γίνουν ἡθαρχικοὶ καὶ θὰ προσπαθήσουν νὰ γίνον καλύτεροι. Μερικοὶ λέγουν, ὅτι πρέπει νὰ μὴ ὑπάρχουν διακρίσεις μετὰξὺ τῶν ἀνθρώπων, γιατί ὅλοι εἴμεθα ἴσοι. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε σωστό. Ὁ ἕνας ἔχει λαμπρὰν ἱστορίαν καὶ μεγάλην ἱκανότητα καὶ δραστηριότητα. Ὁ ἄλλος δὲν ἔχει τίποτε ἀπ' αὐτά. Οἱ δυὸ αὐτοὶ δὲν μποροῦν νὰ θεωροῦνται ἴσοι, γιατί εἶνε φυσικῶς ἄνισοι. Διὰ νὰ εἶνε ἴσοι δύο ἀνθρω-

ποι, πρέπει νὰ ἔχουν καὶ οἱ δυὸ τὸ αὐτὸ βάρους ἰκανότητος καὶ προσόντα ἐν γένει τοῦ αὐτοῦ βάρους, ὅπως, καὶ διὰ νὰ εἶνε ἴσα δύο πράγματα, πρέπει νὰ εἶνε τοῦ αὐτοῦ βάρους καὶ τοῦ αὐτοῦ μεγέθους. Ἄλλὰ τὸ νὰ λέγωμεν, ὅτι εἶνε ἴσοι δύο, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας ἔχει ὕψος ἑνὸς μέτρου καὶ ὁ ἄλλος δύο, τίποτε ἄλλο δὲν κάνωμεν παρὰ νὰ παραλογιζώμεθα. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ νὰ λέγωμεν, ὅτι χάριν τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος πρέπει νὰ θεωροῦνται ἴσοι οἱ τυχαῖοι ἄνθρωποι μ' ἐκείνους πού ἔχουν λαμπρὰν ἱστορίαν καὶ ἄσπιλον παρελθὸν καὶ δρᾶσιν ὑπέροχον, τίποτε ἄλλο δὲν κάνομεν παρὰ νὰ ἀνοηταίνωμεν. Ἔρχεται ἕνας πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς λέγει, ὅτι, ἀφοῦ πιστεύομεν τὰς Ἑλληνικὰς ἰδέας τῆς ἰσηγορίας καὶ τῆς ἰσότητος, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθῶμεν τὴν συναναστροφὴν του, τὴν συντροφίαν του καὶ τὴν συνεργασίαν του καὶ νὰ τοῦ φερθοῦμε ὡς ἴσος πρὸς ἴσον. Καὶ αὐτὸς δὲν ἔχει τίποτε κοινὸν πρὸς ἡμᾶς παρὰ μόνον, ὅτι εἶνε ἄνθρωπος. Καὶ μᾶς καλεῖ αὐτὸς ν' ἀπορρίψωμεν τοὺς κόπους μας καὶ τὰς ἀγρυπνίας μας, μὲ τὰς ὁποίας ἐπετύχομεν νὰ φθάσωμεν ἐκεῖ πού ἐφθάσαμεν, ὅταν ὁ ἄλλος διεσκέδαζε ἢ ἐχαρτόπαιζε, καὶ νὰ τεθῶμεν εἰς τὴν σανίδα τοῦ Προκρούστου, διὰ νὰ τοῦ κάμωμεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ μὴ τοῦ ἐπιδεικνύωμεν τὰς διακρίσεις μας διὰ νὰ τὸν θεωρήσωμεν ἴσον πρὸς ἡμᾶς πρὸς ἰκανοποίησιν τῆς δῆθεν ἰδεολογίας μας. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε ὀρθὴ ἰδέα τὸ νὰ ἐξαναγκασθῶμεν ν' ἀπορρίψωμεν τὴν ἱστορίαν μας, τὴν ἀνατροφὴν μας, τὴν διανοητικότητά μας καὶ ὅλας τὰς ἄλλας φυσικὰς καὶ ἐπικτήτους ἀρετάς μας καὶ νὰ δεχθῶμεν νὰ γίνωμεν ἴσοι μ' αὐτὸν πού θέλει νὰ μᾶς ἰσοπεδώσῃ, διότι αὐτὸς δὲν

κατώρθωσε νὰ ἀνέλθῃ ἀπὸ τὸ κτηνῶδες ἐπίπεδον, εἰς τὸ ὁποῖον παραμένει ὁ ἄνθρωπος, ἂν δὲν προσπαθήσῃ νὰ βγῆ ἀπ' αὐτό; Τοῦτο θ' ἀπετέλει παραγνώρισιν τῆς ἰσότητος, διότι τὰ προσόντα μας μᾶς δίδουν μεγαλύτερον ἠθικὸν βάρος καὶ μέγεθος ἀπὸ τὸ ἀνύπαρκτον βάρος τοῦ κτηνανθρώπου καὶ διὰ τοῦτο εἴμεθα φυσικῶς ἄνισοι. Καὶ θὰ ἦτον διὰ τοῦτο μεγάλη ἀνισότης, ἂν ἐδεχόμεθα ν' ἀπορρίψωμεν τὰ ἠθικὰ προσόντα μας πού τὰ ἀπεκτήσαμεν μὲ θυσίας καὶ κόπους, διὰ νὰ ἐξισοθῶμεν μὲ τὸν ἀξιούντα τὴν ἰσότητα. Καὶ τίποτε δὲν συντελεῖ περισσότερον εἰς τὴν πρόοδον τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας, παρὰ νὰ διατηρῆ κανεὶς ζηλοτύπως ὅ,τι διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀρετῆς του καὶ τῶν ἀγώνων του ἀπέκτησεν εἰς ὑπόληψιν. "Ἐτσι θὰ ἔχη μιμητὰς πού μπορεῖ νὰ τὸν φθάσουν, γιὰ νὰ γίνουν ἴσοι του.

24. ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Οἱ πρόσκοποι πρέπει νὰ κάνουν μίαν καλὴν πρᾶξιν κάθε μέρα. Τὴν πρᾶξιν αὐτὴν τὴν κάνουν κατὰ καθῆκον. Καὶ ἡ ἱκανοποίησις των εἶνε, ὅτι θὰ αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν ἢ συνείδησις των, διότι ἔκαμαν τὸ καθῆκόν των. "Ἄν ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἀπευθύνεται πρὸς πρόσωπα, πρέπει νὰ τὴν λησμονήσουν καὶ νὰ εὐχαριστοῦν τὰ πρόσωπα πού ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ κάμουν τὸ καθῆκόν των. Γιατὶ συχνὰ τὰ πρόσωπα φαίνονται ἀχάριστα καὶ ἡ ἀχαριστία πικραίνει τὸν εὐεργετοῦντα. Ἐξ ἄλλου ἂν ὁ εὐεργετῶν ὑπενθυμίξῃ εἰς τὸν εὐεργετηθέντα τὴν εὐεργεσίαν του, τοῦτο εἶνε ὡς νὰ τὸν ὑβρίζῃ καὶ χάνει τὴν ἀξίαν τῆς ἡ εὐεργεσία καὶ κινδυνεύει νὰ

γίνῃ ἐχθρὸς ὁ εὐεργετηθεὶς πρὸς τὸν εὐεργετήσαντα. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ πρόγονοί μας ἔλεγον: «τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν ὁμοιον ἔστι τῷ ὄνειδίξειν».

Μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα πρέπει νὰ γίνωνται αἱ καλαὶ πράξεις γιὰ νὰ συνειθίσουν οἱ πρόσκοποι νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των ἐκ καθήκοντος καὶ ὄχι μὲ τὴν ὑστεροβουλίαν, ὅτι θὰ ἔχουν ἀνταπόδοσιν. Ἔτσι καὶ ὅταν προσφέρουν καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας των θὰ καταλαβαίνουν, ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἔπραξαν εἰμὴ τὸ καθήκον των. Καὶ ἂν κανεὶς πρόσκοπος ἀναδειχθῆ καὶ προσφέρῃ ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν πατρίδα του, δὲν θὰ γογγίξῃ, ἂν δὲν τοῦ ἀναγνωρίζονται αἱ ὑπηρεσίαι αὐταὶ πού, ἂν ἀπέδιδε ἄλλην σημασίαν εἰς τὰς ὑπηρεσίας του, εἰμποροῦσε νὰ γίνῃ ἐχθρὸς τῇ πατρίδος του, ὡς ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα ἀνδρῶν μὴ προσκοπικῶς μορφωθέντων. Καὶ τίποτε ἄλλο δὲν εἶνε πιὸ ἐπικίνδυνον διὰ τὸν λαὸν παρὰ αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι τῶν ἀναδειχθέντων μεγάλων ἀνδρῶν, πού πολλὰς φορὰς νομίζουν, ὅτι διὰ τὰς ὑπηρεσίας των πρὸς τὴν πατρίδα ὁ λαὸς εἶνε τόσοσ ὑποχρεωμένος ἀπέναντί των, ὥστε νὰ μὴ γογγίξῃ ὅπωςδήποτε καὶ ἂν φέρονται ἀπέναντί του. Καὶ ἂν διαβάσετε τὴν ἱστορίαν, θὰ ἴδετε, ὅτι οἱ τύραννοι ἀνεπήδησαν ἀπὸ τοὺς ἀναδειχθέντας μεγάλους ἀνδρας, οἱ ὅποιοι ἐνόμισαν, ὅτι διὰ τῶν ἐξαιρετικῶν ὑπηρεσιῶν, πού προσέφερον κάποτε πρὸς τὴν πατρίδα των ὁ λαὸς ἐξεχώρησε πρὸς αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν του, τὴν ὁποίαν νομίζουν, ὅτι μποροῦν νὰ διαθέτουν κατὰ βούλησιν.

Διὰ τοῦτο δίδομεν ἐξαιρετικὴν σημασίαν εἰς τὴν καθοδήγησιν τῶν προσκόπων, ὅπως ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα ἐκτελοῦν τὰς καλὰς πράξεις των, ὅτε καὶ μόνον θὰ γίνουιν καλοὶ στρατιῶται καὶ καλοὶ πολῖται, ἀλλὰ καὶ καλοὶ ἄνθρωποι.

25. ΜΗΝ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΕΣΘΕ ΔΙΑ ΤΑΣ ΚΑΛΑΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΑΣ ΟΤΑΝ ΔΕΝ ΑΜΟΙΒΩΝΤΑΙ

Μὴν ἀπογοητεύεσθε, ἔάν δὲν ἀνομολογοῦνται καὶ δὲν ἱκανοποιοῦνται αἱ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν κοινωνίαν ὑπηρεσίαι σας. Καὶ διὰ νὰ ἀποφύγετε τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἀπογοητεύσεως ταύτης, πρέπει ὅ,τι πράττετε διὰ τὴν πατρίδα ἢ τὴν κοινωνίαν νὰ τὸ πράττετε, διότι σὰς κάνει εὐχαρίστησιν καὶ ὄχι διότι περιμένετε ἱκανοποίησιν. Καὶ πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ὅσον ἰδεολόγος εἶνε κανεὶς, τόσον δυσκολώτερον εἶνε νὰ ἱκανοποιηθῇ διὰ τὴν ἰδεολογίαν του. Διὰ τοῦτο καθένας πρέπει νὰ προσπαθῆσῃ δι' ἐντίμων μέσων νὰ ἀποκτήσῃ οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν, διὰ νὰ ἔχη τὰ μέσα νὰ ἐργάζεται ἀνυστεροβούλως διὰ τὴν ἰδεολογίαν του καὶ διὰ νὰ μὴ εὐρεθῇ ποτὲ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῆς πολιτείας ἢ τῆς κοινωνίας προβάλλων τὰς ὑπηρεσίας του, διότι τότε θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ στενοχωρηθῇ. "Ἄν ἀποκτήσετε τὴν οἰκονομικὴν ταύτην ἀνεξαρτησίαν, τότε καὶ ἡ εὐχαρίστησίς σας, διότι πράττετε τὸ καλόν, θὰ εἶνε πολὺ μεγαλυτέρα. Ἄλλ' ὅταν λέγωμεν ν' ἀποκτήσετε οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν δὲν ἐννοοῦμεν νὰ γίνετε πλούσιοι. Ἐννοοῦμεν ἀπλῶς νὰ προσπαθήσετε νὰ ἔχετε ὀλίγας ἀνάγκας, διὰ νὰ εἴσθε ὀλιγαρκεῖς, ὁπότε θὰ εἴσθε αὐτάρκεις μὲ τὰ εἰσοδήματά

σας, σύμφωνα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ κανονίζετε καὶ τὰς δαπάνας σας. Καὶ ὁ προσκοπισμὸς ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ κάμῃ τοὺς προσκόπους ν' ἀγαπήσουν τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ ἐννοήσουν, ὅτι ἡ ἐργασία δὲν εἶνε ἐντροπή. Ἡ ἐντροπή τοῦναντίον εἶνε τὸ νὰ ζητῆ κανεὶς θέσεις καὶ παροχὰς ἀπὸ τὸ Δημόσιον καὶ τὴν κοινωνίαν προβάλλων τὰς ὑπηρεσίας του, ὅτε θὰ ἐξευτελίζεται ἐρχόμενος εἰς προστριβὰς μὲ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ μὲ αὐτὸν ἠθικὸν ἐπίπεδον.

26. Η ΑΓΑΠΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΙΝΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Πρέπει νὰ διδάσχετε τοὺς προσκόπους σας ν' ἀγαπήσουν τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν. Ἔτσι θὰ τοὺς κάμετε καὶ χρηστοὺς πολίτας. Διότι ὁ ἀληθινὰ ἐλεύθερος ἄνθρωπος σέβεται περισσότερο τοὺς νόμους καὶ τὴν κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ζῆ. Πρέπει νὰ ἐννοήσουν ὅλοι, ὅτι ἐλευθερία δὲν εἶνε ἡ κατάστασις ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν καθένας εἶνε ἐλεύθερος νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς τὴν θέλησιν τῶν ἄλλων, οὔτε τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν εἶνε ἐλευθερία, ἀλλ' ἀγριότης. Καὶ εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἀναπτύσσεται ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ τὸ δουλικὸν φρόνημα καὶ ὑπονομεύονται αἱ βάσεις τῆς κοινωνίας. Ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία βασίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς: νὰ μὴ κάνῃς εἰς τὸν ἄλλον ὅ,τι δὲν θέλεις νὰ σοῦ κάνουν οἱ ἄλλοι. «Ὁ σὺ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιῆσης». Τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

27. ΟΙ ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ ΤΑΣ ΙΔΕΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΑΙ ΤΩΝ

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι πρέπει νὰ εἴσθε παρεσκευασμένοι διὰ νὰ μὴ ἀπογοητευθῆτε, ὅταν δὲν ἀναγνωρίζωνται αἱ πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίαι σας. Καὶ ἐπειδὴ συνήθως αὐτοὶ ποὺ εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μὲ ἀγνὸν αἴσθημα συνήθως ἀπογοητεύονται, πρέπει νὰ σὰς ἐξηγήσω τὸ παθολογικὸν τοῦτο φαινόμενον τῶν διεφθαρμένων κοινωνιῶν.

Διὰ νὰ εὔρετε μόνοι σας τὴν ἐξήγησιν, πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ὅλοι οἱ ἀνθρωποὶ διαίρουνται εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας μὲ ἀρκετὰς ὑποδιαρέσεις. Ἡ μία κατηγορία περιλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ δουλεύουν διὰ τὰς ἰδέας χωρὶς νὰ ἀποβλέπουν εἰς τίποτε ἄλλο, καὶ ὅταν ἐπικρατήσῃ ἡ ἰδεολογία των, αἰσθάνονται ἀληθινὴν ἡδονὴν ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ἐπεκράτησαν αἱ ἰδέαι των. Αὐτοὶ εἶνε οἱ δουλεύοντες τὰς ἰδέας, οἱ ἀγνοὶ ἰδεολόγοι. Ἡ ἄλλη κατηγορία περιλαμβάνει ἐκείνους, ποὺ δουλεύονται ἀπὸ τὰς ἰδέας. Αὐτοὶ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος τῶν ἰδεῶν, ἴστανται παράμερα καὶ ἐνεδρεύουν, διὰ νὰ ἴδουν ποῖαι ἰδέαι θὰ ἐπικρατήσουν καὶ ὅταν ἀντιληφθοῦν, ποῦ θὰ κλίνῃ ἡ νίκη τάσσονται μὲ τοὺς νικητὰς ἀπλῶς καὶ μόνον, διὰ νὰ δρέψουν αὐτοὶ τοὺς καρποὺς τῆς νίκης χωρὶς νὰ πιστεύουν τὰς ἰδέας, μὲ τὰς ὁποίας ἐτάχθησαν. Καὶ ἐπειδὴ οἱ μὲν ἰδεολόγοι ὄλην τὴν προσοχὴν των εἶχον ἐστραμμένην εἰς τὴν νίκην, οἱ δὲ δουλεύοντες εἰς τοὺς καρποὺς τῆς νίκης, δι' αὐτὸ μετὰ τὴν νίκην οἱ μὲν πρῶτοι κρατοῦν τὰς δάφνας, ποὺ ἐπεδίωκον, οἱ δὲ δεύ-

τεροι τούς καρπούς τῶν δαφνῶν, εἰς τούς ὁποίους ἀπέβλεπον. Καί ὅταν παρέλθουν οἱ πρῶτοι ἐνθουσιασμοὶ τῆς νίκης καὶ ζητήσουν καὶ οἱ ἰδεολόγοι νὰ δρέψουν κανένα καρπὸν, θὰ ἔχουν ἐξαντληθῆ ὅλοι οἱ καρποὶ, διότι ἐπρόλαβαν νὰ τούς δρέψουν αὐτοὶ πού μόνον εἰς αὐτούς ἀπέβλεπον. Ἔτσι ἐξηγεῖται διατὶ μετὰ τὸν θρίαμβον τῶν ἰδεῶν, οἱ καθαρῶς ἰδεολόγοι μένουν παρηγκωνισμένοι, διότι τούς παραγκωνίζουν οἱ ἐκμεταλλευταὶ τῶν ἰδεῶν, οἱ ὁποῖοι τούς φοβοῦνται καὶ διὰ τοῦτο τούς ἀπαθοῦν.

Ἄλλ' αἱ κοινωνίαι δὲν στηρίζονται ἐπὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῶν ἰδεῶν, ὅσον πολλοὶ καὶ ἂν εἶνε, καὶ αὐτοὶ εἶνε περισσότεροι. Αἱ κοινωνίαι στηρίζονται ἐπὶ τῶν ἀγνῶν ἰδεολόγων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὸ ὄξυζόνον τῶν.

Καὶ ἡ εὐημερία καὶ ἡ ὁμαλότης ἑνὸς τόπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀγνῶν ἰδεολόγων, οἱ ὁποῖοι παντοῦ καὶ πάντοτε ἀποτελοῦν τὴν μικρὰν μειοψηφίαν, ἡ ὁποία ἐν τούτοις συγκρατεῖ τὴν κατάρρευσιν τῶν κοινωνιῶν, αἱ ὁποῖαι ὠθοῦνται πρὸς τὸ βῆραθρον, ἀπὸ ἐκείνους πού παλαίουν, διὰ νὰ δρέψουν τούς καρπούς τῶν ἰδεῶν καὶ οἱ ὁποῖοι συγκρατοῦνται εἰς τὸν κατήφορον διὰ τῆς ἀντιδράσεως τῶν ἰδεολόγων. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ τάξις καὶ ἡ εὐνομία εἰς ἕνα τόπον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἰδεολόγων πού ζοῦν εἰς αὐτόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προσκοπισμὸς προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ πολλοὺς ἰδεολόγους πού ἀποτελοῦν τούς στύλους τῆς Πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας. Καὶ ἐπειδὴ οἱ πόδες τῶν ἰδεῶν εἶνε οἱ ἄνθρωποι, ἕνας τόπος θὰ στέκη καλὰ

ἢ κακά, ὅσον περισσότερα καὶ γερότερα εἶνε τὰ πόδια πάνω στὰ ὁποῖα στέκει.

Ἡ φιλοσοφία αὐτὴ ἐξηγεῖ πολλὰ πράγματα καὶ πρέπει νὰ μποροῦν νὰ τὴν ἐξηγήσουν οἱ πρόσκοποι. Καὶ πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τῶν ὅλα τὰ ἀνωτέρω, διὰ νὰ προσέχουν ποίους ἔχουν συναγωνιστὰς ἢ συνεργάτας εἰς κάθε ζήτημα. Διότι χρησιμον εἶνε νὰ μὴ ἀφίνουν τοὺς καρπούς τῶν ἀγώνων τῶν νὰ τοὺς δρέπουν οἱ ἰδιοτελεῖς, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ ἰδέαι ἐκφυλίζονται καὶ πρῶτοι ποῦ θὰ αἰσθανθοῦν ἀπογοήτευσιν εἶνε αὐτοὶ ποῦ πιστεύουν εἰς τὰς ἰδέας τῶν, αἱ ὁποῖαι ὑλοποιήθησαν διὰ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῶν ἰδεῶν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

“Όσα δημοσιεύω παραπάνω είνε κομμάτια μόνον τεσσαρακονταετοῦς δράσεως. Θέλω νά δείξω, ὅτι διὰ τήν μόρφωσιν τῆς νεολαίας ἔχω συνέχειαν παρατηρήσεων καί σκέψεων καί δράσεως. Ἐλπίζω νά μπορέσω νά συμπληρώσω τὰ κομμάτια αὐτὰ δημοσιεύων τ’ ἀπομνημονεύματά μου πού θάνε μιὰ ζωντανή ἱστορία, γιὰ τὴν τὰ σαράντα αὐτὰ χρόνια πέρασαν πολὺ κοντὰ μου καί νομίζω πὼς τὰ ἐλέπω καί τώρα νά περνοῦν σὰν ταινία κινηματογραφική. Μπορῶ μάλιστα νά πῶ πὼς ἡ κινηματογραφική αὐτὴ ταινία, ὅσο θαμπὴ καί ἄν εἶνε, ἀρχινᾷ ἀπὸ τὸ 1887, ὅτε ἤμουν μόλις 9 ἐτῶν, καί ἐνθυμοῦμαι ὅλες τὶς τρομερὲς στιγμὲς καί τὶς ἀγωνίες πού πέρασα ἀπὸ τότε. Στιγμὲς σκλαβιάς καί ἀναρχίας. Καί μέσα ἀπὸ τὰ σύννεφα τῶν δύο αὐτῶν καταστάσεων, ἐξ ἴσου τρομερῶν, προσπαθοῦσα πάντα νά διακρίνω μίαν ἀκτῖνα ἀληθινῆς ἐλευθερίας, ἔτσι πού τὴν ἐπόθησα, ἔτσι πού τὴν ποθεῖ κάθε πολιτισμένος ἄνθρωπος. Εἶνε δύσκολο νά πῶ πὼς ἐξεστάθηκα πολὺ ἀπὸ τέτοιες ἀκτῖνες, γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὁ ἀτομισμὸς εἶνε ἐχθρὸς τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας καί στὰ ἀτομικὰ συμφέροντα καί στὰ ἀτομικὰ πάθη καί στὶς ἀτομικὲς φιλοδοξίες ἐθυσιάζετο πάντα τὸ γενικὸν συμφέρον τοῦ τόπου. Κι’ ἀπ’ αὐτὲς τὶς ζοφερὲς καταστάσεις, τῆς σκλαβιάς καί τῆς ἀναρχίας, ἀγωνιζόμουν μ’ ὅλες μου τὶς δυνάμεις νά βγῶ, γιὰ τὸ ἐφοβόμουν πὼς θὰ πάθω ἀπὸ ἀσφυξίαν.

**

Ἐλπίζω ν’ ἀξιωθῶ νά συγκεντρώσω τὰς ἀναμνήσεις μου καί νά γράψω τὰ ψυχικὰ θάσανα πού πέ-

ρασα σ' ὄλη μου τῆ ζωῆ. Μπορῶ ὁμως νὰ πῶ, πῶς μ' ὄλα τὰ θάσανα αὐτὰ διετήρησα πάντα ἀκμαῖον τὸ αἶσθημα τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς αὐτοπεποιθήσεως, ποὺ μ' ἐδυνάμωνε γιὰ νὰ φανῶ χρήσιμος καὶ στὴν πατρίδα μου καὶ στὴν κοινωνία καὶ στὴν οἰκογένειά μου καὶ στοὺς φίλους μου καὶ γιὰ νὰ μπορέσω στὸ τέλος νὰ φροντίσω καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου, πού, ὅσο κι' ἂν τὸν ἀφήκα παραπονεμένο, εἶμαι εὐχαριστημένος, γιὰτὶ τὸν ἐγύμνασα νὰ ζῆ μὲ τὰ ἰδανικά, μὲ τὰ ὁποῖα ἐγαλουχήθηκα καὶ νὰ αἰσθάνεται ἡδονὴν, ὅταν κἀνη τὸ καθῆκον του, ποὺ πολλὰς φορὲς αὐτὴ ἦτον ἡ μόνη τροφή του.

*

Γι' αὐτὸ ὑπόσχομαι εἰς τὰ ἀγαπητά μου παιδιά, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπευθύνομαι, ὅτι θὰ προσπαθῆσω νὰ γίνω παιδί πάλι μαζύ των, γιὰ νὰ τῶν γίνω ὁδηγὸς εἰς τὸν δρόμον ποὺ βαδίζουν ποὺ ἔχει πολλὰς κακοτοπιὰς κι' ἀδιέξοδα.

Ἔτσι θὰ φωτίσω τὸν δρόμον κάθε ἡλικίας, γιὰ νὰ ξέρουν πῶς θ' ἀποφεύγουν τὶς κακοτοπιὰς καὶ τ' ἀδιέξοδα. Καὶ ἀφοῦ ἔπαψα πιά νὰ δρῶ, θὰ φροντίσω νὰ δρῶ γράφων τὴν δρᾶσίν μου καὶ τὴν φιλοσοφίαν μου. Θὰ τὸ ἐπιτύχω; Τὸ ἐλπίζω καὶ τὸ εὐχομαι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	Σελ.
...	3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ I.

Κ Ρ Η Τ Η

Α'. Ἡρωϊκὴ ἐποχὴ	7
Β'. Τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας	
α' Ἡ ἱστορία του...	13
β' Ὁ σκοπὸς του...	16
Γ'. Ἀντίδρασις κατὰ τοῦ κομματικοῦ σπαραγμοῦ	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ II.

Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ι Α

Α'. Σχολικαὶ ἑορταὶ	
1. Αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου	25
2. Ἡ νέα μεγάλη Ἐθνικὴ Ἰδέα	29
3. Αἱ Εὐθύναι τῆς νέας γενεᾶς	33
4. Ὁ σκοπὸς τῶν σχολικῶν ἑορτῶν	37
5. Πῶς θὰ διαλυθῇ τὸ σκότος	42
6. Ἄς ἐνωθῶμεν ὅλοι	45
Β'. Θρησκεία	49
Γ'. Στρατὸς	
1. Ὁ στρατὸς ὡς ἀφομοιωτικὴ δύναμις	50
2. Ἡ ζωὴ τῶν κτηνῶν καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων..	53
3. Ἀποτελέσματα τῆς ἀφομοιωτικῆς πολιτικῆς.	56
Δ'. Πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους	60

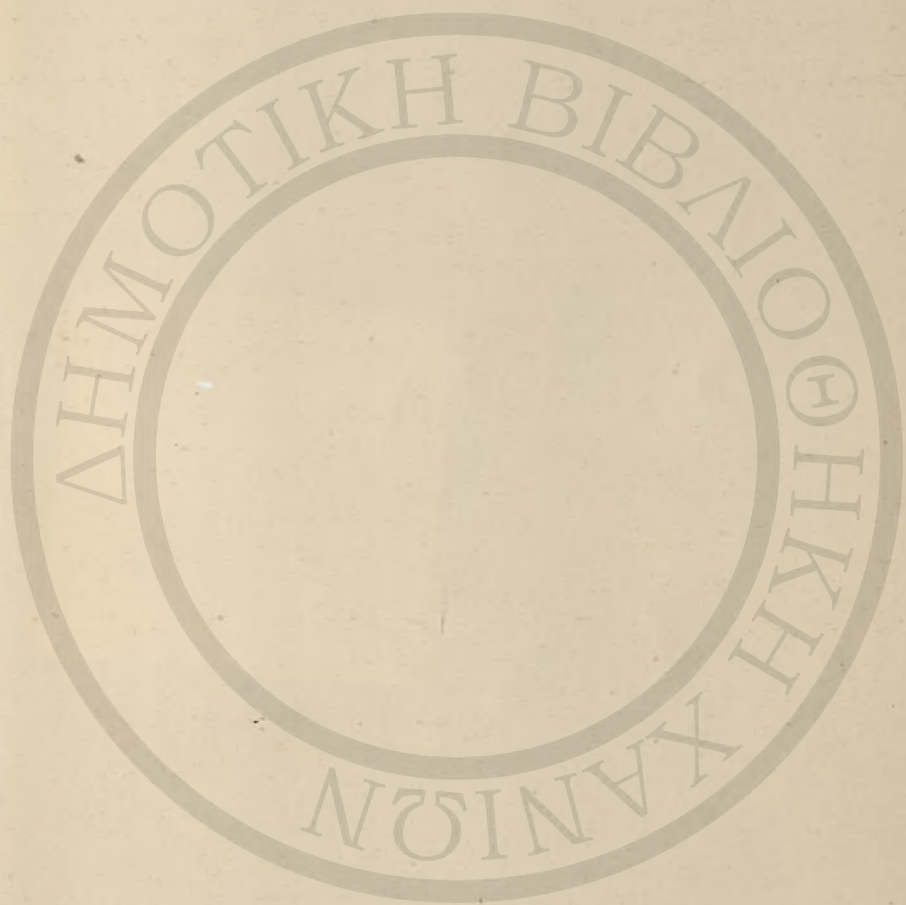
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ III.

Π Ρ Ο Σ Κ Ο Π Ι Σ Μ Ο Σ

Α'. Μακεδονία	64
Β'. Ἀθῆναι	
I. Πρὸς τοὺς προσκόπους	69
II. Πρὸς τοὺς ἀρχηγούς..	72
III. Πρὸς τὸν λαόν...	75

IV. Ὁδηγία πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν προσκόπων	Σελ.
1. Οἱ ἀρχηγοὶ	78
2. Ἡ σημερινὴ ἐκπαίδευσις καὶ ὁ προσκοπισμὸς .	79
3. Προσκοπισμὸς καὶ ἀθλητισμὸς.. . . .	80
4. Στρατὸς καὶ προσκοπισμὸς	81
5. Ὁ ἐθνικὸς χαρακτήρ τοῦ ἔργου τῶν προσκόπων	82
6. Ἐθρσκειὰ καὶ προσκοπισμὸς	83
7. Ἀνεξιθρσκειὰ	83
8. Ὁ πρόσκοπος πρέπει νὰ εἶναι οἰκονόμος.	84
9. Ἐθρινὸν στρατόπεδον, ἐκδρομαὶ	85
10. Ἐκδρομαὶ εἰς ἱστορικὰ μέρη	87
11. Ἡ μόρφωσις τοῦ χαρακτήρος.	87
12. Ἀποστρέφεσθε τὴν χαρτοπαιξίαν	88
13. Εἶσθε ἀκριβῆς	90
14. Ἀγαπᾶτε τὴν ἀλήθειαν	90
15. Τηρεῖτε τὸν λόγον σας	91
16. Πατάξατε τὴν ἀλαζονίαν	92
17. Πατάξατε τὴν σπουδαρχίαν	93
18. Ἡ εὐθύνη τῶν πράξεων	94
19. Ἀποχὴ ἀπὸ πολιτικὰς συζητήσεις.	95
20. Εἶσθε αἰσιόδοξοι.	97
21. Πῶς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα διὰ τὰ πατριωτικὰ ζητήματα	99
22. Ἡ πατριδοκαπηλεία	99
23. Ἰσότης καὶ ἰσοπέδωσις	101
24. Τὸ πνεῦμα τῶν καλῶν πράξεων	103
25. Μὴ ἀπογοητεύεσθε διὰ τὰς καλὰς πράξεις σὰς ὅταν δὲν ἀμοιβῶνται.	105
26. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν.	106
27. Οἱ ὑπηρετοῦντες τὰς ἰδέας καὶ οἱ ἐκμεταλλευ- ταὶ τῶν	107
Ἐπίλογος	111

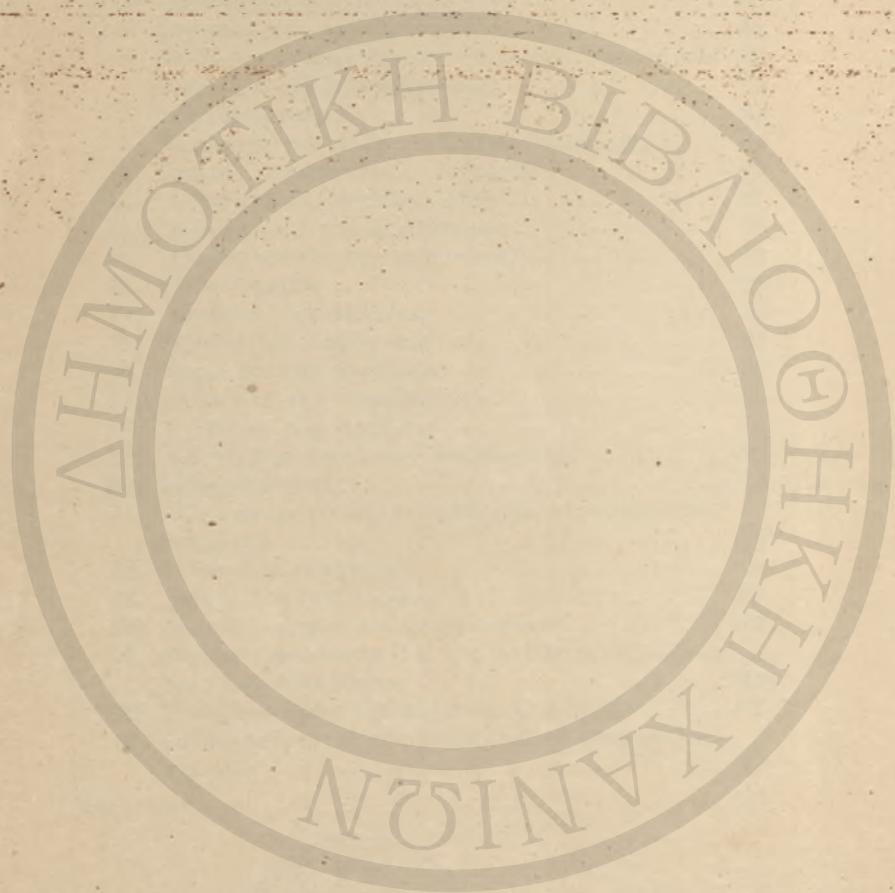

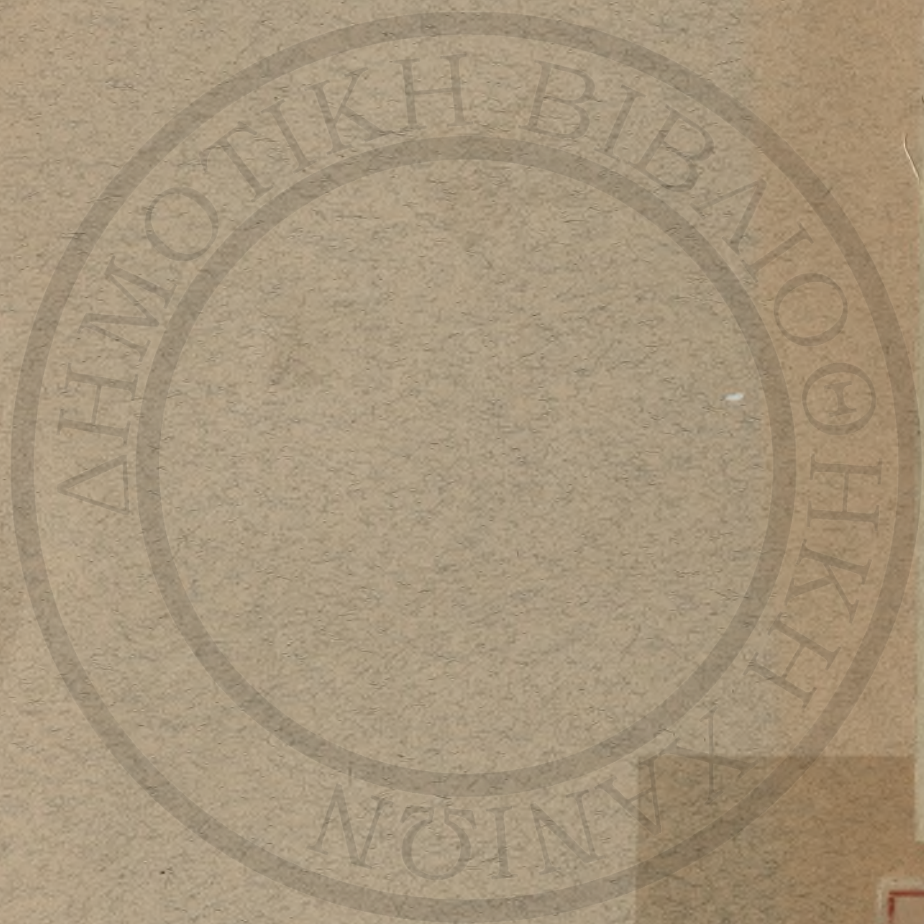
10.10:

29.4

29/3

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 25